2023.11.24

ДАРХАН-УУЛ АЙМГИЙН ХӨГЖЛИЙН 2023 ОНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТ

Дархан-Уул

№	Бодлогын үндэслэл	Зорилт арга хэмжээ	Хэрэгжих хугацаа	Үндсэн хэрэгжүүлэх байгууллага	Эх үүсвэр	Нийт хөрөнгийн хэмжээ /сая.төг/	Суурь түвшин	Зорилтот түвшин, үр дүн /хөрөнгийн хэмжээ/: Зорилтот түвшин, үр дүнгийн үзүүлэлт	Төсөв /сая, төг/	Төсвийн гүйцэтгэл /сая, төг	Хэрэгжилт явц	Үнэлгээ
Бүлэг. ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО												
1.1. ЭРҮҮЛ МЭНД												
1.1.1. Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлж, иргэн бүр урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх, эрүүл мэндийн үзлэг оношилгоонд тогтмол хамрагдах нөхцөлийг сайжруулж, эрүүл идэвхтэй амьдралын хэв маягийг төлөвшүүлнэ.												
1	Алсын хараа -2050-ийн 2.2.2, 2.2.1.4, 2.2.1.4 МУХТЖҮЧ-2.2.2, ЗГҮАХ 2.1.1, 2.1.1.1, 2.1.1.7 ЗДҮАХ 1.1.1.1	Өвчлөлөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх, эрүүл амьдралын хэв маягийг төлөвшүүлэхэд чиглэсэн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	2023	Эрүүл мэндийн газар	-		Арга хэмжээний хэрэгжилт 68.7%байна	Хавдрын эсрэг арга хэмжээг зохион байгуулна. Арга хэмжээний хэрэгжилт 90%	-		Монгол Улсын Эрүүл мэндийн сайдын 2021.06.10-ны өдрийн А/360 дугаар тушаалын дагуу "Хавдрын эсрэг" арга хэмжээний төлөвлөгөө 5 зорилтын хүрээнд 51 арга хэмжээний хэрэгжилт 94.6%-тай байна. Хорт хавдрын 230 шинэ тохиолдлын 20 хувь нь эрт үедээ, 80 хувь нь хожуу үедээ оношлогдсон. *Хавдрын эсрэг хүн амын сургалт сурталчилгаа:* Хавдар судлалын үндэсний төв, Эрүүл мэндийн газар хамтран Хөнгөвчлөх эмчилгээ, өвдөлт намдаах тусламжийн сургалт зохион байгуулж, 50 эмч эмнэлгийн мэргэжилтэнг хамруулсан. Монгол орон даяар үндэсний хэмжээнд "Амьдрал бэлэг" төслийн хүрээнд элгээ хайрладаг хүн бүрт зориулсан урьдчилан сэргийлэх үзлэг, эрүүл мэндийн өдөрлөг зохион байгуулж, 200 гаруй иргэдийг хамруулсан. -Зонхилон тохиолдох халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр 48 удаагийн сургалтаар 13571 хүн сургалт зохион байгуулсан. Эмчийн ярилцлага-3 удаа, үйл ажиллагааны мэдээллийг 7 удаа, эрүүл мэндийн цахим зөвлөгөө ярилцлага-6 удаа тус тус бэлтгэн иргэдэд түгээсэн. Нийгмийн эрүүл мэндийн үндэсний төв, Хавдар судлалын үндэсний төвөөс боловсруулсан 17 төрлийн зөвлөмж, сэрэмжлүүлгийн 14 сувгаар түгээсэн. Хандалтын тоо-36411 хүн -*Хавдрын эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ:* хавдрын эмчийн үзлэг 2982 хүн. Үүнээс тасагт хэвтэн эмчлүүлсэн хавдар 11 хүн, хөнгөвчлөх 236 хүн, нас баралт 23 хүн, хавдрын диспансерын хяналтад 405 хүн байна. Шинжилгээний нэр төрлийг нэмэгдүүлэх: 5 төрлөөр шинээр нэмэгдүүлсэн. Үүнд: CA-125-22 сорьц CA-19-9-10 сорьц, CA-15-3-18 сорьц, CEA-19 сорьц, TPSA-3 сорьц зэрэг иммунологийн шинжилгээг 72 хүнд хийсэн. **Үр дүн:** хэрэгжилт 94.6%-тай байна.	100%
2				Эрүүл мэндийн газар	-		Арга хэмжээний хэрэгжилт **57%байна.**	Харшлаас сэргийлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ. Арга хэмжээний хэрэгжилт 85%	-		Монгол Улсын Эрүүл мэндийн сайдын 2021.12.31-ний өдрийн А/816 дугаар тушаалын дагуу "Харшлаас сэргийлэх" арга хэмжээний төлөвлөгөө 4 зорилтын 17 үйл ажиллагааг төлөвлөн хэрэгжүүлж, хэрэгжилт 83.2%-тай байна. Харшлаас урьдчилан сэргийлье, эмчилгээний үр дүн, хяналт сэдвүүдээр 15 удаагийн сургалтаар 2301 хүн хамрагдаж, мэдлэгийн дундаж түвшинг 25%-иар дээшилсэн. Арьс харшлын өвчнөөс урьдчилан сэргийлье сургалт, үзлэгийг 26 аж ахуй нэгж албан байгууллаг а, 5 өрхийн эрүүл мэндийн төвүүдийн 5381 хүнд зохион байгуулж, арьс харшлын эмчийн үзлэгт 1820 иргэд хамрагдаж, шинэ өвчлөл 15, архаг сэдрэлтэй 85 хүн эмчилгээ хяналтад авсан. Нэгдсэн эмнэлгийн арьс харшлын амбулаторийн үзлэгт 1041 өвчлөл бүртгэгдсэнээс идээт үүсгэгчээр үүсгэгдсэн арьсны өвчин-562, хавьтал харшлын дерматит-210, бусад арьс харшлын өвчин-537 байна.	100%

3		Эрэгтэйчүүдийн эрүүл мэндийг дэмжих, өвчлөлийг бууруулах үйл ажиллагаа зохион байгуулна.		Эрүүл мэндийн газар	-		Арга хэмжээний хэрэгжилт 51.6% байна.	Арга хэмжээний хэрэгжилт 85%	-		Монгол Улсын Эрүүл мэндийн сайдын 2021.09.09-ны өдрийн А/559 дугаар тушаалын дагуу "Эрүүл чийрэг эр хүн" арга хэмжээний 4 зорилтын хүрээнд 17 арга хэмжээний хэрэгжилт 91.6%-тай байна. Эрэгтэйчүүдийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ сэдвээр сургалтыг Хууль сахиулах байгууллагууд, Зэвсэгт хүчний анги нэгтгэл, ШШГГазар, Онцгой байдлын газар, Цагдаагийн газрын бие бүрэлдэхүүн, ШУТИС, ХААИС, Политехникийн коллеж зэрэг их дээд сургуулиудын 3437 хүн хамрагдсан. Нэгдсэн эмнэлгийн Урологийн хагалгаа 23 хийсэн. Үүнээс: Дурангийн хагалгааны нэр төрлийг нэмэгдүүлж шинээр Түрүү булчирхайн дурангийн мэс заслыг 5 хүнд, Шээдэг сувний нарийсал дурангаар 2 хүнд, цавины ивэрхий дурангаар нөхөх /ТАР/ 1 хүнд, өрцний ивэрхий дурангаар нөхөх /Hiatal henia / 1 хүнд амжилттай хийсэн. Эдгэрэлт 100% **Үр дүн:** ор хоног багасаж нэлээтэй хагалгаатай харьцуулахад 6 хоногийн хугацаанд эдгэрч хугацаа багассан	100%
1.1.2 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулан, орчин үеийн тоног төхөөрөмжөөр хангагдсан оношилгоо, эмчилгээний төвийг шинээр байгуулна.												
4	МУХТЖҮЧ-1.2.4 ЗГҮАХ 2.1.3.4 АЗДҮАХ *1.1.2.2.*	Ахмад настанд үзүүлэх тусламж үйлчилгээний хамрах хүрээг нэмэгдүүлнэ.		АХТөв	ОНТ		6700 ахмад тусламж үйлчилгээнд хамрагдсан	8000 ахмадыг	2.5	3.0	Ахмадын Хөгжлийн төв нь 2023 онд ахмад настны хөгжлийг хангах, нийгэм соёл, эрүүл мэндийн цогц үйлчилгээг чанартай тэгш хүртээхээр зорилгоо болгон ажиллаж байна. 2023 оны байдлаар эрүүл мэндийн сэргээн засах тусламж үйлчилгээ 35315 ахмад настан хамрагдаад байна Үүнээс: Бариа засалд – 12716 ахмад Физик эмчилгээнд –12682 ахмад Гоо сайханд – 1337 ахмад Хөдөлгөөн засалд – 7276 ахмад Хөдөлмөр засалд – 49 ахмад НЭМ-ийн үйлчилгээнд – 1255 ахмад Нийгмийн хөгжлийн болон боловсролын үйлчилгээ 13628 ахмад настан үйлчилсэн Үүнээс: • Урлаг засал –4226 ахмад • Урлал засал - 4283 ахмад • Тоглоом засал - 2123 ахмад • Усан засал –1337 ахмад • Хөгжлийн сургалтад – 1179 ахмад • Соёл, спортын у/а-нд – 480 ахмад Нийгмийн хөгжлийн сэргээн засах тусламж үйлчилгээ: • 5 өдрийн үйлчилгээнд –6635 ахмад • 1 өдрийн үйлчилгээнд – 330 ахмад • Мэдээлэл авсан – 449 ахмад • Номын сан – 4536 ахмад • Сэтгэл зүйн зөвлөгөө – 53 ахмад • Сургалтад хамрагдсан – 1431 ахмад • Явуулын үйлчилгээнд-741 ахмад тус тус хамрагдсан. **Үр дүн:** Ахмадын Хөгжлийн төв нь 2021-2023 онд эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ, боловсрол, нийгмийн хөгжил, явуулын үйлчилгээ, байгууллагатай танилцах үйлчилгээнд нийт давхардсан тоогоор 26176 ахмад настанд 133590 үйлчилгээ үзүүлээд байна. Ахмад настанд гэрээр асаргаа тусламж үзүүлэх үйлчилгээнд 4 сумын 26 багийн 741 ахмад настанд хүрч үйлчилсэн.	100%
5	ЗГҮАХ 2.1.3, 2.1.3.4, 2.1.1.11, 2.1.1.12 АХҮЧ 2.1.4 АЗДҮАХ1.1.2.5	Нэгдсэн эмнэлэг болон сум, өрхийн эрүүл мэндийн төвүүдийн тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулж, орчин үеийн тоног төхөөрөмжийг нэвтрүүлнэ.		Эрүүл мэндийн газар	УТХО		Хүүхдийн эмнэлгийн барилгын их засвар хийгдсэн	Нэгдсэн эмнэлгийн Угаалгын газрын засвар	100.0	260.0	Нэгдсэн эмнэлгийн Угаалгын газрын засвар, тоног төхөөрөмжийн шинэчлэл хийгдсэн. Мөн Нэгдсэн эмнэлгийн батлагдсан төсвийн 4.5 сая төгрөгөөр Уламжлалтын тасгийн 60м2 өрөөнд засвар хийж шинээр өдрийн эмчилгээний өрөөг нээсэн. Дотрын тасгийн их засварыг УТХО-ын 260 сая төгрөгийн санхүүжилтээр засвар хийгдсэн. **Үр дүн:** 2021-2023 онд 13 тасагт их болон урсгал засвар хийгдсэн байна.	100%

1.1.3 Яаралтай тусламжийн чанар, үйлчилгээг сайжруулж, иргэдэд хүрч үйлчлэх хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.												
6	Алсын харaa - 2050-ийн 2.2.17, МУХТЖҮЧ-2.2.2 ЗГҮАХ 2.1.14, АХҮЧ 2.1.3 АЗДҮАХ 1.1.3.1	Эрүүл мэндийн анхан шатны байгууллагуудын ариун цэврийн байгууламжийг орчин үеийн стандартад нийцүүлэн шинэчлэх		Эрүүл мэндийн газар	УТХО, ОНТ		-	Яаралтай тусламжийн тасгийн тоног төхөөрөмжийн хангалтыг нэмэгдүүлнэ	50.0	65.0	Яаралтай тусламжийн тасгийн тоног төхөөрөмжийн хангалтыг сайжруулах хүрээнд даралтын аппарат 3, пульсоксиметр 5 ширхэг, Японы Жайка төслийн хүрээнд Эхо аппарат, Нэгдсэн эмнэлгийн өөрийн зардлаар хүчилтөрөгчийн системтэй болсон. **Үр дүн:** 8ш аппарат, 2 тоног төхөөрөмжөөр хангагдсан.	100%
7	Алсын харaa - 2050-ийн 2.2.17, ЗГҮАХ 2.1.4, 2.1.4.1, 2.1.4.3, АХҮЧ 2.1.3 АЗДҮАХ 1.1.3.2	Яаралтай тусламжийн автомашины парк шинэчлэлийг хийнэ.		Эрүүл мэндийн газар	УТХО, ОНТ		Түргэн тусламжийн 11 машинтай.	1 машин	50.0	160.0	Яаралтай тусламжийн автомашины тоог ЭМЯамнаас нийлүүлсэн 160 сая төгрөг бүхий Ниссан патрол маркийн шинэ машинаар нэмэгдүүллээ. Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар яаралтай тусламжийн авто 2 машиныг 326.2 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар худалдан авахаар тендер сонгон шалгаруулалтын ажил зохион байгуулагдаж байна. **Үр дүн:** 1ш авто машин нийлүүлэгдсэн.	100%
1.1.4 Эрүүл мэндийн мэдээллийн нэгдсэн санг бүрдүүлж, орон нутагт хийгдэх оношилгоо, эмчилгээнд алсын зайн технологи ашиглан, цахим эрт илрүүлэг, эргэн дуудах тогтолцоог нэвтрүүлнэ.												
8	Алсын харaa -2050-ийн 2.2.24, 2.2.25, 2.2.28 МУХТЖҮЧ-2.2.6, ЗГҮАХ 2.1.6, 2.1.8, АХҮЧ 2.1.7 АЗДҮАХ 1.1.4.1	Эрүүл мэндийн үйлчилгээг цахимжуулж, нэгдсэн сан бүхий мэдээлэл солилцооны платформ нэвтрүүлэх		Эрүүл мэндийн газар	УТХО, ОНТ		-	Эрүүл мэндийн цахим мэдээллийн сангаар иргэдийг эрт илрүүлэгт хамруулж, эргэн дуудах хяналттай болно. Цахим мэдээллийн сангийн ашиглалт 50%-д хүргэнэ.	10.0	53.1	Өрхийн эрүүл мэндийн 5 төвүүдэд эмчид үзүүлэх цаг олголтыг цахим киоск машинаар олгож ажиллаж байна. Нэгдсэн эмнэлэг "IT zone XXK" тендерт шалгарч 2023 оны 05 сарын 06-нд "Dell Power edge R750" маркийн 53,150,680 төгрөгийн үнэ бүхий серверийн шинэчлэлт хийсэн. Нэгдсэн эмнэлэг ашиглагдаж байгаа эмнэл зүйн "E-Health", програм хангамжийн ашиглалтыг сайжруулж үйл ажиллагааг жигдрүүлэх чиглэлээр тасаг нэгжүүдээс 3045 дуудлага авч 593 нэр төрлийн шинжилгээнүүдийг тус бүрийн кодын тохируулгыг хийж ЭМД-ын системд нэгдсэн нэг нэршилтэй болсон. Шинээр: Эмнэлзүйн лабораторийн тасагт улаан эсийн тунах хурд, TROPONIN HSST, нойр булчирхайн хавдрын маркер, өндгөвчний хавдрын маркер, бүдүүн гэдэсний хавдрын маркер, anti-tpo, anti-tg, Aslo, ревматиод фактор гэсэн 10 төрлийн шинжилгээ үүсгэсэн. "E-Health", программд 15 шинэ үйлчилгээнүүдийг үүсгэсэн. Төрийн албаны ХНУМТ цахим систем, ТАЗ-нэгдсэн систем, ЭМХТөв цахим систем, H-INFO3 болон E-Health, Acolous, Аксис Карте программуудыг ашиглан үйл ажиллагаа тогтмолжиж өвчтөний түүх 90% цахимд бүрэн шилжсэн. Эрүүл мэндийн цахим мэдээллийн сангаар иргэдийг эрт илрүүлэгт 5160 иргэнийг хамруулж гүйцэтгэл 98%-тай хэрэгжиж байна. **Үр дүн:** Цахим санд 1620 иргэний мэдээллийг илгээж эрт илрүүлэгт хамрагдсан иргэдийн шинжилгээний хариу, эмчийн дүгнэлт, зөвлөгөөг 7-14 хоног дотор E Mongolia буюу Хүр систем рүү илгээж ажиллаа.	100%
1.2. БИЕИЙН ТАМИР, СПОРТ												
1.2.1 Хүн амыг хөдөлгөөний дутагдлаас урьдчилан сэргийлэх, эрүүл амьдрах зан төлөвт сургах зорилго бүхий биеийн тамир, спортын хүртээмжтэй үйлчилгээг нэмэгдүүлнэ.												
9	Алсын харaa - 2050-ийн 3.5.1 ЗГҮАХ 2.2.1 АЗДҮАХ 1.2.1.2	Хонгор сумын Салхит багт спорт заал шинээр барьж байгуулна.		БТСУХороо	УТХО	941.2	Нийтийн биеийн тамир, идэвхтэй хөдөлгөөнөөр тогтмол хичээллэгчдийн тоо 23150	Хонгор сумын Салхит багт спорт заал ашиглалтад оруулна.	542.8	941.2	Улсын төсвийн 941,2 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар Хонгор сумын Салхит багт 36м x 18м буюу 648м2 талбайтай спорт заалны барилгыг 2023 оны 09 дүгээр сард бүрэн ашиглалтад оруулсан. **Үр дүн:** Хонгор сумын Салхит багт стандартад нийцсэн 648м2 спорт заал ашиглалтад орсон.	100%
10	Алсын харaa -2050-ийн 3.5.1 ЗГҮАХ 2.2.1 АЗДҮАХ 1.2.1.5	Цанын бааз барих ажлыг эрчимжүүлнэ.		БТСГ	ОНТХО	8.0	Цанын бааз барих ажлын газрын асуудал шийдвэрлэгдсэн.	Цанын бааз барих ажлын зураг, төсвийг боловсруулна.	100.0	8.0	Өвлийн спортыг хөгжүүлэх зорилгоор Хонгор суманд байгуулагдсан хувийн хэвшлийн цанын бааз үйл ажиллагаа явуулж байна. Цанын бааз нь цана чаргаар гулгах дугуй болон мотоцикл, агаарын дугуй ажиллуулж иргэдэд үйлчилж байна. БТСГ-аас Мөнгөн өвөл-2023" цасны баярыг аймгийн хэмжээнд зохион байгуулж нийт 23 байгууллагын 2000 орчим хүн хамрагдсан. **Үр дүн:** Өвлийн биеийн тамир спортын 26 арга хэмжээнд 2800 хүн хамрагдаж 8 сая төгрөг зарцуулсан байна.	100%
1.2.3 Иргэдэд үйлчлэх спортын зориулалтын стандарт талбайн хүртээмж, спортын барилга байгууламжийг нэмэгдүүлнэ												
	Алсын харaa -2050-ийн										Дархан сумын 14 дүгээр багт Улсын төсвийн 27.8 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар "Спорт цогцолбор" баригдаж байна. Тус цогцолбор нь 20 мянган м/кв талбайтай, нийт 5 блокоос бүрдэнэ. Шинээр сүндэрлэх "Спорт цогцолбор" нь 2200 хүний суудалтай	

11	3.5.5 МУХТЖҮЧ-3.5.2, ЗГҮАХ 2.2.3 АЗДҮАХ 1.2.3.1	Олон улсын жишигт нийцсэн спорт цогцолборыг ашиглалтад оруулж, хүн амын идэвхтэй хөдөлгөөнийг дэмжих		АЗДТГ	УТХО	1,700.0	2200 хүний суудалтай "Спорт цогцолбор"-ын барилгын ажил 85-87%- явагдаж байна.	2200 хүний суудалтай "Спорт цогцолбор"-ын барилгын ажлыг 100 хувь дуусгана.	1878.5	1,700.0	спорт заал, олон улсын стандартад нийцсэн 5 замтай 25 метрийн усан бассейн, тамирчдын бэлтгэлийн өрөө, хувцас солих өрөө, бүх төрлийн спортын уралдаан тэмцээн зохион байгуулах, бэлтгэл хийх танхимуудтай, тамирчдад зориулсан зочид буудал, зоогийн газар, хурлын танхимтай байна. Цогцолбор бүрэн ашиглалтад орсноор олон улсын чанартай уралдаан тэмцээнүүдийг орон нутагтаа зохион байгуулах бүрэн боломж нээгдэнэ. Тус спорт цогцолборын төсөвт өртөг 36.4 тэрбум төгрөг болж 2024 оны Улсын төсвийн 9.2 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар бүрэн дуусгаж 2024 оны 2 улиралд бүрэн ашиглалтад оруулна. **Үр дүн:** 2200 хүний суудалтай спорт цогцолборын барилгын ажил 2024 оны II улиралд бүрэн ашиглалтад орно.	90%
12	Алсын хараа -2050-ийн 3.5.5, ЗГҮАХ 2.2.3, АХҮЧ 3.5.2, АЗДҮАХ 1.2.3.4.	Стандартад нийцсэн явган хүний болон унадаг дугуйн 2.8км зам шинээр барих		АЗДТГ	ОНТ	800.0	Шинэ-Хуучин Дарханыг холбосон 3.2км дугуйн зам ашиглалтад орсон.	Дугуйн болон явган 2.8км замыг ашиглалтад оруулна.	1,000.0	800.0	Дархан сумын 9,10,11,12-р багийн нутагт дэвсгэрт нийт 2.8 км урт дугуйн болон явган замын ажлыг ОНХС-ийн 1.4 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар Би Ти Өү ХХК гүйцэтгэсэн бөгөөд ажлын явц 90%-тай үргэлжилж байна. 2024 оны 2-р улиралд 100 хувь дуусаж байнгын ашиглалтад хүлээн авна. **Үр дүн:** Дархан сум 12 дугаар баг 16-н давхраас 27-р байр-Аюулгүйн тойрог хүртлэх дугуйн болон явган замын 2.7км дугуйн зам, явган замын ажил бүрэн дууссан.	90%
13	Алсын хараа - 2050-ийн 3.5.5, ЗГҮАХ 2.2.3, АХҮЧ 3.5.2, АЗДҮАХ 1.2.3.5	Шарын гол суманд хөл бөмбөгийн талбай барина.		АЗДТГ	УТХО	680.0	Хөл бөмбөгийн талбай шинээр барих барилгын ажил 10 хувийн гүйцэтгэлтэй	Хөл бөмбөгийн талбайг шинээр барьж ашиглалтад оруулна.	1,240.0	737.0	Шарын гол суманд хөлбөмбөгийн талбай барих ажлыг Уран минж хийц ХХК гүйцэтгэж байгаа бөгөөд ажлын явц 70%-тай байна. Гүйлтийн зам 50%, үзэгчдийн суудал 80%, хувцас солих байр 90%, хашааны ажил 80%-тай үргэлжилж байна. 2024 оны 2-р улиралд 100 хувь дуусаж байнгын ашиглалтад хүлээн авна. **Үр дүн:** Стандартад нийцсэн хөл бөмбөгийн талбайн ажлыг 2024 оны II улиралд бүрэн ашиглалтад оруулна.	70%
1.3. БОЛОВСРОЛ												
1.3.2. Шинээр барих, өргөтгөх замаар цэцэрлэг, сургуулийн тоог нэмэгдүүлж, хүүхдэд ээлтэй сургалтын орчныг бүрдүүлнэ												
14	МУХТЖҮЧ-2.1.8 ЗГҮАХ 2.3.9, АХҮЧ 2.2.2, АЗДҮАХ 1.3.2.1	Хүн амын өсөлтийн хэтийн төлөвтэй уялдуулан сургууль, цэцэрлэгийн тоог нэмэгдүүлж, хүртээмжийг сайжруулах		АЗДТГ	УТХО	2,742.7	Барилгын ажлын гүйцэтгэл 20 хувь	Хонгор сумын Салхит баг шинээр цэцэрлэг барьж ашиглалтад оруулна.	2,742.7	2,742.7	Хонгор сумын Салхит багт 100 ортой цэцэрлэгийн барилгыг "Дархан трейд" ХХК Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2022-2023 онд барьж гүйцэтгэн байнгын ашиглалтад хүлээлгэн өгсөн. **Үр дүн: Хонгор сумын Салхит багт 100 ортой цэцэрлэгийн барилга шинээр ашиглалтад орсон.**	100%
15	МУХТЖҮЧ-2.1.8 ЗГҮАХ 2.3.9, АХҮЧ 2.2.2, АЗДҮАХ 1.3.2.2			АЗДТГ	Гадаад зээл тусламж	5,543.1	Барилгын ажлын гүйцэтгэл 20 хувь	960 хүүхдийн эко сургуулийн барилгын ажлыг бүрэн дуусгаж ашиглалтад оруулна.	10,000.0	5,543.1	Дархан сумын 15-р багт баригдаж буй 960 хүүхдийн эко сургуулийн барилгын ажил 73%-тай Би энд Би констракшн ХХК гүйцэтгэж байна. 2024 оны 2-р улиралд 100 хувь дуусаж байнгын ашиглалтад хүлээн авна. **Үр дүн:** 960 хүүхдийн суудалтай эко сургууль 2024 оны II улиралд бүрэн ашиглалтад орно.	70%
16	МУХТЖҮЧ-2.1.8 ЗГҮАХ 2.3.9, АХҮЧ 2.2.2, АЗДҮАХ 1.3.2.3			АЗДТГ	УТХО	4,392.6	Барилгын ажлын гүйцэтгэл 10 хувь	320 хүүхдийн суудалтай сургуулийн барилгыг 80 хувьд хүргэнэ.	4,392.6	4,392.6	Дархан сумын 12 дугаар багт 9-р сургуулийн өргөтгөлийн барилга болох 320 хүүхдийн суудалтай сургуулийн барилгыг Минж проперти ХХК гүйцэтгэж байгаа бөгөөд ажлын явц 60%-тай дотор заслын ажил хийгдэж байна. 2024 оны 05 дугаар сарын 15-нд байнгын ашиглалтад орно. **Үр дүн:** 320 хүүхдийн суудалтай сургуулийн барилгын ажил 60 хувийн гүйцэтгэдтэй 2024 оны II улиралд бүрэн ашиглалтад орно	70%
17	ЗГҮАХ 2.3.9, АХҮЧ 2.2.2, АЗДҮАХ 1.3.2.5	Цэцэрлэгийн тусгай хэрэгцээт бүлгийн тоог нэмэгдүүлнэ.		АЗДТГ	УТХО	1,715.0	Өргөтгөлийн барилгын ажлын гүйцэтгэл 20 хувь	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөлийн ажлыг бүрэн дуусгана. /7 дугаар цэцэрлэг/	1,800.0	1,715.0	Дархан сумын 7-р цэцэрлэгийн өргөтгөлийн барилгын 1-р үе шатны ажлыг Хөшиг-Уул ХХК гүйцэтгэж байгаа бөгөөд ажлын явц 100%-тай хэсэгчилсэн ажлын хэсгээр хүлээн авах бэлтгэл ажил хангагдаж байна. 2024 оны Улсын төсөвт 2-р үе шатны ажилд шаардагдах 3.3 тэрбум төгрөг батлагдсан. Тус барилгын 2 үе шатны ажлыг Хөшиг-Уул ХХК-тай шууд гэрээ байгуулахаар гэрээний төслийг боловсруулаад байна. **Үр дүн:** Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн цэцэрлэгийн барилгын ажлын төсвийн зөрүү 3.3 тэрбум төгрөг 2024 оны Улсын төсөвт батлагдсан. 2024 оны III улиралд тус цэцэрлэгийн бүрэн ашиглалтад оруулсанаар стандартад нийцсэн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн цэцэрлэгтэй болно.	70%

18		Яслийн үндэсний тогтолцоог сэргээж 1-2 нас, хүүхэд харах үйлчилгээнд 2-3 насны хүүхдийг хамруулж, эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн оролцоог нэмэгдүүлэхэд дэмжлэг үзүүлнэ.		БШУГ	ОНТ		Одоогоор хэрэгжиж эхлээгүй	Төрийн өмчийн 2 цэцэрлэгийн дэргэд яслийн 2 бүлэг нээж ажиллуулж эхэлнэ.	100.0		2023 оны 8 дугаар сарын 23-ны өдрөөс хүчин төгөлдөр болсон Сургуулийн өмнөх болон ерөнхий боловсролын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.2 дахь заалтад сургуулийн өмнөх боловсролд 2-5 насны хүүхэд хамрагдана гэж заасан. Яслийн бүлэг нээн ажиллуулах эрх зүйн орчин бүрдээгүй тул хэрэгжих боломжгүй.	.
1.3.3. Сургуулийн өмнөх болон ерөнхий боловсролын сургуулийн орчныг сайжруулах, багш нарын мэдлэг, чадварыг дээшлүүлэх, ажиллах нөхцөл, нийгмийн асуудлыг сайжруулах төсөл хөтөлбөрийг боловсруулж, хэрэгжүүлнэ.												
19	Алсын хараа -2050-ийн 2.1.3, МУХТЖҮЧ-2.1.8 ЗГҮАХ 2.3.4, 2.3.9, 2.3.11 АХҮЧ 2.2.3, 2.2.4, 2.2.5, 2.2.6, 2.2.7 АЗДҮАХ 1.3.3.1	Суралцагч тухтай орчинд суралцаж, бие бялдар, авьяас чадвараа хөгжүүлэх орчныг бүрдүүлэх		АЗДТГ	ОНТ, ГЗТ	195.0	Төсөл хэрэгжүүлэх цэцэрлэгийг сонгож, бэлтгэл хангагдсан.	Гоё цэцэрлэг" төслийг 1 цэцэрлэгт хэрэгжүүлнэ	250.0	195.0	27-р цэцэрлэгт принтер-2ш, 5-р цэцэрлэг зурагт-1ш, 7-р цэцэрлэг гал тогооны тоног төхөөрөмж, зөөлөн эдлэл Дээрээт ОУБ-аас 29.1 сая төгрөг олгосон. 1-р цэцэрлэгт ОНХС-аас ширээ сандал-6ш, самбар-3ш 6.5 сая төгрөг, замын хөдөлгөөний цагаан толгой 1.5 сая төгрөг олгосон. Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 30-р цэцэрлэгт 20.0 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар "Эрүүл чийрэг хүүхэд" төсөл, 25-р цэцэрлэгт "Спортлог хүүхдүүд" төслийг 19.9 сая төгрөгөөр, 6-р цэцэрлэгийн гадна тохижилтын ажлыг 19.9 сая төгрөгөөр, 27-р цэцэрлэгт "Хөгжимчин багачууд" төсөл, "Бидний цэцэрлэг миний хөгжил" төсөлд 25.5 сая төгрөг, 21-р цэцэрлэгт "Хүүхдтэйгээ хамт тоглоё" төслийг 20.0 сая төгрөгөөр, 22-р цэцэрлэгт "Эрүүл хүүхэд идвэхтэй хөдөлгөөн" төсөлд 13.1сая төгрөг, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн зуслан төсөлд 19.5 сая төгрөг, 9-р цэцэрлэгийн дээвэр засварт 20.0 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтын ажил хийгдлээ. **Үр дүн: 12 цэцэрлэг зөөлөн эдлэл, тоног төхөөрөмжөөр хангагдсан.**	100%
20				АЗДТГ	ОНТ	482.3	Гоё сургууль" төслийг хүрээнд 1 дүгээр сургуульд хэрэгжүүлсэн.	Гоё сургууль" төслийг 1 сургуульд хэрэгжүүлнэ	250.0	482.3	Гоё сургууль төслийн ажлын хүрээнд ерөнхий боловсролын 1-р сургуулийн гадна тохижилтын ажлыг орон нутгийн төсвийн 282.6 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар И эс би ай ХХК гүйцэтгэж байнгын ашиглалтад хүлээлгэн бол спорт заалны засварын ажлыг 199.7 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар засварлан шинэчлэлээ. 2024 оны орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар урлаг заалны засварын ажлыг 250.0 сая төгрөгөөр засварлан шинэчлэнэ. **Үр дүн: Гоё сургууль төслийн хүрээнд 1-р сургуульд 2 төсөл хэрэгжүүлснээр хүүхдийн сурах орчныг сайжруулсан.**	100%
21	МУХТЖҮЧ-2.1.5, ЗГҮАХ-1.1.11, 2.3.8	Төрийн өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллагад суралцагч, багш мэргэжлээр суралцагчид сурлагын амжилттай нь		АЗДТГ	УТХО	699.9	Анагаахын шинжлэх ухааны их сургуулийн дотуур байрны их засварын ажил 5% гүйцэтгэлтэй	Дотуур байрны барилгын их засварын ажлыг 100% дуусгана.	650.0	699.9	Анагаахын шинжлэх ухааны их сургуулийн дотуур байрны их засварын ажлыг Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын 699,9 сая төгрөгөөр Зэбо пропертийз ХХК 2022-2023 онд гүйцэтгэсэн бөгөөд засварын ажил дуусаж байнгын ашиглалтад хүлээн авсан. **Үр дүн: Анагаахын шинжлэх ухааны их сургуулийн дотуур байрны их засварын ажил хийгдсэнээр 250 хүүхэд сурч, амьдрах таатай орчныг бүрдүүлсэн.**	100%
22				АЗДТГ	УТХО	489.0	Дархан-Уул аймаг дахь Анагаахын шинжлэх ухааны спортын заалны барилга 5% гүйцэтгэлтэй	Спорт заалны барилгын ажлыг 100% дуусгана.	1,177.0	489.0	Дархан-Уул аймаг дахь Анагаахын шинжлэх ухааны спортын заалны барилгын ажлыг Улсын төсвийн 1.2 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар Элчит ган ХХК гүйцэтгэж байгаа бөгөөд ажлын явц 75%-ийн гүйцэтгэлтэй үргэлжилж байна. Сэндвич болон хүзүүвчийн суурийн арматурчлал болон бетоны ажил хийгдсэн. **Үр дүн: Спорт заалны шалны бетон цутгагдсан. 2024 оны 2 дугаар улиралд хэрэгжүүлж бүрэн дуусаж ашиглалтад орно.**	70%

23	Алсын хараа -2050-ийн 2.1.3, ЗГҮАХ 2.3.8, АХҮЧ 2.2.3, 2.2.4, 2.2.5, 2.2.6, 2.2.7 АЗДҮАХ 1.3.3.3	Цахим сургалтын орчныг бүрдүүлж, онлайн хичээл бэлтгэх		АЗДТГ	УТХО	1,700.0	27-н ЕБС, 39-н СӨББ интернэтэд холбогдсон.	Цахим удирдлагын системийг хөгжүүлж, цахим сургалт явуулах материаллаг орчныг сайжруулан багш нарыг чадавхжуулна.	10.0	1,700.0	Дархан-Уул аймгийн хэмжээнд сургалтын үйл ажиллагаа явуулж буй ЕБС- 27, СӨББ -39 интернэтэд холбогдож, Боловсролын нэгдсэн сүлжээний 20 төхөөрөмж байршсан. Хонгор сумын Салхит багийн 11-р сургуулийн хичээлийн байр болон 14-р сургуулийн Б байр, Багш хөгжлийн төвд шилэн кабель татаж ашиглалтад оруулав. - Мөн УТХО 1,7 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээр төрийн өмчийн 17 сургуулийн 19 танхимыг Dijital classroom тохижуулсан. - ЕБС-ийн багш нарыг компьютержуулах хөтөлбөр амжилттай хэрэгжиж, төрийн өмчийн 14 сургуулийн 801 багш компьютерээр хангагдсан. - Төрийн өмчийн 16 сургууль нийт 46 ангийг цахим ангиар тохижуулан, 44 ухаалаг дэлгэц, 1086 таблет бэлэн ашиглалтад, 290 таблетыг цахим дэлгүүрээс захиалсан байна. **Үр дүн: Төрийн өмчийн 16 сургууль нийт 46 ангийг цахим ангиар тохижуулан, 44 ухаалаг дэлгэц, 1376 таблет хангагдана.**	100%
24		Цахим даалгаврын санг баяжуулан сургалтын цахим хэрэглэгдэхүүний ашиглалтыг нэмэгдүүлнэ.		АЗДТГ	ОНТ	5.0	Цахим даалгаврын сан дахь даалгаврын тоо 11300 байгаа.	Цахим даалгаврын сангийн даалгавар 25000, сургалтын хэрэглэгдэхүүний 40% нь цахим болно.	10.0	5.0	Цахим даалгаврын сан бүхий www.edu-test.mn цахим хуудсыг 2019 онд ашиглалтад оруулсан. 2021 онд цахим даалгаврын санд 21000, 2022 онд 11678, 2023 онд 24048 даалгавар оруулсан бөгөөд 2023-2024 оны хичээлийн жилээс Боловсролын Ерөнхий газрын medle.mn шинээр нэгдсэн сайтад аймгуудаас сонгогдсон багш нар цахим даалгавар байршуулж байна. Дархан-Уул аймгаас ээлжит хичээлийн цахим контентын санд 1 дүгээр ангийн монгол хэлний 12 нэгжийн 97, математикийн хичээлийн 6 нэгжийн 32 цаг, дунд болон ахлах ангийн Монгол хэл 2 нэгж-16, Уран зохиол 1 нэгж 8 цаг нийт 9 багш 24 цагийн хичээлийг байршуулаад байна. **Үр дүн:** Цахим даалгаврын сангийн даалгавар сургалтын хүрээнд medle.mn сайтыг ашиглаж эхлээд байна.	100%
25	Алсын хараа -2050-ийн 2.1.3, ЗГҮАХ 2.3.8, АХҮЧ 2.2.3, 2.2.4, 2.2.5, 2.2.6, 2.2.7 АЗДҮАХ 1.3.3.4.	"Чадварлаг багш" төсөл хэрэгжүүлнэ.		БШУГ	ОНТ	2.0	Чадварлаг баг байгуулагдсан.	Төсөл батлагдаж хэрэгжилт 75 хувьд хүрсэн байна.	10.0	2.0	БЕГ-тай хамтран танхим болон online хосолсон сургалтад 1, 5, 10 дахь жилдээ ажиллаж буй 245 залуу багш хамрагдаж сургалтаар эзэмшсэн мэдлэг, мэдээллийг ГҮҮГЛ ангиар дамжуулан хүргэсэн байна. "Чадварлаг багш төсөл"-ийн хүрээнд Боловсрол, шинжлэх ухааны газрын мэргэжилтнүүд залуу багш нарын онолын мэдлэгийг дээшлүүлэх болон гадаад хэлний мэдлэг, мэдээлэл технологийн чадварыг ахиулах цахим болон онлайн 3 төрлийн сургалтыг үе шаттайгаар зохион байгууллаа. ЕБС-ийн нийт багшийн 314 буюу 36,5 хувь нь шинэлэг, сурагчдын бие даан суралцах чадварыг дэмжсэн арга зүйгээр сургалтыг явуулснаар сурлагын амжилт ахисан ба гүйцэтгэлийн үнэлгээний үр дүн өссөн. Төслийн хүрээнд хэдэн үйл ажиллагааг төлөвлөж, хэдэн % хэрэгжсэн бэ? нэмэх **Үр дүн:** Аймгийн Засаг даргын санаачилгаар "Эерэг сэтгэлгээний давалгаа" НҮТББ-тай "Эртэч Монгол" хөтөлбөрийн сургагч багш бэлтгэх 5 модуль бүхий "Эерэг сэтгэлгээ" хувь хүний хөгжлийн цогц 80 цагийн сургалтад нийт 58 багш хамрагдаж сургагч багшаар бэлтгэгдэж амжилттай ажиллаж байна.	100%
1.3.4. Дарханы иргэдийн хүмүүжил, оюуны чадварыг хөгжүүлэхэд чиглэсэн төсөл хөтөлбөрийг дэмжинэ.												
26	Алсын хараа - 2050-ийн 1.2.1, 1.5.1, 1.5.4, ЗГҮАХ 2.3.8, АХҮЧ 2.2.3, 2.2.4, АЗДҮАХ 1.3.4.1."	"Дархан 444" арга хэмжээг үргэлжлүүлнэ.		АЗДТГ	ОНТ	0.0	65 байгууллага 250 арга хэмжээг зохион байгуулсан.	Арга хэмжээний тоог 10%-иар нэмэгдүүлнэ	10.0	0.0	"Дархан 444" арга хэмжээг боловсролын байгууллагууд сар бүрийн 4 дэх долоо хоногийн 4 дэх өдрийн 4 цагт явуулж хэвшсэн. Арга хэмжээний хүрээнд 22 чиглэлийн 282 удаагийн сургалтыг 66 байгууллагын 23200 эцэг эх, асран хамгаалагч, суралцагчдад, 71 удаагийн нөлөөллийн ажилд 15100 эцэг эх, сурагчдыг хамруулсан. **Үр дүн:** 71 удаагийн нөлөөллийн ажилд 15100 эцэг эх, сурагчдыг хамруулсан.	100%
27	Алсын хараа -2050-ийн 1.2.1, 1.5.1, 1.5.4 ЗГҮАХ 2.3.8,	"Оюунлаг Дарханчууд" дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.		АЗДТГ	ОНТ	12.0	Дэд хөтөлбөр батлагдсан.	Дэд хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллана.	10.0	12.0	Аймгийн ИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн 2021 оны 61 дүгээр тогтоолоор "Оюунлаг Дарханчууд-II" дэд хөтөлбөрийг 5 зорилт, 35 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр батлуулж, 2023 онд "Оюунлаг Дарханчууд II" дэд хөтөлбөрийн I зорилтын хүрээнд 12, II зорилт-5, III зорилт-4, IV зорилт 8, V-3 нийт 5 зорилтын хүрээнд 34 үйл ажиллагаа	

	АХҮЧ 2.2.3, 2.2.4, АЗДҮАХ 1.3.4.2.										зохион байгуулж, 8000 гаруй хүн хамрагдсан. Дэд хөтөлбөрийн хэрэгжилт 100%-тай байна. Хөтөлбөрийн хүрээнд: 1.Үндэсний бичгийн сургалтад 6 байгууллагын 34 албан хаагч хамрагдаж анхан дунд төвшний мэдлэгтэй боллоо. 2.Төрийн албаны шалгалтад бэлтгэгчдэд зориулсан 2 удаагийн сургалтад 60 гаруй төрийн албан хаагчдад үндэсний бичгийн сургалт зохион байгуулсан. 3.Сумын ЗДТГ, Насан туршийн боловсрол төвтэй хамтран МХУЗ-ын 64 багшид үндэсний бичгийн хичээлээр олимпиадад бэлтгэх болон, толь бичигтэй ажиллах арга зүйн сургалт явуулсан. 4.Хэлний бодлогын үндэсний зөвлөлтэй хамтран архив бичиг хэргийн 102 ажилтанд цахимд үндэсний бичгээр бичих, албан хэрэг хөтлөх стандартыг хэрэгжүүлэх сургалт зохион байгуулсан ЕБ-ын 25 сургуульд сэтгэн бодох 9 төрлийн чадварын дугуйланд 2230 сурагч, Биеийн тамирын 20 гаруй секцэд 2617 сурагчид, 25 сургуульд бага ангийн сурагчдад шатрын дугуйлан хичээллүүлж, 960 сурагч хичээллэж, спортын мастер 1 төрөн гарлаа. Хүүхдийг хөгжүүлэх клуб, дугуйланг дэмжин CALL FOR YOU хөтөлбөрийг зохион байгуулж, 25 хүүхэд хамрагдсан. Үйл ажиллагаанд ОНТ-ийн 6,9 сая, Junior empowering арга хэмжээнд 4,0 сая төгрөгийн дэмжлэг үзүүлсэн. **Үр дүн:** Дэд хөтөлбөрийн хэрэгжилт 100%-тай хэрэгжиж 12,0 сая төгрөгийн дэмжлэгийг ОНТ-өөс зарцуулсан.	100%
1.4. ИХ ДЭЭД, МЭРГЭЖЛИЙН СУРГУУЛЬ												
1.4.1. Их дээд, мэргэжлийн сургуулиудын консорциумын үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжинэ.												
28	Алсын хараа -2050-ийн 2.1, ЗГҮАХ 2.3.15, АХҮЧ 2.2.8, АЗДҮАХ 1.4.1.4.	Дархан-Уул аймагт эрэлттэй ажилтан бэлтгэх төсөл хэрэгжүүлнэ.		БШУГ, ИДМСК	-		Шинээр авто зам гүүр барилгын ангид 68 хүүхэд сурч, 88% нь ажлын байртай болсон.	Эрэлттэй мэргэжилтэн бэлтгэж эхэлсэн байна.	-		Дархан-Уул аймагт эрэлттэй ажилтан бэлтгэх хүрээнд Дархан-Өргөө Политехник Коллеж нь АХБ-ны санхүүжилтээр зам, барилгын лаборатори баригдаж, сургалтын үйл ажиллагаанд ашиглагдаж байна. 2023-2024 оны хичээлийн жилд авто зам гүүр барилгын ангид 63 оюутан суралцаж байна. **Үр дүн:** 2022-2023 оны хичээлийн жилд 36 оюутан төгсөж, 100% ажлын байртай болсон.	100%
29	Алсын хараа -2050-ийн 2.1, ЗГҮАХ 2.3.15, АХҮЧ 2.2.8, АЗДҮАХ 1.4.1.5	Хөдөө аж ахуйн салбарын их, дээд сургуулиудыг өргөжүүлэхийг бодлогоор дэмжинэ.		АЗДТГ, НБХ, ХААИС	-		БШУЯ, холбогдох байгууллагуудад танилцуулсан	-	-		Хөдөө Аж Ахуйн Их Сургуулийн Дархан-Уул аймаг дахь салбар сургуулийн гадна пассат, дээвэр, дотуур байрны засварын ажил хийгдэж дууссан. Мөн орон нутгийн их дээд сургуульд 2.8-аас дээш голч дүнтэй суралцаж буй оюутнуудад сургалтын төлбөрийн 50%-ийн тэтгэлэг олгож байна. **Үр дүн:** 2.8-аас дээш голч дүнтэй суралцаж буй оюутнуудад сургалтын төлбөрийн 50%-ийн тэтгэлэг олгож байна.	100%
1.5. ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН ХАМГААЛАЛ												
1.5.1. Өрхийн амьжиргааны түвшин тогтоох судалгааг үндэслэж, нийгмийн халамжийн үйлчилгээг зорилтот бүлэгт чиглүүлэн, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж, ядуурлыг бууруулна.												
30	Алсын хараа -2050-ийн 2.3, МУХҮЧ 2.6.2, ЗГҮАХ 2.5.7, АХҮЧ 3.1, АЗДҮАХ 1.5.1.3	"Халамжаас хөдөлмөрт" дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.		АЗДТГ, НБХ	ХЭДСан	510.3	Хөтөлбөр батлагдсан.	Дэд хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллана.	200.0	510.3	"Халамжаас хөдөлмөрт" дэд хөтөлбөрийн хүрээнд: - Ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох, зөвлөгөө өгөх, хөдөлмөрийн зах зээлийн мэдээллээр хангах ганцаарчилсан болон бүлгийн сургалт, үйлчилгээнд 720 иргэнийг хамруулж, 13,2 сая төгрөг зарцуулсан. -Хүнсний эрхийн бичгийн үйлчилгээнд хамрагддаг **213** өрхийн гишүүд, нийгмийн халамжийн дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн хөдөлмөрийн насны, хөдөлмөрийн чадвартай, ажилгүй **310** иргэний хөдөлмөр эрхлэлт, сургалтын хэрэгцээний судалгааг гаргаж, мэргэжлийн ур чадвар олгох, богино хугацааны давтан сургалтад **161** иргэнийг хамруулж **38.6** сая төгрөг зарцуулсан. -"Хөдөлмөрийн яармаг-2023", "Монголын алт" ХХК-ийн өөрлөгийн арга хэмжээний хүрээнд зорилтот бүлгийн ажил олоход хүндрэлтэй, удаан хугацаанд ажилгүй байсан 200 иргэнийг ажилд зуучилсан. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагааны ажлын байрыг дэмжих санхүүгийн дэмжлэг олгох арга хэмжээнд зорилтот бүлгийн 49 иргэнд 362 сая төгрөг зарцуулсан.	100%

											Нийтийг хамарсан арга хэмжээний хүрээнд 313 иргэнийг түр ажлын байраар хангаж, 96,5 сая төгрөгний урамшуулал олгосон. **Үр дүн:** Мэргэжлийн болон ур чадвар олгох сургалт, төсөл хөтөлбөрүүд, нийтийг хамарсан ажилд зорилтот бүлгийн 1753 иргэнийг хамруулж ХЭДС -аас 510,3 сая төгрөг зарцуулсан байна.	
1.5.2. Гэр бүлийн бичил бизнесийг дэмжин хөгжүүлнэ.												
31	Алсын хараа -2050-ийн 2.3.1, ЗГҮАХ 2.5.14, АХҮЧ 3.1.1, 3.1.2 АЗДҮАХ 1.5.2.1	Аж ахуй эрхлэх, бизнесээ эхлэх, хөгжүүлэх сургалтад өрхийн үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг хамруулах ба сургалтыг эрх бүхий сургалтын байгууллагуудаар гүйцэтгүүлнэ.		ХХҮГ	ХЭДСан	5.4	200 иргэн сургалтад хамрагдсан	200 иргэнийг хамруулна.	6.0	5.4	Аж ахуй эрхлэх сургалт арга хэмжээний хүрээнд: Аж ахуй эрхлэлтийн санхүүгийн дэмжлэг олгохоос өмнөх болон дараах сургалтыг "Дархан-Уул аймгийн ажил олгогч эздийн холбоо", "Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих төв", "Нийгмийн түншлэл" ТББ-ын сургалтын төвүүдтэй гэрээ байгуулж 167 иргэнийг хамруулж 3.2сая төгрөг зарцуулсан. "Хөгжлийн шийдэл" ТББ-тай гэрээ байгуулж Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хөгжлийн бэрхшээлтэй гэр бүлийн гишүүнээ гэртээ асарч байгаа иргэний хүсэлтэд үндэслэн аж ахуй эрхлэх ур чадвар олгох, зээлийн өмнөх болон дараах сургалтад 89 иргэнийг хамруулж 2.2 сая төгрөгийн санхүүжилт олгосон. **Үр дүн:** Сургалтад 256 иргэн хамрагдаж, 5.4 сая төгрөг зарцуулсан.	100%
32	Алсын хараа -2050-ийн 2.3.1, ЗГҮАХ 2.5.14, АХҮЧ 3.1.1, 3.1.2 АЗДҮАХ 1.5.2.2	Аж ахуй эрхлэгчдэд эргэн төлөгдөх санхүүгийн дэмжлэг олгож, үр дүнг тооцно.		ХХҮГ	ХЭДСан	600.0	100 хүнд санхүүгийн дэмжлэг үзүүлсэн	120 иргэнд санхүүгийн дэмжлэг үзүүлнэ.	360.0	600.0	Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний зөвлөлийн 2023 оны 1 дүгээр тогтоолоор батлагдсан. Санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагааны Иргэнд олгох санхүүгийн дэмжлэгт төсөл хүлээн авах зарыг олон нийтэд орон нутгийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл болон байгууллагын вэб сайт, фэйсбүүк цахим хуудсуудаар дамжуулан нээлттэй зарлаж, 122 төслийг хүлээж авч, 70 төслийг шалгаруулан 600.0 сая төгрөгийн санхүүгийн дэмжлэг олгож, 122 иргэний байнгын ажлын байр бий болсон. **Үр дүн:** Хүний тоо- 122 , ХЭДС-аас 600.0 сая төгрөгийн санхүүжилт олгосон	100%
1.5.3. Бүтээн байгуулалтын томоохон төслүүдийн үр дүнд хувийн хэвшил, жижиг, дунд үйлдвэрлэл, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих замаар 6000 ажлын байр шинээр бий болгоно.												
33	Алсын хараа -2050-ийн 2.3.1, ЗГҮАХ 2.5.14, АХҮЧ 3.1.1, 3.1.2 АЗДҮАХ 1.5.3.1	Тусгай болон бусад сангууд, гадаадын зээл тусламж, томоохон бүтээн байгуулалтаар бий болсон, иргэн, аж ахуй нэгж, байгууллагуудын өөрийн хөрөнгөөр бий болгосон байнгын, түр ажлын байрыг хөдөлмөрийн зах зээлийн мэдээллийн нэгдсэн системд бүртгэнэ.		АЗДТГ, Сумдын ЗДТГ, ААНБ, Иргэн	-		6000 иргэн	1500 иргэн	-	-	Хөдөлмөр эрхлэлтийн цахим систем E-JOB платформд 1900 шинэ ажлын байрны бүртгэлийг бүртгэн ажилласан. Үүнээс байнгын ажлын байр 1500, түр болон улирлын ажлын байр 400 бүртгэсэн. **Үр дүн:** Мэдээллийн нэгдсэн системд 1900 шинэ ажлын байрыг бүртгэж мэдээлсэн.	100%
34	Алсын хараа -2050-ийн 2.3.1, ЗГҮАХ 2.5.14, АХҮЧ 3.1.1, 3.1.2 АЗДҮАХ 1.5.3.2	Ажлын байр бий болгох, нэмэгдүүлэх төслийн жижиг зээлийг банкаар дамжуулан жижиг, дунд бизнес эрхлэгчдэд олгоно.		Арилжааны банкууд	ДБанк, АХБанк	410.0	73 иргэн 640.0	70 иргэн	600.0	410.0	Хувиараа хөдөлмөр эрхлэх, хоршоо, нөхөрлөл байгуулах, бичил үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэх, тэдгээрийг өргөтгөх, ажлын байр шинээр бий болгох, хадгалах боломжийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн "Жижиг зээл"-д хамрагдахаар 86 иргэн хүсэлт ирүүлж, шаардлага хангасан 80 иргэний төслийг дэмжиж Төрийн банкинд уламжилсан бөгөөд аж ахуй нэгж байгууллага, иргэний нийт 18 төсөлд 410,0 сая төгрөгийн зээл олгогдож, 36 шинэ ажлын байр, 54 иргэний ажлын байр хадгалагдан үлдсэн. Нэмэлт санхүүжилт ирээгүй улмаас 62 иргэний 1.600.0 сая төгрөгийн зээл банкинд хүлээгдэж байна. **Үр дүн:** Үйл ажиллагаанд 18 иргэнд 410.0 сая төгрөгийн зээлийг олгож 54 байнгын ажлын байр бий болсон.	100%
35	Алсын хараа -2050-ийн 2.3.1, ЗГҮАХ 2.5.14, АХҮЧ 3.1.1, 3.1.2 АЗДҮАХ 1.5.3.3	Гарааны бизнесийг дэмжих "Start-Up" арга хэмжээг эрх бүхий ТББ-тай хамтран зохион байгуулна.		ХХҮГ, "Старт ап" ТББ	ХЭДСан	10.0	-	100 иргэн	10.0	10.0	Санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагааны 15-34 насны ажилгүй, ажил хийхэд бэлэн залууучуудад чиглэсэн шилдэг "Старт-ап" залууучуудын багийг шалгаруулах арга хэмжээний хүрээнд: "Шинэ эхлэх цэг" ТББ-тай хамтран ажиллах гэрээ байгуулан, нэг шилдэг "Старт-ап" багийг шалгаруулж эргэн төлөгдөх нөхцөлгүй 10 сая төгрөгийн санхүүгийн дэмжлэг олгосон. "Старт-ап" залууучуудын шилдэг, шинэлэг санааг шалгаруулах арга хэмжээнд нийт 25 залууучууд хүсэлт гаргаснаас 10 баг шалгарч, 3 хоногийн хурдасгуур сургалтад хамрагдсан. 4 баг сүүлийн шатны	100%

											шалгаруулалтад 5 долоо хоногийн хурдасгуур сургалтад хамрагдсан **Үр дүн:** Шилдэг 1 багт 10.0сая төгрөгийн санхүүгийн дэмжлэгийг олгосон	
1.5.4. Ажлын байраа хадгалсан, шинэ ажлын байрыг бий болгосон, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн стандарт шаардлагыг хангасан ажил олгогчдыг дэмжинэ.												
36	АХҮЧ 3.1.2 АЗДҮАХ 1.5.4.1	Ажлын байрыг дэмжих, Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ажлын байрыг дэмжих хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлнэ.		ХХҮГ	ХЭДСан	821.0	116 иргэн 159.0	150 иргэнийг ажлын байрыг дэмжинэ.	315.0	821.0	Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний зөвлөлийн 2023 оны 1 дүгээр тогтоолын нэгдүгээр хавсралтаар батлагдсан. "Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаа"-ны хүрээнд: Санхүүгийн дэмжлэгт хамрагдах хүсэлтэй 98 иргэний ирүүлсэн төслөөс 27 төслийг шалгаруулан 176.000.0 төгрөгийн санхүүгийн дэмжлэг олгож 54 иргэний байнгын ажлын байр бий болсон. Санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагааны Иргэнд олгох санхүүгийн дэмжлэг арга хэмжээний хүрээнд: Санхүүгийн дэмжлэгт хамрагдах хүсэлтэй 122 иргэний ирүүлсэн төслөөс 70 төслийг шалгаруулан 600.0 сая төгрөгийн санхүүгийн дэмжлэг олгож, 122 иргэний байнгын ажлын байр бий болсон. Малчин өрхийг малжуулах санхүүгийн дэмжлэг олгох арга хэмжээний хүрээнд: Санхүүгийн дэмжлэгт хамрагдах хүсэлтэй 24 иргэний 12 төсөл ирүүлснээс, 9 өрхийн 18 иргэн шалгаруулж, 45.0 сая төгрөгийн санхүүгийн дэмжлэг олгож, 18 иргэний байнгын ажлын байр бий болсон. **Үр дүн:** 106 төсөл шалгаруулж, 194 иргэний байнгын ажлын байр бий болж, ХЭДС-аас 821.0 сая төгрөгийн санхүүжилт олгосон.	100%
37	АХҮЧ 3.1.2 АЗДҮАХ 1.5.4.2	Шинэ ажлын байр олноор бий болгосон иргэн, хоршоо, нөхөрлөл, аж ахуй нэгж, байгууллагуудыг шагнаж урамшуулна.		АЗДТГ, Ажил олгогч эздийн холбоо	ХЭДСан	17.3	10 ААНБ дэмжиж ажилсан.	ААНБ дэмжиж ажиллана.	1.0	17.3	Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний зөвлөлийн 2023 оны 01 дүгээр тогтоолын нэгдүгээр хавсралтаар батлагдсан Санхүүгийн дэмжлэг олгох үйл ажиллагааны ажил олгогчийг дэмжих арга хэмжээнд ажил олоход хүндрэлтэй 2, хорих ангиас суллагдсан 1 иргэнийг байнгын ажлын байраар хангасан, "Улаанбаатар төмөр замын Дархан татах хэсэг", "Нью сувд дент" ХХК, "Улаанбаатар төмөр замын нэгдүгээр анги" байгууллагуудад 17.280.00 төгрөгийн урамшууллыг олгосон. **Үр дүн:** Ажилд ороход хүндрэлтэй 3 иргэн байнгын ажлын байртай болж, ажил олгогч 3 байгууллагад ХЭДС-аас 17.3 сая төгрөгийн урамшуулал олгосон.	100%
38	АХҮЧ 3.1.2 АЗДҮАХ 1.5.4.3	Орчин үеийн дэвшилтэт технологи, инновацийг нэвтрүүлсэн байгууллагыг дэмжинэ.		АЗДТГ, Ажил олгогч эздийн холбоо	ХЭДСан	165.4	-	1 ААНБ инновацийг нэвтрүүлсэн байна.	1.0	165.4	Санхүүгийн дэмжлэг олгох үйл ажиллагааны "Финтек"-ээр богино хугацааны эргэлтийн хөрөнгийн дэмжлэг олгох арга хэмжээг "Entcredit инвестмент" ББСБ-тай гэрээ байгуулан, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч, бичил үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэгч, нөхөрлөл хоршооны хэлбэрээр үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэгч 1100 гаруй иргэнд мэдээллийг хүргэж, холбон зуучилснаар 531 иргэн бүртгүүлж, 420 иргэн цахим гэрээ хийж 321 иргэнд 165.4 сая төгрөгийн хүүгүй барьцаагүй зээл олгосон. **Үр дүн:** Дэвшилтэд технологи ашиглан 321 иргэнд ХЭДС-аас 165.4 сая төгрөгийн санхүүжилт олгосон.	70%
39	АХҮЧ 3.1.2 АЗДҮАХ 1.5.4.4	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн стандартын сургалт сурталчилгааг цахимаар зохион байгуулна.		ХАБЭА-н салбар зөвлөл, Аймгийн ЗДТГ, Мэргэжлийн хяналтын газар	ХЭДСан		Дэд хөтөлбөр хэрэгжсэн	150 ААНБ сургалтанд хамруулна.	5.0		Хөдөлмөрийн тухай хууль, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах зорилгоор сумдад өдөрлөгийг 8 удаа зохион байгуулж 329 иргэн, 55 ААНБ хамрагдаж 10 төрлийн 700 ширхэг гарын авлага тараасан. Аймгийн Үйлдвэрчний эвлэлийн холбооны дэргэдэх "Зөв Хөтөч" сургалтын төвтэй хамтран Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн стандартыг хангуулах ажлын хүрээнд цахим болон танхимын сургалтыг удаа дараа зохион байгуулж 235 байгууллагын 4017 ажилтан албан хаагчдад хууль эрх зүйн мэдлэг олгосон. **Үр дүн:** 290 ААНБ, 4346 иргэн хамрагдсан.	100%
1.5.5. Оюутнуудыг хичээлийн бус цагаараа хөдөлмөр эрхлэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.												
40	Алсын хараа-2050-ийн 2.3.1.	Коллеж, их дээд сургуулиудтай хамтран "Цагийн ажил" төсөл		Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээни	ХЭДС	1.4	Төсөл батлагдсан.	300 залуучууд	10.0	1.4	Хөдөлмөр эрхлэлтийн нийтлэг үйлчилгээ үйл ажиллагааны цагийн ажлын байранд зуучлах үйлчилгээнд оюутан залуучуудын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих зорилгоор Уул уурхай эрчим хүчний Дархан-Уул уурхай политехникийн коллеж, Дархан-Өргөө политехникийн коллеж, Дархан Политехникийн коллеж, Хөдөө аж	100%

	ЗГҮАХ-2.5.4 АЗДҮАХ 1.5.5.1	хэрэгжүүлж, оюутнуудыг хөдөлмөр эрхлэх боломжоор хангана.		й газар							ахуйн их сургуулийн 300 оюутныг цагийн ажилд зуучилж, Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангаас 1.4 сая төгрөг зарцуулсан. **Үр дүн:** Цагийн ажилд 300 оюутан залуусыг ажилд зуучлан 1.4 сая төгрөгийг ХЭДС-аас дэмжлэг үзүүлсэн байна.	
1.5.7. Хүүхэд, залуучууд, ахмад, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөгжлийн төрөлжсөн төвүүдийн үйл ажиллагааг дэмжинэ.												
41	МУХТЖҮЧ--9.1.1, АХҮЧ-3.4.4 АЗДҮАХ-1.5.7.1	Хүүхэд хөгжлийн ордны дугуйлангийн багш нарын хөтөлбөр, арга зүйд хяналт тавих, сургалтын орчинг сайжруулна.		ГБХЗХГ, Хүүхэд хөгжлийн ордон	Улсын төсөв, ОНТ	37.4	14 багш, 14 төрлийн дугуйлан	Дугуйлангийн төрлийг нэмэгдүүлнэ.	1.0	37.4	Хүүхэд хөгжлийн ордны үйл ажиллагаанд хяналт шалгалт хийж шалгалтаар илэрсэн 5 зөрчлийг арилгасан. Төсөв: Дархан-Уул аймгийн орон нутгийн хөгжлийн сан 25,8 сая төгрөг, Дархан сумын орон нутгийн хөгжлийн сан 9,6 сая төгрөг, өөрийн орлого 2,0 сая төгрөг, нийт 37,4 сая төгрөг зарцуулсан. Дугуйлангийн төрөл ?????	70%
42	МУХТЖҮЧ-9.1.1, АХҮЧ-3.4.4 АЗДҮАХ-1.5.7.2	Залуучуудын хөгжлийн төвд Америкийн соёл мэдээллийн төвийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулна.		Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар	Улсын төсөв, гадаад эх үүсвэр		Нийт залуучуудын 45 хувьд үйлчилгээ үзүүлсэн.	50%	4.0		Хүүхэд, өсвөр үеийнхэнд зориулсан 16 төрлийн 90 удаагийн хөтөлбөрийг зохион байгуулсан. Англи хэлний мэдлэгийг дээшлүүлэх, хувь хүний хөгжлийг дэмжих зорилготойгоор "Call for you" хөтөлбөрт 120 өсвөр үеийн залуучууд бүртгүүлснээс 3-н шатны шалгаруулалтаас 25 хүнийг сонгох англи хэлний мэдлэг болон хувь хүний хөгжлийг дээшлүүлэв. Дархан-Уул аймгийн Засаг даргын ивээл дор Junior Empower Program хөтөлбөрт нийт 90 сурагч бүртгүүлж, сонгон шалгаруулалтаар 15 сурагч сонгогдож хувь хүний хөгжил, гадаад суралцах талаарх мэдлэг болон сайн дурын ажил хийх талаар мэдлэгээ нэмэгдүүлэв. **Үр дүн:** SIP-2 хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж 8 даддлагажигч, 5 тэгсөгч нийт 15 өсвөр үеийн залуучууд 6 сарын хугацаатай ажиллуулж байна. Нийт залуучуудын хэдэн хувьд үйлчилгээ үзүүлэв ?	50%
43	МУХТЖҮЧ-1.2.4, ЗГҮАХ-2.5.8 АХҮЧ-3.4.4 АЗДҮАХ-1.5.7.3	Ахмад настан, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийг дэмжих төвийг байгуулах		АЗДТГ	Улсын төсөв		Ахмадын хөгжлийн төв төсөвт байгууллагыг байгуулсан.	Ахмадуудыг хөгжлийн төвийн үйл ажиллагаанд хамруулсан байна.	-		Ахмадын Хөгжлийн төв нь эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ, боловсрол, нийгмийн хөгжил, явуулын үйлчилгээ, байгууллагатай танилцах үйлчилгээнд нийт давхардсан тоогоор 13628 ахмад настанд үйлчилгээ үзүүлсэн. Үүнд: • Урлаг засал –4226 ахмад • Урлал засал - 4283 ахмад • Тоглоом засал - 2123 ахмад • Усан засал –1337 ахмад • Хөгжлийн сургалтад – 1179 ахмад • Соёл, спортын ү/а-нд – 480 ахмад Ахмад настанд гэрээр асаргаа тусламж үзүүлэх үйлчилгээнд 4 сумын 26 багийн 741 ахмад настанд хүрч үйлчилсэн. **Үр дүн:** Гэрээр асаргаа тусламж үзүүлэх үйлчилгээнд 4 сумын 26 багийн 741 ахмад настанд хүрч үйлчилсэн.	100%
44	МУХҮЧ-9.1.1, ЗГҮАХ-2.3.12 АХҮЧ-3.4.4 АЗДҮАХ-1.5.7.4	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд ээлтэй орчинг бүрдүүлнэ.		АЗДТГ	АХБанк	1,129.4	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөгжлийн төвийн барилга 70% гүйцэтгэлтэй	Барилга баригдсан байна.	-	1,129.4	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд үзүүлэх үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах, хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх, нийгмийн оролцоог бэхжүүлэх чиглэлээр "Азийн хөгжлийн банкны 4,6 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээр "Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөгжлийн төв"-ийн барилгын ажлыг 2021 онд эхлүүлэн, 2023 оны 9 дугаар сард бүрэн ашиглалтад орж, улсын комисс хүлээн авсан. Хөгжлийн төв нь 31 албан хаагчийн бүрэлдэхүүнтэйгээр батлагдаж, 14 боловсон хүчнийг төслийн нэгж болох ХНХЯ-аас төлөвлөгөөний дагуу үе шаттайгаар хэл засалч, нийгмийн ажилтан, хөдөлгөөн засалч, технологич чиглэлээр мэргэшүүлэн сургасан. **Үр дүн:** 2023 онд 163 нэр төрлийн 1.1 тэрбум төгрөгийн тоног төхөөрөмжөөр хангагдсан.	100%
1.5.9. Хүүхдийн хөгжил, авьяас, ур чадвар, техник сэтгэлгээ, төлөвшлийг дэмжихэд эцэг эх, олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.												
45	Алсын хараа-2050-ийн 1.2.1. МУХҮЧ 2.3.2, АХҮЧ-2.3.1, АЗДҮАХ 1.5.9.1	Хүүхэд хөгжлийн ордны дугуйлан, секцийн төрлийг нэмэгдүүлнэ.		ГБХЗГ	Хөтөлбөр, төсөл		14 төрлийн дугуйланд 400 хүүхэд	Хүүхэд хамрагдалтыг 15% нэмэгдүүлнэ.	2.0		Хүүхэд хөгжлийн ордны 16 төрлийн дугуйланд 3596 хүүхэд суралцсанаас зорилтот бүлгийн 58 хүүхдийг үнэ төлбөргүй хамруулсан. Дугуйланд нийт 3596 хүүхэд хамрагдсан бөгөөд 2022 онд 2,1 дахин, 2023 онд 6.9%-аар нэмэгдсэн байна. **Үр дүн:** 2023 онд Хүүхэд хөгжлийн ордны 16 дугуйланд 3844 хүүхэд хамрагдлаа.	70%
46	Алсын хараа-2050-ийн	Хүүхэд, өсвөр үеийнхэнд хүмүүжил		ГБХЗГ	Хөтөлб		Хүүхдийн хөгжлийн үйлчилгээнд 500	Хөгжлийн үйлчилгээнд	2.0		Хүүхэд хөгжлийн ордноор 2023 онд 3596 хүүхэд дугуйланд хамрагдсан.	

	1.2.1, МУХҮЧ 2.3.2 АХҮЧ-2.3.1 АЗДҮАХ 1.5.9.2	төлөвшилд чиглэсэн үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.			өр, төсөл		хүүхэд хамруулсан.	хамрагдсан хүүхдийн тоо 10%-иар нэмэгдүүлнэ			Төр болон хувийн хэвшлийн дэргэдэх 30 дугуйлан, сургалтын төвд 3796 хүүхэд хамрагдсан. ЕБ-ын 26 сургуулийн 910 хүүхдээс санал хүсэлтийг авч, холбогдох удирдлагуудад нь хүргүүлж шийдвэрлэлтийг хангуулан ажиллалаа. Хүүхэд өсвөр үеийнхний амралт чөлөөт цаг, хөгжих, оролцох нөхцөл боломжийг бүрдүүлж, спорт, урлаг, төслийн уралдаан, хурал, зөвлөгөөн, хэлэлцүүлэг, чуулган гэх мэт үйл ажиллагаанд 25 төрлийн арга хэмжээнд 18,185 хүүхдийг хамруулсан. Дархан-Уул аймгийн Хүүхдийн Зөвлөл "Үндэсний шилдэг Хүүхдийн Зөвлөл"-өөр шалгарсан. **Үр дүн:** Хөгжлийн үйлчилгээнд давхардсан тоогоор 18,185 хүүхэд буюу нийт хүүхдийн 47.5% хамрагдаж, өмнөх оноос 1.5 дахин нэмэгдүүлсэн. Нийт 34,4 сая төгрөг зарцуулаад байна.	100%
47	Алсын хараа-2050-ийн 1.2.1, МУХҮЧ 2.3.2, АХҮЧ-2.3.1 АЗДҮАХ 1.5.9.4	"Зулзагын гол" хүүхдийн зуслангийн амралтын байр, гадна талбайг шинэчлэн тохижуулж, хүүхдэд ээлтэй орчин бүрдүүлнэ.		ГБХЗГ	ОНТ	1,200.0	Амралтын 4 байрыг шинэчлэн засварласан	Гадна зам талбайн тохижилтын ажлыг хийнэ.	500.0	1,200.0	ОНТ-ийн 700 сая төгрөгийн санхүүжүүлэлтээр задгай театрыг бүрэн шинэчилж, цайны газрын хуучин байрыг буулган зуны задгай талбай болгож, гадна талбайн засвар тохижилтын ажлыг өөрийн орлогоос 14,1 сая төгрөгийн засварлаж, гадаах хашааг сольж, Дэлхийн Зөн Дархан Хүүхдийн төлөөх орон нутаг төслийн 12,2 сая төгрөгийн санхүүжилтээр сагсан бөмбөгийн талбайн 300м2 орчин үеийн шалыг суурилуулж орчин нөхцөлийг сайжрууллаа. "Хүүхэд хамгааллын жил" болгон зарласантай холбогдуулан аймгийн Засаг даргын захирамжаар тусгай хэрэгцээ шаардлагатай хүүхдүүдэд зориулсан "ЗУНЫ НҮҮДЛИЙН ЦЭЦЭРЛЭГ"-ийг сэргээн засах эмчилгээ, үйлчилгээ, чийрэгжүүлэлт, танхимын сургалт, ганцаарчилсан сургалтыг 4 ээлжээр 93 хүүхэд хүлээн авснаас 75 хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд, 18 өрдийн хүүхэд, 72 эцэг эх, нийт 165 амрагчдын хөгжлийн хөтөлбөрт хамруулсан. Төсөв: Улсын төсөв: 10,4 сая, Орон нутгийн төсөв: 1,2 тэрбум, Өөрийн орлого: 14,1 сая, ОУБ санхүүжилт: 12,2 сая төгрөг, нийт 1.2 тэрбум төгрөг. **Үр дүн:** Хөгжлийн бэрхшээлтэй зуны цэцэрлэг шинээр байгуулж, 5, 6, 7, 8-р байр засварлаж, задгай театр, гадаа хашаа шинээр сольж, зуны задгай талбай, сагсан бөмбөгийн талбай шинээр засварлаж хүүхэд амрах ая тухтай орчин бүрдүүлсэн.	100%
1.6. СОЁЛ, УРЛАГ												
1.6.1. Соёл, урлагийн байгууллагын хөгжлийн зорилтыг хангахад чиглэсэн арга хэмжээг үр дүнтэй хэрэгжүүлнэ												
48	Алсын хараа-2050-ийн 1.1.5, ЗГҮАХ-2.6.2 АХҮЧ-1.1 АЗДҮАХ 1.6.1.1	"Цахим соёл" үйлчилгээг түгээн дэлгэрүүлж, дүрс бичлэгийн студи байгуулна.		Соёлын Урлагын газар	-	6.3	Иргэдэд соёлын үйлчилгээг өөрийн цахим орчноор үйлчилсэн.	Цахим орчинд соёлыг түгээн дэлгэрүүлнэ.	-	6.3	Цахим соёл" үйлчилгээг түгээн дэлгэрүүлэх зорилгоор Залуучууд театрын дэргэд дүрс бичлэгийн студи байгуулах ажилд орон нутгийн төсвийн санхүүжилтээр дэмжлэг үзүүлж 6.3 сая төгрөгийн тоног төхөөрөмжийн худалдан авалт хийгдсэн. **Үр дүн:** Залуучууд театрын дэргэдэх дүрс бичлэгийн студи байгуулах ажил 60%-тай явагдаж байна. Өөрийн цахим хуудсаар дамжуулан иргэдэд соёлыг түгээн дэлгэрүүлсэн. Үүнд: 52 мэдээ, 3 нэвтрүүлэг, 35 фостер, 12 реклам алт байршуулж, 9000 гаруй ханд .авч олон нийтэд хүрсэн байн	90%
49	Алсын хараа-2050-ийн 1.1.5, ЗГҮАХ-2.6.2, АХҮЧ-1.1 АЗДҮАХ 1.6.1.3	Төв номын сангийн сан хөмрөгийг нэмэгдүүлнэ.		Соёлын Урлагын газар	ОНТ		225 ботиор нэмэгдсэн.	Зөөврийн номын сангийн фондод 500 боть нэмэгдэнэ.	-		Тайлант хугацаанд нийт 22.210.080 төгрөгийн үнэ бүхий 845 нэр төрлийн 1111 боть номоор фондоо баяжуулсан. Үүнээс худалдаагаар 15.110.260 сая төгрөгний 424 нэр төрлийн 675 боть ном, хандиваар 7.099.820 төгрөгийн 421 нэр төрлийн 436 боть номоор баяжилт хийсэн. **Үр дүн:** Нийт 845 нэр төрлийн 1111 боть номоор сан хөмрөгийг баяжуулсан. Үүнээс зөөврийн номын сангийн фондод 123 нэр төрлийн 149 боть нэмэгдсэн.	100%
50	Алсын хараа-2050-ийн 1.1.5, ЗГҮАХ-2.6.2, АХҮЧ-1.1 АЗДҮАХ 1.6.1.4	Түүх, соёлын үнэт зүйлс, биет болон биет бус өвийн хадгалалт, хамгаалалтыг сайжруулна.		Соёлын Урлагын газар	ОНТ		-	"Илгээлтийн эзэд" төсөл үргэлжлэн хэрэгжинэ.	5.0		- Хонгор сумын Гавилуй уулын орчимд байх 1800 жилийн өмнөх үе буюу Сяньбигийн үеийн хаад язгууртны булшны малтлага судалгааг 70.0 сая төгрөгийн ОНХСангийн хөрөнгөөр МУИС-ийн Улаанбаатар Сургуулийн Түүх, археологийн тэнхимийн доктор Т.Идэрхангай багштай багийн хамт олон хийж гүйцэтгэж, үсний ясан хатгуур -1, төмөр ойл-2, шавар ваар 22, ихэнх нь бүтэн байснаараа онцлогтой хүрэл зоос- 4, авсны төмөр хадаас-11,	

											хазаарын төмөр зуузай-1, хазаарын төмөр амгай 1, эмээлийн төмөр бүүрэг-2, шавар цар жижиг-1 буюу нийт 55 олдворыг нээн илрүүлсэн. -Соёлын яамны дэмжлэгээр Бодь электроникс ХХК Музейн камер болон дохиолол хамгааллын системийг улсын хэмжээнд шинэчлэн СОЯ/202212021 гэрээний дагуу тус аймгийн Музейд 30.393,083 төгрөгийн эд хөрөнгийг хүлээлгэн өгсөн. -СӨҮТ-д аймгийн Музейн сэргээн засварлах шаардлагатай авдар, хүл аяга, морин хуур гэсэн 3 дэсийн 3 ширхэг үзмэрийг хүлээлгэн өгч, сэргээн засварлалтаас гарсан бөөгийн дээл, ваарыг үзмэр хүлээн авах актаар хүлээлцэж авсан. -Музейн үзмэрийн танхимууд, сан хөмрөг ариутгал, халдваргүйжүүлэлтийг мэргэжлийн байгууллагатай гэрээ байгуулан хийж гүйцэтгэлээ. -Музейн үзмэрийн хадгалалт хамгаалалтыг сайжруулан "Практикал" даатгалд ууттай эхнэр дээл, хүрмэн тэрмэн дээл, эхнэр дээл гэсэн 3 дэсийн 3 ширхэг үзмэрийг даатгуулав. -Сан хөмрөгт хадгалагдаж байгаа 358 дэсийн 518 гэрэл зургуудийг цахимд шилжүүлэн цахим архив үүсгэн хадгалах ажлыг 40 хувийн гүйцэтгэлтэй хийж гүйцэтгэж байна. **Үр дүн:** Музейн камер болон дохиолол хамгааллын системийг шинэчилж, түүх соёлын үл хөдлөх дурсгал Сяньбигийн үеийн хаад язгууртны булшны малтлага судалгаар ОНХСангийн хөрөнгөөр хийж гүйцэтгэж, Музейн сан хөмрөгийн баяжилт төслийг хэрэгжүүлэхэд орон нутгийн төсвөөс 15 сая төгрөгийн санхүүжилт үзүүлсэн.	100%
51	Алсын хараа-2050-ийн 1.1.5, ЗГҮАХ-2.6.2 АХҮЧ-1.1, АЗДҮАХ 1.6.1.5	Хүүхдийн номын ордоны номын сангийн тоног төхөөрөмжийг шинэчилнэ.		Соёлын Урлагын газар , Хүүхдийн номын ордон	ОНТ	32.5	Тоног төхөөрөмж хүүчирч актлагдсан. Төсөл боловсруулсан	Номын сангийн тоног төхөөрөмжийн 30% нь шинэчлэгдсэн байна.	4.0	32.5	-Хүүхдийн номын ордны номын сангийн тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх хүрээнд "Оюуны сэнтий" төслийг хэрэгжүүлэхэд Аймгийн ЗДТГ-ын даргын 2023 оны 02-А/47 тушаалаар 10,0 сая төгрөгийн дэмжлэг үзүүлэхээр шийдвэрлэсэн. Хүүхдийн номын ордны гадна цахилгаан шинээр татах ажилд ОНТ 12.5 сая төгрөг зарцуулж байна. -Салбар номын сангийн ном хэвлэл, үйлчилгээг эрсдлээс хамгаалах зорилгоор иж бүрэн камержуулалт, дохиоллын хаалга шийдвэрлүүлэхээр төсөл боловсруулан аймгийн ЗДТГ-ын НБХ, ХБТХОХ-т тус тус хандаж, 2024 оны төсвийн төсөлд тусгуулахаар саналаа хүргүүлсэн. -Соёлын сайд болон аймгийн Засаг дарга нарын хамтран ажиллах байгуулсан гэрээний 2.5 дахь заалтын хүрээнд 10.0 сая төгрөгийн ном худалдан авах санхүүгийн эх үүсвэрийг шийдвэрлүүлсэн. **Үр дүн:** Нийт 32,5 сая төгрөгийн санхүүжилтийг шийдвэрлүүлсний үр дүнд бие даасан цахилгааны эх үүсвэртэй болсон.	100%
52	Алсын хараа-2050-ийн 1.1.5, ЗГҮАХ-2.6.2, АХҮЧ-1.1 АЗДҮАХ 1.6.1.6	Музей-номын сангийн зориулалттай барилгын ажлыг гүйцэтгэнэ		АЗДТГ,	УТХО		Барилгын ажил 10 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.	Барилгын ажлыг үргэлжлүүлж 60 хувьд хүргэнэ	4,852.6		Улсын төсвийн 15.6 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар баригдаж буй уг цогцолборын барилга угсралтын ажлыг "Воком Констракшн" ХХК гүйцэтгэж байна. -Музей, номын сангийн цогцолбор барилгын ажлын талаар Соёлын яамнаас барилгын захиалагч, гүйцэтгэгч талуудыг байлцуулан 4 удаа цахимаар хуралдаж, удирдах дээд байгууллагаас томилогдсон ажлын хэсэг барилгын явцтай газар дээр нь 8 удаа ирж танилцан үүрэг чиглэл өгч ажилласан. -Соёлын сайд "Соёлын сэргэлт"-ийн үеэр тус аймагт ажиллах явцдаа 5900 гаруй м.кв талбайтай, 3 давхар цогцолборын барилга угсралтын ажилтай танилцсан. **Үр дүн:** Барилгын ажил 2023 оны 10 дугаар сарын байдлаар гадна өрлөгийн ажил 85%, дотор өрлөг 80%, 3 дугаар давхар цутгалт тавихад бэлэн болсон. Барилга угсралтын эхний үе шатны ажлын явц 90 хувийн гүйцэтгэлтэй үргэлжилж байна.	90%
ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО												
2.1 Санхүү, төсвийн зохицуулалт												
2.1.1 Санхүүгийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.												
		Цахим заагалын					Тайлангийн ирц 90,7 хувь	Орон нутгийн аж ахуйн нэгж,			Аймгийн хэмжээнд ААНБ-ын 2021 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайлан тушаах 3582 байгууллагаас 3403 буюу 95 %, 2022 онд 3652	

53	МУХТЖҮЧ-5.3.2, ЗГҮАХ-3.1.4, 3.1.11 АХҮЧ-4.6.1, 4.6.2 АЗДҮАХ 2.1.1.1, 2.1.3.1, 2.1.3.2, 2.1.3.3, 3.1.2.1, 2.1.2.2	тогтолцоог боловсронгуй болгож, төрийн үйлчилгээний бүтээмж, үр ашгийг дээшлүүлэх		Татварын хэлтэс	Хөтөлбөр, төсөл			байгууллагуудын санхүүгийн тайлан хүлээн авалт, баталгаажуулалтын түвшинг 93.7 хүргэнэ.	2.0		байгууллагаас 3452 байгууллагын тайланг хүлээн авч хянаж, баталгаажуулсан. **Үр дүн:** Өмнөх оноос ААНБ-ын тоо 70-аар нэмэгдэж, тайлангийн ирц 49 байгууллагаар өсөж, 94.5%-тай байна.	100%
54				Татварын хэлтэс	Хөтөлбөр, төсөл		Ebarimt системд холболт 40%	Зах, худалдааны төвд лангуугаар бизнес эрхлэгч иргэдийг QR наалт болон бусад боломжийг ашиглан ebarimt системд холбуулж, татварт хамрагдуулалтыг 100%-д хүргэнэ.	2.0		Татварын удирдлагын нэгдсэн системд НӨАТУС-ийн хэрэглэгчийг хангах ажлын хүрээнд зах худалдааны төвийн хувиараа бизнес эрхлэгч 2420 иргэн, 1171 малчин бүхий иргэн, төмс, хүнсний ногоо, үр тариа тариалагч 204 иргэн, нийт 3795 татвар төлөгчийг QR кодоор цахим төлбөрийн баримтын системд холбож, үйл ажиллагаанд нь зөвлөгөө өгч, хяналт тавьж ажиллаж байна. 2021 онд шинээр ХХОАТ төлөгч 645 иргэн, 67 хуулийн этгээд бүртгэгдэж, ХХОАТатвар 94.5%, иргэний ҮХЭХАТатвар 106%, 2022 онд ХХОАТ төлөгч 209 иргэн, 179 хуулийн этгээд бүртгэгдэж татварын ХХОАТатвар 104.5%, иргэний ҮХЭХАТатвар 116% орлого орж татварын бааз суурь нэмэгдсэн байна. 2023 онд шинээр ХХОАТ төлөгч 207 иргэн, 278 хуулийн этгээд бүртгэгдсэн байна. **Үр дүн: 98,5%**	100%
55		Орон нутгийн төсвийн тогтвортой, бие даасан байдлыг бэхжүүлж, санхүүгийн байгууллагуудын чадавхыг нэмэгдүүлэх замаар санхүүгийн үйлчилгээнд хамрагдах боломжийг нэмэгдүүлнэ.		СТСХ	-			Санхүүгийн байгууллагуудын чадавхыг нэмэгдүүлэх замаар санхүүгийн үйлчилгээнд хамрагдах боломжийг нэмэгдүүлнэ.	-		Санхүүгийн үйлчилгээнд хамрагдах төлөвлөгөөт сургалтуудаа татвар төлөгчдөд 28 удаа 5344 татвар төлөгчийг хамруулан ТУАБ, ТУБ, хураагч нар сургалтыг цахимаар болон биечлэн хийсэн. 11 дүгээр сарын байдлаар орон нутгийн төсвийн орлого 36.3 тэрбум төгрөг төвлөрүүлэхээс 38,1 тэрбум төгрөг төвлөрүүлж 105,2% буюу 1,9 тэрбум төгрөгөөр давуулан биелүүлж ажиллаж байна. **Үр дүн:** Татварын албаны үндсэн үйлчилгээгээ 100% цахимд шилжсэн.	100%
56		Авто тээвэр болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын хувь хэмжээг шинэчлэн тогтоох замаар татварын бааз суурийг нэмэгдүүлнэ.		СТСХ	-		АИТХ-ын 2011 оны 21 дүгээр тогтоол/ АТБӨЯХАТ-ын хувь хэмжээ/	Авто тээвэр болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын хувь хэмжээг шинэчлэн тогтооно.	-		УИХ-аас 2020 оны 12 дугаар сарын 14-ний өдөр баталсан "МУ-ын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай" хуулийн хамт Төсвийн тухай хуульд өөрчлөлтүүд орсон. Үүнтэй холбоотойгоор авто тээвэр болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын хувь хэмжээг шинэчлэн тогтоох тогтоолыг аймгийн ИТХ-ын 2022 оны 6 дугаар сарын 23-ны хуралдаанаар баталсан тогтоолын хавсралтад 2023 оны хоёрдугаар сарын хуралдаанаар нэмэлт өөрчлөлтийг хийж оруулан батлуулсан. Авто тээвэр болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын орлого 2021 онд 108,8% , 2022 онд 124,9% 2023 оны 11-р сарын байдлаар 91,3% гүйцэтгэлтэй байна. **Үр дүн:** Авто тээвэр болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын хувь хэмжээг хамгийн бага байлгахаар баталсан.	100%
57		Үл хөдлөх хөрөнгийн албан татварын хувь хэмжээг шинэчлэн тогтоох замаар татварын бааз суурийг нэмэгдүүлнэ.		СТСХ	-		2013 оны 51 дүгээр тогтоол /Үл хөдлөх хөрөнгийн албан татварын хувь хэмжээ/	Үл хөдлөх хөрөнгийн албан татварын хувь хэмжээг шинэчлэн тогтооно.	-		Аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн 2022 оны 03 дугаар сарын 21-ний өдрийн хурлын 10 дугаар тогтоолоор Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын хувь, хэмжээг тогтоох тухай тогтоолыг Аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн 2022 оны 06 дугаар сарын хурлаар өмнөх тогтоолыг хүчингүй болгож, дахин хэлэлцүүлж алдааг засаж 35 дугаар тогтоолыг шинэчлэн гаргуулан хянуулж, Захиргааны хэм хэмжээний актын эмхтгэл-д бүртгүүлэн ажилласан. Дархан-Уул аймгийн хэмжээнд үл хөдлөх эд хөрөнгийн татвар төлөгчийн тоо 2022 онд 1736, 2023 онд 1750 болж өсч татварын бааз суурь өссөн. 2023 оны 11-р сарын байдлаар 105,3% гүйцэтгэлтэй байна. **Үр дүн:** Үл хөдлөх хөрөнгийн албан татварын хувь хэмжээг хамгийн бага байлгахаар баталсан.	100%
58		Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд бүтээн байгуулалтын ажилд иргэд, ААН байгууллагын идэвх санаачлагыг бодлогоор дэмжинэ.		АЗДТГ	Төсөл хөтөлбөр	968.3	Иргэдийн оролцоотой 1,000.0 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар 42 төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлсэн	Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд 20 төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.	400.0	968.3	2023 онд Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд 1,044.7 сая төгрөгийн гэрээ байгуулсан бөгөөд дэд бүтэц, нийгмийн чиглэлийн 71 төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж 1,315.7 сая төгрөгөөр зарцуулж байна. Дархан сумын 1,2,3,9,10,11,12,13,14,15,16, Малчин багийн төвүүдэд Иргэдэд Төрийн үйлчилгээг түргэн шуурхай хүргэх үүднээс "Хүр-Дан" систем төслийг хэрэгжүүлэхэд 112.6 сая төгрөг, Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагын үйл ажиллагааг дэмжих төсөлд 140.0	100%

											сая төгрөг, ахмадын эрүүл мэнд, үерийн ус зайлуулах шугам хоолой, тохилог орчин, сайжруулсан шороон зам зэрэг төслүүдийг хэрэгжүүлж байна. **Үр дүн:** Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд 89 төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлж 968.3 сая төгрөгийн санхүүжилтийг олгоод байна.	
59		Шилэн дансны тухай хуульд заасан байгууллагуудын цахим системд байршуулбал зохих мэдээ, тайлангийн үнэн зөв байдал, хугацаандаа мэдээлсэн түвшинг 100 хувьд хүргэнэ.		СХААлба	-		207 байгууллагын шилэн дансны хэрэгжилт 90%	98%	-		Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын алба нь Шилэн дансны тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.2, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор батлагсан "Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам"-ын 8 дугаар зүйлийн 8.5-д заасны дагуу шилэн дансны үйл ажиллагаанд улирал бүр хяналт тавьж ажиллан тайланг Сангийн яамны Санхүүгийн хяналт, эрсдэлийн удирдлагын газарт цахимаар, аймгийн Засаг даргад албан бичгээр хүргүүлсэн. 2023 оны 3 дугаар улирлын байдлаар шилэн дансны цахим хуудаст бүртгэлтэй Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 99 төсөвт байгууллага, аймаг сумдын 5 ТЕЗ-ийн хагас, бүтэн жил, улирал, сар, тухай бүр мэдээлэл байршуулсныг хянахад хуулийн хэрэгжилт 100 хувьтай буюу 96.2 хувийн чанарын үзүүлэлттэй байна. Мөн цахим хуудаст бүртгэлтэй төрийн өмчит 35 байгууллагуудын хуулийн хэрэгжилт 100 хувьтай буюу 97.5 хувийн чанарын үзүүлэлттэй байна. ТЕЗ-ийн болон төрийн өмчит байгууллагууд нийт 16413 мэдээлэл оруулахаас 16014 мэдээллийг хуулийн хугацаанд, 399 мэдээллийг хугацаа хоцроож мэдээлсэн ба тус албанаас зөрчил гаргасан 33 байгууллагад зөвлөмж, 22 байгууллагад албан шаардлага, 5 байгууллагад хариуцлага тооцох саналыг аймгийн Засаг даргад тус тус хүргүүлж ажиллалаа. Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын алба нь улирал тутам хянахдаа байгууллагын цахим хуудас https://sankhuu.audit.da.gov.mn/ фэйсбүүк Дархан-Уул аймгийн Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын алба /, **ШИЛЭН ДАНС СХДАА** групп-ээр мэдэгдэх, тухайн байгууллагын нягтлан бодогч нарт утсаар сануулж ажиллахаас гадна шинэчилсэн системтэй холбоотой 2 удаагийн сургалтыг 51 нягтлан бодогч, удирдах ажилтны хурал зөвлөгөөнд аймгийн Засаг дарга болон албаны даргаас тухай бүр байгууллагын удирдлагуудад хуулийн хэрэгжилтийг хангах талаар мэдээлэл өгч ажилласан. **Үр дүн:** 96.2 хувийн чанарын үзүүлэлттэй байна.	100%
60		Төрийн албаны хүний нөөцийн мэдээлэлд суурилсан цалингийн нэгдсэн системийг хэрэглээнд нэвтрүүлж, хяналт тавьж, хэрэгжүүлнэ.		СТСХ	-		Төрийн албаны цалингийн нэгдсэн системийн нэвтрүүлэлт 75%	100%	-		Төрийн албаны цалингийн нэгдсэн системээр гуравдугаар улирлын байдлаар 103 байгууллагын 1438 гүйлгээгээр 38.6 тэрбум төгрөгний цалингийн гүйлгээ хийгдсэн байна. ТАЦНС-н дуудлагын үйлчилгээг амжилттай хэрэгжүүлэн холбогдох мэдээлэл заавар зөвлөгөө өгч байна. ТАЦНСистем нь 2021 оноос эхлэн үе шаттай хэрэгжин 80%, 2022 оноос 100% бүрэн цахим системд шилжүүлэн хэрэгжээд явж байна. **Үр дүн:** Төрийн албаны цалингийн нэгдсэн системийн нэвтрүүлэлт 100%-д хүрсэн.	100%
2.1.4. Шинжлэх ухаан, технологи, инноваци												
61	ЗГҮАХ-2.4.1, 2.4.2, 2.4.3, АХҮЧ-4.2.1, 4.2.2, 4.2.3 АЗДҮАХ 2.1.4.1.	Шинжлэх ухаан, технологийг аймгийн тогтвортой хөгжлийн үндсэн хүчин зүйлсийн нэг болгон хөгжүүлнэ.		АЗДТГ	ЖДҮХС ан, Хоршоо хөгжүүлэх сан		Жижиг дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн хөнгөлөлттэй зээлээс 1 төсөл, Сум хөгжүүлэх сангийн хөнгөлөлттэй	Инновацийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгч 2 ААН-ыг дэмжиж ажиллана.	100.0		Аймгийн Засаг даргын Захирамжаар 2023 оныг "Бизнесийн хөгжлийг дэмжих жил" болгон зарласан бөгөөд ЖДҮГ, ХХААГ, Хөгжлийн шийдэл ТББ, Дэлхийн зөн ОУБ, Германы хамтын ажиллагааны нийгэмлэг, Найрамдал төсөлтэй хамтран танхимын сургалт 17, цахим сургалт 6, зөвлөгөөн 3, форум 1, салбарын уулзалт 3, үзэсгэлэн 3, туршлага судлах аялал 2 тус тус зохион байгуулж, 1400 гаруй иргэн, аж ахуйн нэгжийг хамрууллаа. Хөгжлийн шийдэл ТББ-ын гарааны бизнесийг дэмжих тэтгэлэгт хөтөлбөрт шинэ санаачилга, инноваци бүхий 5 аж ахуйн нэгж 50.0 сая.төг-ийн буцалтгүй тэтгэлэг, Найрамдал төслөөс инновацийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгч 7 аж ахуйн нэгж 140.0 мянган еврогийн дэмжлэг. ЖДҮХС-ийн 9 аж ахуйн нэгж 1.5 тэрбум төгрөгийн хөнгөлөлттэй зээл авснаас Шимт агро холдинг ХХК-д тэжээлийн	100%

							зээлээс 4 төсөлд хөнгөлөлттэй зээл олгосон				үйлдвэрлэлийн инноваци нэвтрүүлэх төслөөр 290.0 сая.төг-ийн хөнгөлөлттэй зээл авч үйл ажиллагаагаа өргөжүүлэн ажиллаж байна. **Үр дүн:** 2023 онд нийт 35 удаагийн сургалт, уулзалт, зөвлөгөөн, форум, аяллыг зохион байгуулж 1400 гаруй иргэнийг хамрууллж, инновацийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгч 1 аж ахуйн нэгж 290.0 сая.төг-ийн хөнгөлөлттэй зээл, 14 аж ахуйн нэгж ОУБ-ын 540.0 сая.төг-ийн буцалтгүй дэмжлэгт хамрагдсан байна.	
62	ЗГҮАХ-2.4.1, 2.4.2, 2.4.3, АХҮЧ-4.2.1, 4.2.2, 4.2.3 АЗДҮАХ 2.1.4.3.	Төр, эрдэм шинжилгээний байгууллага, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагаар хөгжүүлж, судалгааны ажлын нийгэм, эдийн засгийн үр ашгийг нэмэгдүүлнэ.		ҮТПарк	ОНТ		УГТЭШХ, их дээд сургуулиудын Эрдмийн Зөвлөлтэй хамтран ажиллаж байна.	Аймгийн нийгэм, эдийн засгийн хүрээнд тулгамдсан асуудал, цаашид хэрэгжүүлэх арга хэмжээг судалгаагаар гаргаж, ОН-ийн бодлогын баримт бичгүүдэд тусгуулна.	200.0		Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 6.9-д заасны дагуу Дархан-Уул аймгийг 2024 онд хөгжүүлэх хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөний төсөлд Төр, эрдэм шинжилгээний байгууллага, хувийн хэвшлийн байгууллагууд болон Эдийн засаг, хөгжлийн яамны саналыг тусган боловсруулж, аймгийн ИТХ-ын хуралдаанаар хэлэлцүүлэн батлуулсан. 2021-2023 онд өссөн дүнгээр нийт 421 төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлж гүйцэтгэлийг 92 хувиар хэрэгжүүлээ. **Үр дүн:** Дархан-Уул аймгийн хөгжлийн 2024 оны төлөвлөгөө баталж 108 арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.	100%
2.2 УУЛ УУХАЙ, ХҮНД ҮЙЛДВЭР												
2.2.2 Ил тод хариуцлагатай уул уурхай, нэмүү өртөг шингэсэн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлж, олон тулгуурт эдийн засгийн бүтцийг бий болгоно.												
63	ЗГҮАХ-3.2.6, 3.2.7, АХҮЧ-4.1.1, 4.1.7, АЗДҮАХ 2.2.1.1.	Уул уурхайн ашиглалтын улмаас эвдэрсэн газрыг ААН-н өөрийн хөрөнгөөр нөхөн сэргээнэ.		АЗДТГ	Хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар		Уул уурхайн чиглэлээр 18 ААН, 5 бичил уурхай 120 га талбайд олборлох үйл ажиллагаа явуулсан.	16 ААН, 4 бичил уурхай 30-га-р нэмэгдүүлж 150 га талбай	550.0		Улсын хэмжээнд зохион байгуулагдаж буй "Нөхөн сэргээлт-2024" арга хэмжээний хүрээнд аймгийн хэмжээнд холбогдох төрийн байгууллагууд ажлын хэсэг байгуулан төлөвлөгөө гарган ажиллаа. Аймгийн хэмжээнд уул уурхайн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг 8, бичил уурхайн нөхөрлөл 4, түгээмэл тархац болон шохойн чулуу чиглэлээр 4 нийт 16 ААНэгж, техникийн 35,84 га, биологийн 6 га, дүйцүүлэн хамгааллаар 40.39 га, нийт 82.23 га талбайд нөхөн сэргээлт хийгдсэн. "ТЭРБУМ МОД" үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд дээрх газрын тосны 8 ААН, уул уурхайн 6 ААНэгжүүд 4500 ширхэг мод тарьж 400 ажилтан албан хаагч хамрагдаж ажиллаа. **Үр дүн:** 2023 онд нийт 82.2 га талбай хувийн хэвшлийн оролцоотойгоор нөхөн сэргээлтийн ажил хийлээ.	100%
64	МУХТЖҮЧ-4.2.11, ЗГҮАХ- 3.2.7, 3.2.8 АХҮЧ-4.1.1, 4.1.7, АЗДҮАХ 2.2.1.2.	Хүнд үйлдвэрлэлийг кластер хэлбэрээр хөгжүүлж, импортыг орлох, экспортод чиглэсэн үйлдвэрлэлийг эрчимжүүлж, эрдэс түүхий эдийн боловсруулалтын түвшинг ахиулан, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэнэ.		АЗДТГ	ЖДҮХС ан, Хоршоо хөгжүүлэх сан		Төмөр хийц эдлэл, байгалийн түүхий эдийн нөөцөд тулгуурласан 4 жижиг дунд үйлдвэрлэлд 240.0 сая төгрөгийн санхүүжилт олгосон.	Үйлдвэрлэл эрхлэгч гурван ААН-ийг хөнгөлөлттэй зээлд хамруулсан байна.	100.0		Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн зээлд 9 аж ахуйн нэгж 1.5 тэрбум төгрөг, хоршоо хөгжүүлэх сангийн хөнгөлөлттэй зээлд 23 аж ахуйн нэгж, иргэн 342.5 сая төгрөгийн зээлд тус тус хамрагдаж, импортыг орлох экспортод чиглэсэн жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн зээлд сырок, малын тэжээл, өндөг, хүнсний нарийн ногооны үйлдвэрлэл зэрэг бүтээгдэхүүний 6 үйлдвэрлэлд 813.0 сая төгрөгийн хөнгөлөлттэй зээл олголоо. **Үр дүн:** Нийт 32 аж ахуйн нэгж, иргэн 1.8 тэрбум хөнгөлөлттэй зээлийг ЖДҮХС, ХХС-аас олголоо.	100%
65	МУХТЖҮЧ-4.2.11, ШСБ ЗГҮАХ3.2.7, 3.2.8 АХҮЧ-4.1.1, 4.1.7, ЗДҮАХ 2.2.1.3	Дархан-Сэлэнгийн бүсэд хар төмөрлөгийн цогцолборыг дэд бүтцийн хамт байгуулах барилгын явц, хувиар		"Дархан Төмөрлөгийн үйлдвэр"ТӨХК	-		Хаягдал төмрөөр эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж байна.	Үйлдвэрийн өргөтгөлийн ажил эхэлсэн байна.	-		Дархан төмөрлөгийн үйлдвэр нь менежментийн гэрээгээр ажиллах хугацаанд хүчин чадлын 20 хувийг ашиглаж байсан. Засгийн газрын шийдвэрээр 2022 онд "Дархан Төмөрлөгийн үйлдвэр" ТӨХК болсон. 2021 онд "Монгол Ган цогцолбор I" төслийн ТЭЗҮ боловсруулагдаж дууссан. Хонгор сумын Төмөртолгойн уурхай, Сэлэнгэ аймгийн Хүдэр сумын Төмөртэйн уурхайг түшиглэн Монгол Ган цогцолбор 1 төслийг хэрэгжүүлэхэд үйлдвэрийн барилгын ажлын өргөтгөлд шаардагдах 24 га газрын асуудлыг шийдвэрлэсэн. 2023 онд Төмөртэйн уурхайн нойтон баяжуулах үйлдвэр, хорголжийн үйлдвэр төслийн гадна цахилгаан хангамжийн ТЭЗҮ, зураг төслийн ажлын санхүүжилтийг улсын төсөвт суулгахаар саналаа явуулсан. Төмөртэйн уурхайн нөөцийн нарийвчилсан хайгуулын ажлыг хийлгэж нөөцийг шинэчлэн баталгаажуулахаар ажиллаж байна. **Үр дүн:** Монгол ган цогцолбор 1 төсөл хэрэгжүүлснээр нэмүү өртөг шингэсэн, импортыг орлох эцсийн ган бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, 1915 шууд ажлын байр шинээр бий болно. Бусад төрлийн үйлдвэрлэл кластер хэлбэрээр хөгжих нөхцөл бүрдэнэ. Барилгын өртөг зардал, барилгын материалын үнэ	30%

											тогтворжуулахад хувь нэмрийг оруулна.	
66	ЗГҮАХ3.2.6, 3.2.7 АХҮЧ-4.1.1, 4.1.7, ЗДҮАХ 2.2.1.4	Үнэт металлын сорьц тогтоох лабораторийн үйл ажиллагааг тогтвортой явуулж, материаллаг баазыг бэхжүүлэн, тоног төхөөрөмжийг шинэчилнэ.		АЗДТГ	Хөтөлб өр төсөл		737,0 кг үнэт металл хайлан, сорьцын баталгааг 454 ш гулдмайд олгон, Монгол банканд тушаах нөхцөлийг бүрдүүлсэн.	500.0 кг үнэт металл хайлан, сорьц тогтооно	20.0		Монгол Улсын Засгийн Газрын 2018 оны 09 дүгээр сарын 05-ны өдрийн 275 дугаар тогтоолоор Дархан-Уул аймгийн Стандарт хэмжил зүйн хэлтэст "Төвийн бүсийн сорьц тогтоох лаборатори" байгуулагдаад 6 дахь жилдээ үйл ажиллагаагаа амжилттай явуулж байна. СХЗГ-ын 2023 оны 02 дугаар сарын 27-ны өдрийн А/36 тоот тушаалаар хэлтсийн бүтэц орон тоо шинэчлэн батлагдаж, тус лабораторид 1 химич, 1 алт хайлагч нэмэгдэж, нийт 5 ажилтантай боллоо. 2023 оны 10-р сарын 31-ний байдлаар алт олборлогч 13 аж ахуй нэгж, 17 иргэнд давхардсан тоогоор 632 удаагийн үйлчилгээ үзүүлж, 774 ш гулдмай буюу нийт 1974.7 кг үнэт металлын хайлш хайлснаас 1960.1 кг үнэт металлд сорьцын баталгаа олгож, үйлчилгээний хөлс болох 360.9 сая төгрөгийг улсын төсөвт төвлөрүүлж, орлогын төлөвлөгөөг 88%-иар биелүүлэн ажиллаж байна. **Үр дүн:** Хөтөлбөр хэрэгжих хугацаанд давхардсан тоогоор 37 аж ахуй нэгж, 55 иргэнд давхардсан тоогоор 1822 удаагийн үйлчилгээ үзүүлж, 2351 ш гулдмай буюу нийт 6083.7 кг үнэт металлд сорьцын баталгаа олгож, үйлчилгээний хөлс болох 1,084,4 сая төгрөгийг улсын төсөвт төвлөрүүлэн ажиллалаа.	100%
2.3. ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, ХӨНГӨН ҮЙЛДВЭР												
2.3.1. Хөнгөн ба хүнсний үйлдвэрлэлийг кластер хэлбэрээр хөгжүүлж, импортыг орлох, экспортод чиглэсэн үйлдвэрлэлийг эрчимжүүлнэ.												
67	ЗГҮАХ-3.3.2, 3.3.3, 3.3.11, АХҮЧ-4.1.1, 4.1.3, 4.1.5 АЗДҮАХ 2.3.1.2	Хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний боловсруулалтын түвшинг нэмэгдүүлнэ.		ХХААГ	Төсөл хөтөлб өр, ЖДҮХС , Хоршоо хөгжүү лэх сан		Арьс шир, ноосон бүтээгдэхүүн 22, гурил, гурилан бүтээгдэхүүн 52, мах, махан бүтээгдэхүүн 25, сүү, сүүн бүтээгдэхүүн 12, хүнсний ногоо боловсруулах 8 үйлдвэр цех тус тус үйл ажиллагаа явуулж, байна.	Боловсруулах үйлдвэрлэлийг дэмжиж ажиллана	100.0		Улсын Их Хурлын 36 дугаар тогтоолын хүрээнд 188 иргэн, аж ахуйн нэгжид 41.8 тэрбум төгрөгийн 5-6 хувийн хүүтэй хөнгөлөлттэй зээлийг арилжааны банкаар дамжуулан олголоо. Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн зээлд 9 аж ахуйн нэгж 1.5 тэрбум төгрөг, Хоршоо хөгжүүлэх сангийн хөнгөлөлттэй зээлд 23 иргэн, аж ахуйн нэгжид 342.5 сая төгрөгийн зээлд тус тус хамрагдлаа. Хөгжлийн шийдэл ТББ-ын гарааны бизнесийг дэмжих тэтгэлэгт хөтөлбөрт шинэ санаачилга, инноваци бүхий 5 аж ахуйн нэгж 50.0 сая төгрөгийн буцалтгүй тэтгэлэг, Европын холбооны 3.0 сая еврогийн буцалтгүй санхүүжилтээр аймгийн инновац, ногоон хөгжил, энтрепренершип, гарааны бизнесийг дэмжих тусгай хөтөлбөрүүдтэй "Найрамдал төсөл"-ийн гарааны бизнесийг дэмжих төсөлд мөөг, даршилсан ногоо, ухаалаг хүлэмж, зоорь, зөгийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгчид 7 аж ахуйн нэгж тус бүр 70.0 сая төгрөгийн сургалт, тоног төхөөрөмжийн буцалтгүй тусламжид хамрагдлаа. Сүүний урамшуулалд малчдыг хамруулах зорилгоор сүү боловсруулах "Дархан цасхан сүү" ХХК, "Эко милк сүү" ХХК үйлдвэрийн сонгон шалгаруулалтад тэнцэж сүү хүлээн авч малчдын нийлүүлсэн сүүнд урамшуулал олгох боломжтой болсон тул 58 малчинд зөвлөгөө өгч ажиллав. "Найрамдал" төслийн хүрээнд Европын холбооноос Дархан хотод зочилсон төлөөлөгчдөд хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүн боловсруулах 28 аж ахуйн нэгжийн бүтээгдэхүүн үйлчилгээг танилцуулж сурталчилсны үр дүнд 2 аж ахуйн нэгжийн төлөөлөл Турк улсад ажлын туршлага судлах аялал хамрагдлаа. **Үр дүн:** 188 иргэн аж ахуйн нэгж 41.8 тэрбум төгрөгийн хөнгөлөлттэй зээлийг банкаар дамжуулан авч, 32 аж ахуйн нэгж, иргэн 1.8 тэрбум хөнгөлөлттэй зээлийг ЖДҮХС, ХХС-аас, ОУБ-аас 540.0 сая төгрөгийн буцалтгүй дэмжлэгт хамрагдлаа.	100%
68	ЗГҮАХ-3.3.2, 3.3.3, 3.3.11, АХҮЧ-4.1.1, 4.1.3, 4.1.5 АЗДҮАХ 2.3.1.1	Махан бүтээгдэхүүн, сүүн бүтээгдэхүүн, гурил, гурилан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэн орон нутгийн хэрэгцээг		ХХААГ	-		Махан бүтээгдэхүүн 1.9%, сүүн бүтээгдэхүүн 1.9%, гурил 3.2%, гурилан бүтээгдэхүүн 18.3%-ийг хангаж байна.	Махан бүтээгдэхүүн 2.2%, сүүн бүтээгдэхүүн 2.0%, гурил 3.0 дахин их, гурилан бүтээгдэхүүн	-		Аймгийн хэмжээнд мал аж ахуйгаас хүнсэнд хэрэглэгдэсэн махны хэмжээ 4892 тонн, хэрэгцээт махны 83.3%-ийг, 104841 толгой мал төллөж, 6586.5 мян.л сүү бэлтгэн хэрэгцээт сүүнийхээ 62.6 хувийг хангаж байна. "Сүү боловсруулах үйлдвэр, цехэд техникийн зохицуулалтын шаардлагад нийцсэн малын түүхий сүү нийлүүлсэн малчин, эрчимжсэн мал аж ахуй эрхлэгчид мөнгөн урамшуулал олгох	

		хангана.						19.0% тус тус хангана.			журам"-ын дагуу 2023,2024 онуудад сүүний урамшуулалд фермер, малчдыг хамруулах сонгон шалгаруулалтад Дархан цасхан сүү ХХК тэнцэж 11-р сараас 3-р сар хүртэл хугацаанд 50.0 мян.л сүү авахаар 11 малчинтай гэрээ байгуулан хамтран ажиллаж байна. Гурилын үйлдвэрүүдэд эргэлтийн хөрөнгийн зээлийн хүүгийн дэмжлэгийг үзүүлснээр дотоодын болон импортын улаан буудайн нөөц хангалттай ба жилд 165.0 мян.тн үр тариа тээрэмдэх хүчин чадалтай 3 гурилын үйлдвэр тогтмол ажиллаж, Улаанбаатар, Эрдэнэт, Сэлэнгэ аймаг руу төмөр замаар өдөрт 3-6 вагон ачилт хийж, баруун, зүүн аймгуудад түгээлт хийгдэж байна. Гурилын 2 үйлдвэр чанарын менежментийн стандарт нэвтрүүлж, БНХАУ-руу экспортлох хянан магадлагаанд тэнцэж 2023 онд 1 үйлдвэр 20.0 тн гурил экспортолсон байна. Талх, гурилан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл 17 аж ахуйн нэгж, 26 иргэн үйлдвэрлэл явуулж байна. Үүнээс 2023 онд 1 аж ахуйн нэгж, 2 цех шинээр нэмэгдэж, 6 үйлдвэр ажлын байрандаа урсгал засвар бүрэн хийснээр үйлдвэрлэлт суурь оноос 33.7 хувиар нэмэгдсэн. Малчид, фермер эрхлэгч, газар тариалангийн үйлдвэрлэл эрхлэгч, хүнсний боловсруулах үйлдвэрлэл эрхлэгч, махны салбарынхан-/малчин, ченж, үйлдвэр, худалдаа/-тай ХХААГ-ын дарга үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх, хүнсээр тогтвортой хангах асуудлаар уулзалтыг тус тус шат дараатай хийж, санал хүсэлтийг сонсож, гарсан саналыг ХХААХҮЯ-д хүргүүлэн хамтран ажиллаж байна. Гол нэрийн хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл 2021-2023 оны дундаж үзүүлэлтээр: Мах, махан бүтээгдэхүүнээр 3.07% /нөөцийн мах оруулаагүй/, сүү, сүүн бүтээгдэхүүнээр 1.7%, гурилаар 4.7 дахин их, гурилан бүтээгдэхүүнээр 23.3%-ийг тогтвортой хангаж байна. Мал мах бэлтгэгч 92 иргэн жилд 972.4-1050 тн малын мах буюу жилийн хэрэгцээт махны 16.7-17.9%-ийг зах зээлд нийлүүлж, хангамжийг нэмэгдүүллээ. **Үр дүн:** Гол нэрийн хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл 2023 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр: Мах, махан бүтээгдэхүүнээр 5.3 %, /нөөцийн мах 130 тн орсон/, сүү, сүүн бүтээгдэхүүнээр 1.2%, гурилаар 4.8 дахин их, гурилан бүтээгдэхүүнээр 18.3%-ийг хангалаа. Хаврын улирал /2.5 сар/-д 130.0 тн нөөцийн мах нийлүүлж, 16.7%-ийг, мал мах бэлтгэгч 92 иргэн жилд 972.4-1050 тн малын мах буюу жилийн хэрэгцээт махны 16.7-17.9%-ийг зах зээлд нийлүүлж, тогтвортой хангаж байна.	100%
69	ЗГҮАХ-3.3.2, 3.3.3, 3.3.11, АХҮЧ-4.1.1, 4.1.3, 4.1.5 АЗДҮАХ 2.3.1.3	"Эрүүл хүнс-Эрүүл Монгол хүн" үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хангуулна.		ХХААГ	ОНТ		"Эрүүл хүнс-Эрүүл Монгол хүн" үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилт 30%	60%-д хүргэнэ.	100.0		"Дархан-Уул аймгийн худалдааны салбарын бизнесийн орчин ба санхүүжилтийн боломж", зохистой дадал нэвтрүүлэх, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэхэд тулгамдаж буй асуудал, хүнсний зориулалтын бус хуванцар савыг халах, зохистой хэрэглээг нэмэгдүүлэх, тэмдэг, тэмдэглэлийн талаар болон хоол хүнсний аюулгүй байдал, шим тэжээлийн агууламжийг нэмэгдүүлэх сэдвүүдээр үе шаттайгаар худалдаа, хоол үйлдвэрлэл, хүнсний боловсруулах үйлдвэр, малчин, мал бүхий иргэд, газар тариалангийн үйлдвэрлэл эрхлэгч, боловсролын байгууллагын удирдлага, тогооч, эмч нарт зохион байгуулж, 2021-2023 онд нийтдээ давхардсан тоогоор 1390 хүнийг уулзалт, сургалтад хамруулсан. Мөн эрсдэлгүй Дархан аяны 4 дэх шатны хүрээнд нийтийн орон сууцны 1-р давхарт хоол үйлдвэрлэлийн үйлчилгээ үзүүлдэг 12 байгууллагад, хүнсний боловсруулах үйлдвэрийн 16 байгууллагын үйл ажиллагаатай танилцаж, 12 байгууллагын үйл ажиллагаагаа орон нутгийн хэвлэл мэдээллийн байгууллага болон цахимаар олон нийтэд сурталчилсан. Зохион байгуулсан сургалт, уулзалтуудаас гарсан саналыг ХХААХҮЯ, БШУЯ, улсын хэмжээнд зохион байгуулсан "Хүүхдийн хоол хүнсний чуулган"-д тус тус уламжиллаа. **Үр дүн:** 2021-2023 онд нийт 1390 хүнд мэдлэг олгож, хүнсний аюулгүй байдлыг хангуулах чиглэлээр хяналт шалгалт, зөвлөн	90%

											туслах үйлчилгээг үзүүлж ажилласан.	
70	ЗГҮАХ-3.3.2, 3.3.3, 3.3.11, АХҮЧ-4.1.1, 4.1.3, 4.1.5 АЗДҮАХ 2.3.1.4	Хүнсний үйлдвэрүүдэд чанарын менежментийн стандартыг нэвтрүүлж, хүнсний аюулгүй байдлыг хангана.		СХЗХ	Хөтөлбөр төсөл		MNS CAC/RCP 1:2003 (HACCP) -2 ААНБ, MNS ISO 9001:2016, MNSCAC/RCP 1:2003 (HACCP), MNS ISO 22000:2019-1 ААНБ байгаа нь нийт менежментийн тогтолцоо нэвтрүүлсэн байгууллагын 17,6%-ийг эзэлж байна.	Сургалт, мэргэжил аргазүйн зөвлөгөө өгөх-2. Стандарт нэвтрүүлсэн 3 үйлдвэрийг сурталчилна.	3.0		Гурилын үйлдвэрүүдэд импортлогч орны хорио цээрийн шаардлагад нийцэж байгаа эсэхэд хяналт хийх удирдамжийн дагуу МХЕГ, ХХААХҮЯ, гурил үйлдвэрлэгчдийн холбоо хамтарсан ажлын хэсэгтэй ХХААГ хамтран ажиллаж, Өег гурил ХХК, Өгөөж гурил ХХК, Улаанбаатар гурил ХХК, Дархан гурил тэжээл ХХК-ийн үйл ажиллагаатай танилцаж, зөвлөгөө өгч ажилласан. Стандарт нэвтрүүлэх ажлыг 2-4 жилийн хугацаанд бэлтгэл хангуулан ажилласнаар аймгийн хэмжээнд ISO 9001 чанарын менежментийн тогтолцоог нэвтрүүлсэн байгууллага-23, HACCP тогтолцоог нэвтрүүлсэн байгууллага-1, "Хөдөлмөрийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдлын удирдлагын тогтолцоо. Шаардлага" MNS ISO 45001 стандартыг нэвтрүүлсэн байгууллага-4, Байгаль орчны менежментийн тогтолцоо ISO 14001 стандартыг нэвтрүүлсэн байгууллага-2, Хүнсний аюулгүй байдлын удирдлагын тогтолцоо ISO 22000 стандартыг нэвтрүүлсэн байгууллага-2, Мэдээллийн аюулгүй байдлын менежментийн тогтолцоо MNS ISO/ IEC 27001 стандартыг нэвтрүүлсэн байгууллага-1, Боловсролын байгууллагын чанарын менежментийн тогтолцоо ISO 21001 стандартыг нэвтрүүлсэн байгууллага-1 үйл ажиллагаа явуулж байна. Үүнээс Хүнсний үйлдвэрүүд чанарын менежментийн стандартыг нэвтрүүлэхээр бэлтгэл хангах мэргэжлийн байгууллагаас зөвлөгөө авч ажилласнаар "Өег гурил" ХХК, "Улаанбаатар гурил" ХХК баталгаажуулалтын аудит хийлгэж, ISO:9001 стандарт нэвтрүүлэн Сертификат авсан. "Дархан эрдэнэ мах комбинат" ХХК HACCP, ISO22000, Дархан меат фүүдс ХХК HACCP, ISO 22000 стандартын Сертификатын хугацаагаа дахин сунгуулсан. Улаанбаатар гурил ХХК, Өег гурил ХХК, Дархан эрдэнэ мах комбинат ХХК зэрэг 3 үйлдвэрийг улсын хэвлэл мэдээллийн байгууллага, Хүнсний хувьсгал хөтөлбөрөөр болон цахимаар үйл ажиллагааг сурталчилсан. **Үр дүн:** Нийт махны 2, гурилын 2 үйлдвэр HACCP, ISO 9001, 22000 стандартыг нэвтрүүлэн мөрдөж байна. Стандарт нэвтрүүлсэн 3 үйлдвэрийг улсын хэвлэл мэдээллийн байгууллага, Хүнсний хувьсгал тусгай дугаараар болон цахимаар үйл ажиллагааг сурталчилсан байна.	100%
71	МУХТЖҮЧ-8.3.1 ЗГҮАХ-3.3.2, 3.3.3, 3.3.11, АХҮЧ-4.1.1, 4.1.3, 4.1.5 АЗДҮАХ 2.3.1.5	Дотоодын мах, сүүний боловсруулалтыг нэмэгдүүлж, хүн амын хэрэгцээнд зориулан нөөц бүрдүүлэх		ХХААГ	ОНТ		Аймгийн хүн амын IV-VI-р сарын малын махны хэрэгцээний 22% буюу 200 тонн нөөц бүрдүүлж, нийлүүлсэн.	Хаврын хэрэгцээт махны 30%-ийг бэлтгэнэ.	350.0	197.0	Мах бэлтгэлийн ажилд жил бүр орон нутгийн төсвөөс 300.0 сая.төгрөгийг зарцуулан ажиллаж байна. 2023 оны нөөцийн махыг Дархан эрдэнэ мах комбинат нийлүүлэхээр шалгарч гэрээ байгуулан, хэрэгжилтийг ханган хамтран ажиллаа. Аймгийн Засаг даргын захирамжаар байгуулагдсан ажлын хэсэг мал, махны бэлтгэл, байршуулсан, хадгалсан байдал, махны гарал үүсэл, махны нэр, төрөл, махны чанар, эрүүл ахуй, аюулгүй байдалд газар дээр нь хяналт тавьж ажилласан. Агуулах дахь малын махны нэр төрөл, агуулахын агаар арчдасны шинжилгээ, сав баглаа боодлын шинжилгээний хариуг үндэслэн мэргэжлийн хяналтын газрын улсын байцаагчийн дүгнэлт гарган хяналт хийж ажиллаа. 2023 онд үхрийн мах 65.0 тонн, хонины мах 58.5 тонн, ямааны мах 6.5 тонн, нийт 130.0 тонн махыг III/15-Y/31 хүртэл 2.5 сарын хугацаанд 46 хүнсний дэлгүүрээр борлуулалтыг зохион байгуулан ажиллаа. Үүний хувьд жижиглэн савласан 1 кг махны үнэ үхрийн ястай мах 9.2, хонины ястай мах 8.2, ямааны мах 7.2 мян.төг-өөр тус тус худалдан борлуулсан.Нөөцийн махыг хаврын улиралд нийлүүлснээр иргэдийн шаардлагатай хэрэгцээт махны 16.7 хувийг хангах ажилласан байна. Нөөцийн махыг нийлүүлж дууссаны дараагаар гэрээг дүгнэж нийлүүлэгч аж ахуйн нэгжид 1.0 кг тутамд 2023 онд 1500 төг-өөр тооцож, урамшуулал хэлбэрээр санхүүжилтийг олголоо. Нөөцийн махны талаархи мэдээллийг иргэдэд хүргэх ажлыг зохион байгуулж, дэлгүүрийн нэр, байршлыг орон нутгийн Хүнс, хөдөө аж ахуйн газар болон ЖДҮ Дархан facebook цахим хаягаар, DBS, TV12 орон нутгийн хэвлэл мэдээллийн байгууллагаар олон нийтэд	100%

											сурталчилж ажиллав. **Үр дүн:** 2023 онд хаврын улиралд нөөцийн мах нийлүүлэх сонгон шалгаруулалтад Дархан эрдэнэ мах комбинат ХХК шалгарч, 130 тн махыг бэлтгэн нийлүүлснээр хэрэгцээт махны 16.1-16.7 хувийг нөөцийн махаар хангаж 197.0 сая төгрөг зарцуулсан. Нэг 1кг мах тутамд 1500төгрөгийн урамшуулал олгосон. 2024 онд 140.0 тн нөөцийн мах нийлүүлэхээр "Дархан эрдэнэ мах комбинат" ХХК гэрээ байгуулаад байна. Аймгийн хэмжээнд ААН-үүдэд 4.2 мян.т хуурай сүүний нөөц хадгалагдаж байна.	
72	ЗГҮАХ-3.3.2, 3.3.3, 3.3.11, АХҮЧ-4.1.1, 4.1.3, 4.1.5 АЗДҮАХ 2.3.1.6	Гадаад, дотоодын эрдэм шинжилгээний байгууллагын судалгаа шинжилгээнд суурилан, газар тариалангийн үйлдвэрлэлийн үр ашгийг нэмэгдүүлнэ.		ХХААГ	ОНТ		УГТХ-ийн судалгаанд суурилан "Бордоо" төслийг хэрэгжүүлсэн.	УГТХ-с гаргасан хоёроос доошгүй шинэ нутагшсан сорт, зөвлөмжийг үйлдвэрлэлд нэвтрүүлнэ.	50.0		Аймгийн газар тариалангийн салбарыг шинжлэх ухааны үндэслэлтэй хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрдэм шинжилгээ судалгаа, үйлдвэрлэл хосолсон үйл ажиллагааг УГТХ-тэй хамтран 2021-2025 онд ажиллах төлөвлөгөө боловсруулан хэрэгжүүлж байна. Тайлант онд улаан буудайн судалгаа үр үйлдвэрлэл 573.4 га-д хийж 609.3 тн ургац хурааснаас нутагшсан 5 сорт, эрт болцтой Дархан-131 сортын 10 тн үр, Дархан-160 сортын 2 тн, дунд болцтой Дархан-166 сортын 23 тн, Дархан-34 сортын 18 тн, дунд оройн болцтой Дархан-144 сортын 379 тн үр буюу нийт 432 тн элит үрийг үйлдвэрлээд байна. **Үр дүн:** УГТХ-д буудайн 5 сорт, арвайн 3 сорт, буурцагт таримлын 2 сорт, төмсний 3 сорт, хүнсний ногооны 6 нэр төрлийн 8 сорт, хүлэмжний лоолийн 3 сорт, жимс жимсгэний 3 нэр төрлийн 12 сортын үр үржүүлэг, цуглуулга судалгааны ажил хийгдсэн байна.	100%
73	ЗГҮАХ-3.3.2, 3.3.3, 3.3.11, АХҮЧ-4.1.1, 4.1.3, 4.1.5 АЗДҮАХ 2.3.1.8	"Хүлэмж" төслийг аймгийн хэмжээнд хэрэгжүүлж, тариалалтын талбайг жил бүр нэмэгдүүлнэ.		АЗДТГ-ын ХБТХОХ, ХХААГ	Улсын болон орон нутгийн төсөв		148 аж ахуйн нэгж, иргэн 22498 м2 талбайд хүлэмжийн үйл ажиллагааг эрхлэн явуулж байна.	Тариалсан талбайг 6000 $м^2$-гаар нэмэгдүүлнэ	205.0		ХХААХҮЯ-ны захиалгаар Орхон суманд нийт 50000 м.кв талбайд өвлийн хүлэмжийн аж ахуйн цогцолбор байгуулахаар шийдвэрлэж, барилгын зураг төсвийг "Скэч" ХХК нь шилэн болон нарлаг хүлэмжийн цогцолбор аж ахуйн зураг төсөл, төсөв, техник эдийн засгийн үндэслэлийг боловсруулсан. Цаашид хүлэмжийн аж ахуйг нэмэгдүүлэх чиглэлээр Дархан, Орхон, Хонгор сумын Засаг дарга нартай хамтран шинээр олгож болох талбайн судалгаа хийгдсэн. Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих "Шинэ хөдөө" төслийн хүрээнд 6*20 харьцаатай усалгааны системийн иж бүрдэлтэй 82 ширхэг хүлэмжийг Алтынсапа ХХК тендерт шалгарч 424,0 сая төгрөгөөр нийлүүлсэн. 2024 онд тараах, олгох ажлыг зохион байгуулна. Хүлэмжийн талбай 9840 м.кв-аар, ЖДҮХС-аас 2 аж ахуйн нэгжид 68 сая, ХХС-аас 1 аж ахуйн нэгжид 45 сая төгрөгийг дэмжлэгүүдийг үзүүлснээр хүлэмжийн талбай 1500 м.кв-аар, нийт 11340 м.кв-аар нэмэгдэх боломжтой болсон. **Үр дүн:** Орхон суманд 50000 м.кв газрыг өвлийн хүлэмжийн аж ахуйн цогцолбор байгуулахаар газрын асуудлыг шийдвэрлэсэн байна. ЖДҮДС болон "Шинэ хөдөө" төслийн хүрээнд нийт 537.0 сая.төг-ийн хөрөнгө оруулалт хийгдсэнээр 11340м.кв-аар нэмэгдэх боломж бүрдлээ.	100%
2.3.2. Мал аж ахуй, туслах аж ахуйг төрөлжүүлэн хөгжүүлж, махны экспортын хэмжээг нэмэгдүүлнэ												
74	ЗГҮАХ-3.3.9, 3.3.10, АХҮЧ-4.1.3, 4.1.5, 4.1.11, 4.1.12, АЗДҮАХ 2.3.2.1	Мал, амьтны гаралтай түүхий эдийн бэлтгэн нийлүүлэлтийн сүлжээ, боловсруулах үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжинэ.		АЗДТГ-ын ХБТХОХ, ХХААГ	ОУБ-ын төсөл хөтөлбөр, Хоршоо хөгжүүлэх сан		Сургалт, аялалд 2 хоршооны 400 гаруй гишүүд, махны 2 үйлдвэр, хамрагдсан.	Загвар хоршоодоор дамжуулж малын гаралтай түүхий эдийн бэлтгэн нийлүүлэлтийг нэмэгдүүлнэ	50.0		Хонгор сумын Шийрийн шугуй хоршоо, Дархан сумын Дархан Сэлэнгийн 3 үеийн дундын буян хоршоод Хөдөө аж ахуйн биржийн итгэмжлэгдсэн агуулахын гэрээг 2022 онд байгуулж, Хонгорын бахархал хоршоо, Санжинтын түвшин өлгий хоршоо, Хан Хөхий ган ХХК зэрэг түүхий эдийг хүлээн авах, тордолт хийх цэгт 600 гаруй гишүүн малчдын түүхий эдийг тус тус хүлээн авч анхан шатны тордолт хийж, нийт 92.0мян.ширхэг арьс шир, 290тн ноосыг үндэсний үйлдвэрт болон зах зээлд нийлүүлж, орон нутгийн арьс боловсруулах 2, ноосон бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн 1 үйлдвэр, 7 хоршоо нийт 13771 ш арьс, ширийг боловсруулж, нэхий дээл 8831 ш, гутал 23920 ш хос, хос шаахайг 19094 ш зах зээлд тус тус нийлүүлсэн. **Үр дүн:** Өмнөх жилээс арьс ширэн эдлэлийн борлуулалт 4210.7 сая төгрөгийн буюу 66 хувийн өсөлттэй байлаа.	100%
75	ЗГҮАХ-3.3.9, 3.3.10, АХҮЧ-4.1.3,	Махны экспорт эрхлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллагыг дэмжиж		Аж ахуйн нэгж	ОНТ		СХЗХ-ээс 2576.9 тн мах экспортод гаргахаар тохирлын үнэлгээнд	Экспортын махны хэмжээг 243 буюу	1.5		Мах, махан бүтээгдэхүүнийг нэг цонхны бодлогоор экспортлох боломжийг судалж, хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий ХХААХҮЯ, МЭЕГ, ХААБ, МХГ, Гаалийн байгууллага, Монголын махны холбооны төлөөллөөс бүрдсэн ажлын хэсэг 2022-2023 онд махан	100%

	4.1.5, 4.1.11, 4.1.12, АЗДҮАХ 2.3.2.3	ажиллана.					хамрагдаж, сертификат олгосноос "Дархан мийт фүүдс" ХХК хамрагдсан	10%-иар нэмэгдүүлнэ			бүтээгдэхүүний экспортын зураглал гаргаж, цахим системд шилжүүлэх, ил тод болгох, нэг цонхны бодлогод шилжүүлэх талаар судалгаа хийж, судалгааны ажлын үр дүнгээр 2022-2023 онд ХХААХҮЯ-наас стратегийн хүнсийг экспортлох, импортлох зөвшөөрөл олгох систем http://eximp.mofa.gov.mn/ ашиглалтанд оруулсан нь зохих үр дүнгээ өгч байна. Тус аймгийн хувьд махны үйлдвэрлэл эрхлэгч "Дархан Меат фүүдс" ХХК, Дархан Эрдэнэ мах комбинат ХХК-иудын мал төхөөрөх үйлдвэрүүд HACCP, ISO9001, ISO22000 стандарт нэвтрүүлснээр 2021, 2022 онд ХХААХҮЯ, МХЕГ, МЭГ-аас томилогдсон ажлын хэсэг экспортын хянан магадлагаагаар мах, махан бүтээгдэхүүн экспортлоход Мал эмнэлэг, ариун цэвэр, хорио цээрийн шаардлагыг хангаж байгаа эсэх, үйлдвэрийн бодит байдалд үнэлэлт, дүгнэлт өгөх хяналтыг хийж, зөвлөгөө өгч ажилласнаар амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.9, 11 дүгээр зүйлийн 11.1.1 дэх заалтын хэрэгжилт 100 хувь хангагдаж, дулааны аргаар боловсруулсан мах экспортод гаргах боломж бүрдсэнээр мах экспортлох ажлыг зохион байгуулж байна. 2023 онд Дархан меат фүүдс ХХК Узбекистан, БНХАУ, Иран улс руу нийт 86300.3 тонн махыг экспортод гаргалаа. **Үр дүн:** Казакстан улс руу адууны шулсан мах, Узбекистан улс руу үхрийн мах гулуузаар, Узбекистан улс, БНИУ-руу ангилж, савласан хонины мах, БНХАУ-д дулааны аргаар боловсруулсан мах махан бүтээгдэхүүнийг нийт 86.3 мян.тн мах экспортолсон.	
76	ЗГҮАХ-3.3.9, 3.3.10, АХҮЧ-4.1.3, 4.1.5, 4.1.11, 4.1.12, АЗДҮАХ 2.3.2.4	Өрхийн аж ахуй эрхлэгч иргэдийг бодлогоор дэмжиж ажиллана.		ХХААГ	УТХО, ОНТ ОУ-ын төсөл, хөтөлбөр		Туслах аж ахуйн хөгжлийг дэмжих дэд хөтөлбөр хэрэгжүүлсэн.	Хүн амын хүнсний хэрэгцээний өндөг, гахайн мах, зөгийн балын хэмжээг нэмэгдүүлнэ	300.0		Орхон сумын Ноёнхонгорын 15 га газарт туслах аж ахуй гахай, шувуу, зөгийн аж ахуйг дэмжих зорилгоор орон нутгийн төсвөөс дэд бүтэц татахад 190.0 сая.төг, өрөмдмөл худаг гаргахад 26.0 сая.төг зарцуулсан бөгөөд нийт 46 өрхөд газар олгосон. Мөн гахайн байр барихад төмөр замын дэр модыг хямдралтай үнээр олгож дэмжлэг үзүүлсэн. Мөн 2020-2023 онуудад туслах аж ахуйг хөгжүүлэх чиглэлээр тахиа, зөгийний аж ахуй чиглэлээр 13 хоршоо, 5 аж ахуй үйл ажиллагаа явуулж, тахианы аж ахуйдад хоногийн настай дэгдээхий авч сүрэг сэлбэх ажил явагдаж байна. 2021 онд тахианы "Хөрмөни шүүдэр" ХХК-д ЗБДС-ийн 40.0 сая.төг-ийн зээлд хамрагдаж, хоногийн настай өсвөр шувуу худалдан авсан ба 2022 онд Зөгийн аж ахуй Ачлалт алтан зөгий ХХК-д 30 сая.төг, Бат ихэр заяа ХХК-д 26.0 сая.төг-ийн ХСХ-ийн зээлэнд хамрагдаж үйл ажиллагаагаа тус тус өргөтгөсөн. ЖДҮХС-ийн хөнгөлөлттэй зээлд мал аж ахуйн салбараас сүүний загвар аж ахуй "Ангир сартуул" ХХК 65 сая.төг, Дархан бэдмэ хоршоо 70.0 сая.төг, тахианы "Газар агуу" ХХК 290.0 сая.төг, "Билүүт шанд хайрхан" ХХК-ийн үржлийн нэгж 135.0 сая.төг, "Шимт агро"ХХК-ийн тэжээлийн үйлдвэрийн төсөл 290.0 сая төг нийт 850.0 сая төгрөгийн хөнгөлөлттэй зээлд хамрагдлаа. Аймгийн ХХААГ, ХХҮГ хамтран хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангаас "Малжуулах төсөл"-д 10 өрхийг хамруулан нийт 50 сая.төг-ийн ажлын байр дэмжих төсөлд зөгийн 1 аж ахуйд 10 сая.төг, сүү, цагаан идээ боловсруулах 2 иргэнд 17 сая.төг-ийн дэмжлэг үзүүлсэн байна. УИХ-ын 36-р тогтоолын хүрээнд Арилжааны банкны эх үүсвэрээр санхүүжүүлэх "Хүнс, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийг дэмжих эргэлтийн болон хөрөнгө оруулалтын зээл"-д мал аж ахуйн салбарт үйл ажиллагаа явуулж буй 69-н малчин, фермер, аж ахуйн нэгжийн хүсэлт, судалгааг нэгтгэн ХХААХҮЯ-д хүргүүлсэнээр 2023.11.01-ний байдлаар сүүний үхрийн чиглэлээр 1 иргэн 70.0 сая.төг, махны үхрийн аж ахуй эрхлэх чиглэлээр 2 фермер 510.0 сая.төг, зөгийн аж ахуйн чиглэлээр 7 аж ахуйн нэгж, иргэн 320.0 сая, тахианы аж ахуйн чиглэлээр 2 аж ахуйн нэгж 1250.0 сая төгрөгийн дэмжлэг аваад байна. **Үр дүн:** 2023 онд 3704 гахай, 230 аж ахуйн нэгж, өрхөд 3179 бүл	100%

											зөгий, 3 фермерт 32480 шувуу тоологдсон нь өмнөх онтой харьцуулахад гахай 90%, шувуу 119%-аар өсч, зөгийн бүл 19 %-аар буурсан. 2023 оноос эхлэн Хүнс, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийг дэмжих эргэлтийн болон хөрөнгө оруулалтын зээлд 7 зөгийн аж ахуй 320 сая, шувууны 2 аж ахуй 1250.0 сая төгрөгийн хөнгөлөлттэй зээлд хамрагдаж, өрхийн аж ахуйн үйлдвэрлэл нэмэгдэхэд дэмжлэг боллоо.	
77	МУХТЖҮЧ-8.3.5, ЗГҮАХ-3.3.8, АХҮЧ-4.1.3, 4.1.5, 4.1.11, 4.1.12, АЗДҮАХ 2.3.2.5	Мал, амьтны халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлж, малын гоц халдварт өвчнийг бууруулах		Мал эмнэлгийн газар	-		2019 онд 3 нэрийн халдварт өвчнөөр 60 голомтод, 270 тохиолдол бүртгэгдсэн.	Мал, амьтны халдварт өвчний голомт,тохиолдлын тоо өмнөх оноос хоёроос доошгүй хувиар буурсан байна.	-		Мал эмнэлгийн урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлэх, мал амьтны гоц халдварт өвчинтэй тэмцэх бэлэн байдлыг хангах ажлын хүрээнд 2023 онд мал, амьтны халдварт өвчин /боом, цусан халдварт, дотрын халдварт хордлого, шөвөг яр, сахуу, гахайн мялзан, гахайн цусан халдварт, галзуу, дуут хавдар, бруцеллёз/-өөс сэргийлэх дархлаажуулалтад 444.4 мян.толгой мал, амьтан хамруулахаар төлөвлөн оны 11 дүгээр сарын 02-ний өдрийн байдлаар 298.6 мян.толгой мал амьтныг хамруулж, 63%-ийн гүйцэтгэлтэй. Монгол Улсын Засгийн газрын 2023 оны 10 дугаар хурлын тэмдэглэл, Хүнс Хөдөө аж ахуй Хөнгөн үйлдвэрийн сайдын 2023 оны А/02 дугаар тушаал, Мал эмнэлгийн Ерөнхий газрын даргын "Шүлхий өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх дархлаажуулалтын ажлыг зохион байгуулах тухай" 2023 оны А/87 дугаар тушаал, аймгийн Засаг даргын 2023 оны 01-А/116 дугаар захирамж, аймгийн Онцгой комиссын шуурхай штабын 2023 оны 3 дугаар хуралдааны тэмдэглэлийн дагуу дархлаажуулалтын арга хэмжээг зохион байгуулж ажилласан. Аймгийн хэмжээнд үхэр 48.3 мянган толгой, гахай 3.7 мянган толгой нийт 52.1 мянган толгой хамруулахаар төлөвлөсний дагуу үхэр- 46.0 мянган толгой, гахай 3.1 мянган толгой, нийт 49.1 мянган толгой малыг хамруулж 94.2 хувийн гүйцэтгэлтэй, бог малын мялзан өвчнөөс сэргийлэх дархлаажуулалтын арга хэмжээг 2023 оны 4-р сарын 25-ны өдрөөс зохион байгуулж, 174.8 мянган толгой мал хамруулахаас 169.0 мянган толгой мал буюу 96.6 хувийн гүйцэтгэлтэй хэрэгжсэн. Шүлхий өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх намрын дархлаажуулалтад 50.3 мянган толгой үхэр, 3,4 мянган толгой гахай хамруулахаар төлөвлөсөн. 47.8 мянган тун вакциныг татан авч, хуваарийн дагуу аж ахуйн нэгжүүдэд олгож, 10 дугаар сарын 16-ний өдрөөс эхэлсэн ба 11 дүгээр сарын 02-ний өдрийн байдлаар 37.9 мянган толгой мал, буюу 70.4 % -тай дархлаажуулалт үргэлжилж байна. Мөн мал амьтны гоц халдварт өвчин гарах, тархах эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор өвчний шинж тэмдэгт суурилсан идэвхгүй тандалтад 4 сумын 218 өрхийг хамруулав. Мөн эрт илрүүлгийн үзлэгийг 255 өрхийн 10.3 мян толгой мал хамруулан хийж гүйцэтгэсэн. Үзлэг, тандалтаар ямар нэгэн өвчний сэжигтэй тохиолдол илрээгүй. **Үр дүн**: Мал эмнэлгийн урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг товлолын хугацаанд нь хэрэгжүүлсний үр дүнд 2023 оны 11 дүгээр сарын 02-ны өдрийн байдлаар мал, амьтны гоц халдварт өвчин гараагүй, халдварт өвчний гаралт өмнөх оноос 40 хувиар буурсан үзүүлэлттэй байна.	100%
78				Мал эмнэлгийн газар	ОНТ		2460 Бруцеллёзын халдварлалт 0,3 хувь	Зооноз өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлж бруцеллёзын халдварын түвшин 0.02%-иар буурсан байна.	20.0		2023 онд бруцеллёз өвчний шинжилгээнд хамрагдсан үнээний 0.1 хувь нь эерэг урвалтай буюу бруцеллёз өвчний халдварлалт өмнөх оноос 0.1%-иар буурсан. Эерэг дүнтэй гарсан дээжүүдийг Улсын Мал эмнэлэг ариун цэврийн төв лабораторид хүргэж, баталгаажуулж, шинжилгээний хариуг сумын Мал эмнэлгийн тасаг, нэгжээр дамжуулан малчинд өвчний талаарх мэдээллийг танилцуулж, уг өвчнүүдийн тэмцэх заавраар дагуу холбогдох арга хэмжээг авлаа. Зооноз өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх зааавар, зөвлөмжийг давхардсан тоогоор 389 малчин, мал бүхий иргэд хүргэж, малаас хүнд халдварладаг өвчний хор уршгийг тайлбарлан таниулав.	100%

											Үр дүн: Бруцеллёз өвчний халдварлалтын түвшин 0.02%- иар буурсан. Манай аймаг үхрийн сүрьеэ, лейкоз өвчингүй, тайван бүс болох нь батлагдсан.	
79				Мал эмнэлгийн газар	Улсын төсөв		Итгэмжлэлийн хугацаа дууссан	Багаж төхөөрөмжийн шинэчлэл, урсгал засвар, 2 ажилтанг урт, дунд хугацааны сургалтад хамруулна.	50.0		2023 оны эхнээс мал эмнэлгийн лабораторийн шинжилгээ баталгаажуулалт хийх чадавх, итгэмжлэлийн хүрээг нэмэгдүүлэх хүрээнд хүнсний нян судлалын шинжилгээнд ХРОМО агар, нян судлалын шинжилгээнд антибиотикийн мэдрэг үзэх, шимэгч судлалын шинжилгээнд гельминтийн өндгийг өсгөвөрлөн төрөл зүйлийн тодорхойлох зэрэг арга, аргачлалыг шинжилгээндээ нэвтрүүлснээр итгэмжлэлийн хүрээг өргөтгөх бэлтгэл ажил хийгдэж, Үндэсний итгэмжлэлийн төвд лабораторийн итгэмжлэлийн эрхээ сунгуулах хүсэлтээ хүргүүлээд байна. **Үр дүн:** Лабораторийн шинжлэгч эмч нар цахим болон танхимын сургалтуудад хамрагдаж мэдлэг ур чадвараа дээшлүүлэн, лабораторийн шинжилгээний шинэ арга аргачлал нэвтрүүлэн итгэмжлэлийн хүрээг өргөтгөх бэлтгэл ажил хийгдэж дууссан ба Үндэсний итгэмжлэлийн төвөөр стандартчилал, тохирлын үнэлгээ хийлгэж, итгэмжлэлийн гэрчилгээг авна.	90%
80				Мал эмнэлгийн газар	УТХО, төсөл, хувийн хөрөнгө оруулалт		Сумдад малын гаралтай бүтээгдэхүүний чанарыг тодорхойлох, баталгаажуулах лаборатори байхгүй.	Орхон суманд лаборатори байгуулна.	15.0	150.0	Орон нутгийн нэгжүүдийн малын эмч нарыг мах, сүүнд ариун цэврийн шинжилгээ хийх, зарим төрлийн оношлох шинжилгээний арга зүйг эзэмшүүлэх /нян будаж харах, шимэгч хорхойн төрөл зүйл тодорхойлох, бааснаас дээж авч өндөг илрүүлэх г.м/ сургалтуудыг аймгийн Мал эмнэлгийн лабораторийг түшиглэн зохион байгуулж, мал, амьтны өвчний оношилгоо, шинжилгээний аргад сургаж дадлагажуулав. Мал эмнэлгийн үйлчилгээний нэгж "Мөнхөөлэй ХХК" нь 2022 оноос эхлэн эмчилгээ, оношилгоо, үйлчилгээнийхээ хүрээг тэлэх төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлж эхэлсэн. Аймгийн хүн амд эрэлт хэрэгцээтэй, шаардлагатай байгаа "Төрөлжсөн мэргэжлийн тусламж, үйлчилгээний мал эмнэлгийн нэгж" бий болсон нь ард, иргэдийн тэжээж буй үүлдрийн нохой, муур, төрөл бүрийн амьтан, шувуу, усны амьтан, загас гэх мэт амьтныг эмчлэх, оношлох, асаргаа сувилгаа хийх, өвчнөөс урьдчилсан сэргийлэх арга хэмжээ авах гэзд эмчилгээ, үйлчилгээний шинэ төрлийг нэвтрүүллээ. Тус эмнэлгийн үйл ажиллагааг дэмжиж, оношилгоо, шинжилгээний хүрээг өргөтгөх, орчин үеийн багаж тоног төхөөрөмжөөр хангахад дэмжлэг үзүүлж, Дархан сумын "Хоршоог хөгжүүлэх сан"-аас 50.0 сая төгрөгийн хөнгөлөлттэй зээлийг олгосон байна. 2023 онд Хонгор сумын ЗДТГазраас мал эмнэлгийн үйлчилгээний 4 нэгжийн оношилгоо, яаралтай тусламжийн багаж хэрэгслээр хангахад 19.1 сая төгрөг зарцуулжээ. Дархан сумын ЗДТГазраас мал эмнэлгийн 3 нэгжид 1.0 сая төгрөгийн, Орхон сумын ЗДТГазраас мал эмнэлгийн 2 нэгжид 0.4 сая төгрөг, Шарын гол сумын ЗДТГазраас мал эмнэлгийн 1 нэгжид 1.0 сая төгрөгийг туслалцаа үзүүлсэн нь нэгжүүдийн ажил үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулахад дэмжлэг боллоо. "Шинэ хөдөө" төслийн хүрээнд Орхон сумын зөгийн аж ахуй эрхлэгч нарт Зөгийн бал савлах тоног төхөөрөмж, шинжилгээний лабroom торийн тоног төхөөрөмжийг 150.0 сая төгрөг зарцуулаад байна. **Үр дүн:** Мал эмнэлгийн үйлчилгээний нэгжүүдийн лаборатори байгуулахад сумдын ЗДТГ-аас дэмжлэг үзүүлснээр сумдын эмч нар малын гаралтай бүтээгдэхүүний чанарыг тодорхойлох чадавхтай болсон .	100%
81	ЗГҮАХ-3.3.9, 3.3.10, АХҮЧ-4.1.3, 4.1.5, 4.1.11, 4.1.12, АЗДҮАХ 2.3.2.6	Махны чиглэлийн үхэр, хонины аж ахуйд махны гарц нэмэгдүүлэх үржил, селекцийн ажлыг эрчимжүүлнэ.		ХХААГ	УТХО, ОНТ, ОУ-ын төсөл, хөтөлбөр		Мал амьтны эрүүл мэнд дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлсэн.	ЭМАА-н үйлдвэрлэлд технологийн эрчимжүүлэлтийг нэмэгдүүлэн техник, технологийн шинэчлэл хийхэд	200.0		Малын үүлдэр, угсааг сайжруулах, өндөр ашиг шимтэй мах, сүү, мах-сүүний үхэр, хонь үржүүлэх чиглэлээр зохиомол хээлтүүлгийн техникч бэлтгэх сургалтад Шарын гол сумын махны үхрийн "Агро таана" ХХК-ны мал зүйч хамрагдаж мэргэжил, арга зүйгээр хангагдлаа. 2022-2023 онд МУСҮТөвтэй хамтран зохиомол хээлтүүлгийн ажлыг явуулахаар гэрээ байгуулан "Нутаг академи" ХХКомпаний үржлийн нэгжээр гүйцэтгүүлэн ажилласан. 2023 оны 11 дүгээр сарын 1-ны байдлаар Хонгор, Орхон,	100%

								дэмжлэг үзүүлнэ.			Шарын гол сумдын 560 үнээг хээлтүүлэгт хамруулан улсын төсвөөс 42 сая төгрөг зарцуулсан. Мөн малчдын хүсэлтээр 101 өрхийн үхэр сүрэгт генекологын үзлэг хийж ашиг шим, үүлдэрлэг байдлын чиглэлээр зөвлөгөө өгч ажилласан. Биотехнологийн ололтыг нэвтрүүлж ашиг шим өндөртэй малын үрээр 2023 онд 560 үхэрт зохиомол хээлтүүлэгт хамруулан орон нутгийн малын чанар, үүлдэр, угсааг сайжруулсан үр дүнтэй ажил боллоо. **Үр дүн:** Биотехнологийн ололтыг нэвтрүүлж ашиг шим өндөртэй малын үрээр 2023 онд 560 үхрийг зохиомол хээлтүүлэгт хамруулан орон нутгийн малын чанар, үүлдэр, угсааг сайжруулсан үр дүнтэй ажил боллоо.	
2.3.3. Худалдаа, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг дээшлүүлж, цахим үйлчилгээг нэвтрүүлнэ.												
82	ЗГҮАХ-4.3.3 АХҮЧ-4.5.1, 4.5.2, 4.5.3 АЗДҮАХ 2.3.3.4	Төрийн худалдан авах ажиллагаагаар дамжуулан орон нутагт үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүний худалдан авалтыг дэмжинэ.		АЗДТГ-ын ХБТХОХ, ХХААГ, Орон нутгийн өмчийн газар	-		Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр дотоодын үйлдвэрээс 80 төрийн байгууллага 2051.2 сая төгрөгийн жагсаалтад байгаа бараа бүтээгдэхүүнийг худалдан авсан.	Төрийн худалдан авах ажиллагаагаар дамжуулан орон нутагт үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүний худалдан авалтыг дэмжинэ.	-		Улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 3 аж ахуйн нэгж байгууллагаар 771.0 сая төгрөгөөр 2,229 хос сурагчийн ширээ сандал хийлгэж хүлээлгэн өгсөн. Жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгч Болор эрхэст цамхаг ХХК орон нутгийн төсвийн хөрөнгө 249.0 сая төгрөгөөр 500 хос сурагчийн ширээ, сандлын тендерт шалгарч гэрээ байгуулан ажиллаж байна. ЖДҮХС-ийн хөнгөлөлттэй зээлээр мод, модон бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгч Эгшиглэнт хорго ХХК, Ханхөхийн үндэс ХХК 178.3 сая төгрөгийн хөнгөлөлттэй зээлд хамрагдсан. **Үр дүн:** 5 аж ахуй ахуйн нэгж байгууллага 1,086.0 сая төгрөгийн төрийн худалдан авалт, 2 аж ахуйн нэгж 178.3 сая төгрөгийн хөнгөлөлттэй зээлд хамрагдсан.	100%
2.4. АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ												
2.4.1. Нутгийн иргэдэд тулгуурласан аялал жуулчлалыг дэмжин хөгжүүлнэ.												
83	ЗГҮАХ-4.3.3, АХҮЧ-4.5.1, 4.5.2, 4.5.3 АЗДҮАХ-2.4.1.1.	"Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх мастер төлөвлөгөө-2030" хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг ханган ажиллана.		АЗДТГ-ын ХБТХОХ, БОАЖГ	ОНТ		"Дархан хотод тавтай морил" гар зургийн уралдаан зохион байгуулагдсан.	Аялал жуулчлалын цогцолбор байгуулах төр, хувийн хэвшлийг дэмжин ажиллана.	10.0	3.0	АйТиЭм-2023" Олон улсын аялал жуулчлалын үзэсгэлэнд "Цайны их зам" ХХК, "Ачлалт Алтан Зөгий" ХХК, "Дарханд Үйлдвэрлэв" жижиг дунд үйлдвэр эрхлэгчид 1.8сая төгрөгийн 12м2 талбайн түрээсийг төлж олон улсын үзэсгэлэнд оролцсон. 2023 онд "Морьт харвааны төв" байгуулахад аймгийн Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт заасны дагуу 3 сая төгрөгийн дэмжлэг үзүүлсэн байна. **Үр дүн:** Олон улсын үзэсгэлэнд орон нутгийн аж ахуйн нэгж байгууллагууд оролцсон.	90%
84	ЗГҮАХ-4.3.3, АХҮЧ-4.5.1, 4.5.2, 4.5.3 АЗДҮАХ-2.4.1.5.	Нисэх онгоцны буудал барьж ашиглалтад оруулна.		АЗДТГ-ын ХБТХОХ, БОАЖГ	ОНТ, Хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар		Хуучин онгоцны буудал ашиглагдахгүй болсон.	Газрын асуудлыг шийдвэрлэж зохих зөвшөөрөл олгогдсон байна.	180.0		Дархан сумын Малчин багт нисэх буудал, агаарын хөлөг хөөрч буух зурвас байгуулахаар төлөвлөж, орон нутгийн төсвөөс 179.5 сая төгрөг батлагдаж, зураг, төсөв боловсруулах ажил хийгдэж байна. **Үр дүн:** Нисэх буудлын зурвасыг шинээр байгуулах ажлын судалгааны ажил хийгдсэн. Хөрөнгийн эх үүсвэр шийдвэрлэгдсэн	70%
85	МУХТЖҮЧ-8.1.3, ЗГҮАХ-3.4.6	Олон улс, улс хооронд, орон нутгийн авто замын дагуу түр зогсох цэгийг 100 км тутамд барьж байгуулах		АЗДТГ	Дотоодын хөрөнгө оруулалт		Морь барианы дэргэд 30 авто машины зогсоол байгуулсан.	Шинээр байгуулах түр зогсох цэгийг морь барианы дэргэд байгуулах	500.0	399.2	Бүс орон нутгийн тээвэр, ложистикийн төвийн ТЭЗҮ боловсруулах ажлын даалгаврыг боловсруулж байна. Орон нутгийн тээвэр ложистикийн төвийг Хонгор сумын нутагт барьж байгуулахаар төлөвлөж, орон нутгийн төсвийн 399,2 сая.төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар 200 авто машины зогсоолын ажлыг хийж хэрэгжүүлсэн. **Үр дүн:** Орон нутгийн тээвэр ложистикийн төвийг байгуулах эхний үе шатны ажлыг эхлүүлж авто зогсоолыг барьж байгуулсан.	90%
2.4.2. Аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанарыг сайжруулж, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлнэ.												
86	МУХТЖҮЧ-8.2.1, ЗГҮАХ-3.4.4, АХҮЧ-4.5.1,	Цар тахлын дараах аялал жуулчлалын салбарыг сэргээж, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанар, стандартыг сайжруулж, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэхэд чиглэсэн төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж,		БОАЖГ	ОНТ	2.0	Дархан хайрханы тахилга, Өвлийн мөсний загасчлал, ралли, дугуй, Морин аялалууд зохион байгуулагдсан.	Тусгай сонирхолын аялал жуулчлалын төрлүүдийг хөгжүүлнэ.	5.0	2.0	Тусгай сонирхлын спорт, аялал жуулчлал тэмцээнийг "Дархан Загасчлалын Холбоо" ТББ-тай хамтран "Дархан цом-2023" мөсний спортын загасчлалын дадлага, сургалтыг "Түшиг Уул" ХХК-ийн хиймэл нуурт зохион байгуулсан. **Үр дүн: Тус арга хэмжээнд дотоодын 24 багийн 72 тамирчин тогтмол оролцож байна.**	100%
87				АЗДТГ-ын ХБТХОХ, БОАЖГ	ОНТ	5.0	"Дархан-88" уулын замын унадаг дугуйн наадам	Спорт, аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.	10.0	5.0	"Дугуйтай Дархан" клубээс "Дархан-88" дугуйн уралдааныг санаачлан жил бүр 9-р сард тогтмол зохион байгуулдаг. "Аялал жуулчлалын мастер төлөвлөгөө-2030"-д орсон нөөц боломжид	100%

	4.5.2, 4.5.3 АЗДҮАХ-2.4.2.2. 2.4.2.3	сурталчилгааг идэвхжүүлэх					зохион байгуулагдсан.				тулгуурлан тусгай сонирхлын аялал жуулчлалын төрөл хэлбэрүүдийг бүсчлэн хөгжүүлж, өртөөчилсөн маршрутыг брэнд болгон таниулна гэж тусгасан. Дугуйн наадмыг зохион байгуулагчаар Монголын дугуйн холбоо, Дархан-Уул аймгийн ЗДТГ, БОАЖГ, ЭМГ, Цагдаагийн газар ажиллажээ. Уралдаанд Сэлэнгэ, Орхон, Улаанбаатар хотын 38 багийн 198 тамирчин тогтмол оролцож байна. **Үр дүн:** "Дугуйтай Дархан" клубээс "Дархан-88" дугуйн уралдааныг санаачлан жил бүр 9-р сард тогтмол зохион байгуулж хэвшээд байна.	
2.5. ЭРЧИМ ХҮЧ												
2.5.1. Төвлөрсөн дулаан хангамжийн чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлж, айл өрхийн ая тухтай амьдрах нөхцөлийг сайжруулна.												
88	ЗГҮАХ-3.5.3, АХҮЧ-4.4.3, 4.4.4, 4.4.5 АЗДҮАХ-2.5.1.3.	Гэр хорооллын гудамж, зам талбайд гэрэлтүүлгийг нэмэгдүүлнэ.		АЗДТГ	УТХО		Хотын хэмжээнд 23650ш гэрэлтүүлэгтэй.	Гэр хорооллын гудамж, зам талбайд 3000ш гэрэлтүүлэг шинээр суурилуулна.	6,300.0	12,000.0	Дархан сумын 1, 2, 3, 6, 7, 8, 13, 15, Малчин багуудад 1 толгойтой гэрэлтүүлэг 5319ш, 2 толгойтой гэрэлтүүлэг 141ш, нийт 5460ш гэрэлтүүлэгийг гэр хорооллын гудамж, зам талбайд угсрах ажил 4 багцад хуваагдан хэрэгжиж байна. Ажлын явц 90%-тай үргэлжилж байгаа ба энэ онд багтаан байнгын ашиглалтад хүлээлгэн өгнө. **Үр дүн:** Дархан сумын гэр хороолол 100 хувь гэрэлтүүлэгтэй болсон.	100%
89	ЗГҮАХ-3.5.3, АХҮЧ-4.4.3, 4.4.4, 4.4.5 АЗДҮАХ-2.5.1.4.	"Эрчим хүч хэмнэх" дэд хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хангуулна.		АЗДТГ	УТХО	204.0	Сургууль, цэцэрлэг, НЗОС-ны барилгын дулаан алдалтын судалгаа хийгдсэн.	Барилгын дулаан алдалт буурсан байна.	100.0	204.0	Дархан сумын 10-р баг 6-р байр, 11-р баг 10, 12-р байрууд, 13-р баг 13, 24-р байрны дулаалга, гадна фасад засварын ажлыг УТХО-213,6 сая.төг-өөр "Цахир түмэн Алтай" ХХК гүйцэтгэж байна. /5 байр/ Дархан сумын нийтийн зориулалттай орон сууцны 170 байрны цоколд хаалт хийх ажлыг 204.0 сая.төг-өөр гүйцэтгэсэн. 2021-2022 онд 19 байр 100%, 2023 онд 5 байр 100% **Үр дүн:** Нийт 24 орон сууцны өнгө будаг, угсармал орон сууцны гадна дулаалга өнгө будгийн ажлыг бүрэн дуусгасан.	100%
90	МУХТЖҮЧ-4.2.7, ЗГҮАХ-3.5.3, 3.5.1 АХҮЧ-4.4.3, 4.4.4, 4.4.5 АЗДҮАХ-2.5.1.5	Цахилгаан, дулааны эрчим хүчний эх үүсвэрийн хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.		ДЦС ТӨХК	Гадаад зээл тусламж		Одоо суурилагдсан хүчин чадлын 80 хувийг ашиглаж байна.	Цахилгаан эрчим хүчний 2 эх үүсвэрийн ТЭЗҮ боловсруулах	-	903.3	2023 онд Орон нутгийн төсвийн 903.3 сая.төг-ийн хөрөнгө оруулалтаар төвийн дулаан, цэвэр бохир усанд холбох ажлыг "ДДС" ТӨХК, "Дархан-Ус суваг" ХК гүйцэтгэсэн. **Үр дүн:** Төвийн дулаан хангамж, цэвэр бохир усны шугам, ус дулаан дамжуулах төв баригдсан. 4-р сургууль, 13-р цэцэрлэг, өрхийн эрүүл мэндийн төв, 1,2,3-р багийн төвийн байрууд төвлөрсөн шугам сүлжээнд холбогдсон.	100%
91	ЗГҮАХ-3.7.11, АХҮЧ-4.4 АЗДҮАХ-2.7.2.2	Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд цахилгаан, дулааны эх үүсвэрийг нэмэгдүүлнэ.		АЗДТГ	УТХО		Хөтөл хорооллын 960 айлын гадна цахилгаан хангамж хийгдээгүй.	Хөтөл хорооллын айл өрхийн гадна цахилгаан хангамжийн зураг төсөл угсралт бүрэн хийгдэнэ.	300.0		"ДСЦТС" ХК нь Дархан сумын Малчин баг болон Орхон сумын Энхтал баг, Ноёнхонгорын Шинэ суурьшлын бүсийн цахилгаан хангамжийн ажлаар 0,4 кВ-ын 2км агаарын шугам шинээр барьж 40 айл өрхийг цахилгаан эрчим хүчээр холбосон. Дархан сумын Малчин баг болон Орхон сумын Энхтал баг, Ноёнхонгорын Шинэ суурьшлын бүсийн цахилгаан хангамжийн ажлаар аймгийн Засаг даргын нөөц хөрөнгө 24.5 сая.төг-өөр 0,4 кВ-ын агаарын шугам шинээр барьж 16 айл өрхийг цахилгаан эрчим хүчээр холбосон. **Үр дүн:** Малчин, Энхтал, Ноёнхонгор шинэ суурьшлын бүсэд 2 км агаарын шугам шинээр барьж 56 айл өрхийг найдвартай цахилгаан эрчим хүчээр хангасан.	100%
2.6. ЗАМ, ТЭЭВЭР, ЛОЖИСТИК												
2.6.1. Орон нутгийн чанартай авто замын засвар, шинэчлэлтийн ажлыг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.												
92		Дархан-Шарын гол чиглэлийн авто замыг хатуу хучилттай болгоно.		АЗДТГ	УТХО		Дархан-Шарын гол чиглэлийн 47.7 км авто замаас 40 км авто зам ашиглалтад орсон.	8.6 км авто замыг хатуу хучилттай болгоно.	7,378.9	7,378.9	Дархан-Шарын гол чиглэлийн хатуу хучилттай 8.6 км авто зам /Дархан-Уул, Шарын гол сум/ ажлыг ЗЗБ ХХК гүйцэтгэж ашиглалтанд оруулсан байна. **Үр дүн:** Дархан-Шарын гол чиглэлийн 47.7 км хатуу хучилттай авто зам бүрэн ашиглалтад орсон.	100%
93		Аргалын гармаас "Зулзагын гол" хүүхдийн зуслан, нарсан дундах хүртэл 13.2 км замыг хатуу хучилттай болгоно.		АЗДТГ	УТХО		Аргалын гармаас "Зулзагын гол" хүртэлх 13.2 км авто замын зураг, төсөв хийгдсэн.	13.2 км авто замыг хатуу хучилттай болгоно.	7,720.2	7,720.2	Аргалын гармаас Зулзага чиглэлийн 10.3 км авто замын ажил 70 хувийн гүйцэтгэлтэй, Зулзагын гүүрнээс Овоо хүртэлх 3.6 км авто замын ажил 40% гүйцэтгэлтэй байна. Зулзагын гол дээрх 18у/м төмөр бетон гүүрний ажил 70 хувийн гүйцэтгэлтэй. **Үр дүн:** Аргалын гармаас Зулзага чиглэлийн авто замын зураг төсөв 2021 онд хийгдсэн тул үнийн өсөлтөөс шалтгаалж төсөв	70%

	ЗГҮАХ-3.6.1, АХҮЧ-4.4.2, 4.1.9, АЗДҮАХ-2.6.1.1, 2.6.1.3, 2.6.1.5,										хүрэхгүй болсон тул 2024 оны Улсын төсөвт төсөвт өртөг нэмэгдэж батлагдсан. Тус ажлыг 2024 оны II улиралд бүрэн ашиглалтад оруулна.	
94		Алслагдсан баг, суурин газруудыг авто замын сүлжээнд холбох ажлыг эхлүүлнэ.		АЗДТГ	УТХО		Аймгийн хэмжээнд сайжруулсан шороон замын урт 5.9км	Гэр хорооллын дотор 2.7 км авто замыг хатуу хучилттай болгоно.	8,223.6	8,223.6	Тэди төвийн уулзвараас хүүчин нисэх онгоцны буудал хүртэлх 2.8 зам буюу /4 эгнээавто зам, тойрог хэлбэрийн 2 уулзвар/ км авто зам, явган зам, дугуйн зам, гэрэлтүүлэг, уулзварын өргөтгөл шинэчлэлтийн ажлыг 7,4 тэрбум төгрөгөөр Түвшин гэгээ ХХК гүйцэтгэж байна. Ажил 90% хувийн гүйцэтгэлтэй байна. 2023 онд бүрэн хэрэгжүүлж дуусна. Үр дүн: Шинээр үүсэх Залуус 1,2 –р хороолол буюу 10.0 мянга айлын орон сууцны хорооллотой уялдуулан Тэди төвийн уулзвараас хүүчин нисэх онгоцны буудал хүртэлх 2.8 км авто замыг өргөтгөх шинэчлэх ажил 90 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. 2024 оны II улиралд бүрэн ашиглалтад оруулна.	90%
95		Дархан сумын 8 дугаар багийг 1 дүгээр багтай холбосон авто замын гүүрэн гарцын шинээр байгуулна.		АЗДТГ	УТХО		Гүүрэн гарцын 3-н багана хийгдсэн.	Сумын төвийн 8 дугаар багийг 1 дүгээр багтай холбох авто замын гүүрэн гарц хийнэ.	2,700.0	1,500.0	Дархан сумын 8 дугаар багийг 1 дүгээр багтай холбох төмөр зам дээгүүрх авто замын 56.2 у/м, 12.6 м өргөнтэй гүүрний тулц хана хийх ажлыг 2022 онд хийж гүйцэтгэсэн. 2023 онд төмөр зам дээгүүрх гүүрэн гарц болон гүүрний 2 талын авто зам, явган зам, гэрэлтүүлэг шинээр хийх ажил 70 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. Гүүрний металл хийцийн угсралт хийгдэж байна. Нийт ажлын гүйцэтгэл 90%, 2023 онд хэрэгжүүлж дууснa.	90%
96		Хүнсний үйлдвэрийн урдах авто замын шинэчлэлт		АЗДТГ	УТХО		2 урсгалтай 0.6км авто замын ашиглалтын хугацаа дууссан.	2 урсгалтай 4 эгнээтэй хатуу хучилттай 0.6км авто замыг өргөтгөж ашиглалтад оруулна.	2,664.6	2,664.6	Хүнсний үйлдвэрийн урд талын хоёр урсгалтай хатуу хучилттай авто зам, явган зам уулзварын өргөтгөл шинэчлэлтийн ажлыг 2.5 тэрбум төгрөгөөр Шилдэг зам ХХК гүйцэтгэж байна. 2023 онд бүрэн хэрэгжүүлнэ.	90%
97		380 авто замын шинэчлэлтийн ажлыг хийнэ.		АЗДТГ	УТХО		0.479км хатуу хучилттай авто зам	0.479км хатуу хучилттай авто замын өргөтгөл, шинэчлэлтийн ажлыг хийнэ.	1,995.4	1,995.4	Консулын уулзвараас- DBS-ын уулзвар хүртэлх 0,479 км хатуу хучилттай авто замын засвар шинэчлэлт, явган зам, гэрэлтүүлэг, шугамын хүчитгэл, гэрлэн дохионы ажлыг 1,9 тэрбум төгрөгөөр Өнөр зам ХХК Их хотын гарц ХХК гүйцэтгэж байна. 2023 онд бүрэн хэрэгжүүлж дууснa.	90%
98		Төв авто зам-Төмөр замын гарам хүртэлх авто замын шинэчлэлт /Дархан сум 1, 5-р баг/		АЗДТГ	УТХО		Хатуу хучилттай 1.091км авто замтай	1.091км авто замыг өргөтгөж, шинэчилнэ	2,557.8		Төв авто зам-Төмөр замын гарам хүртэлх авто зам, явган замын засвар шинэчлэлтийн ажлыг 2,5 тэрбум төгрөгөөр ажил 0 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. Цахимбар инженеринг ХХК гэрээ байгуулсан. Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар тус төслийн дутуу санхүүжилт болох 2024 онд 253.6 сая төгрөгийг баталсан. Дархан сумын 1,8-р багийг холбосон гүүрэн гарц ашиглалтад ороогүй тул Төв авто зам-Төмөр замын гарам хүртэлх авто замын шинэчлэлтийн ажлыг эхлүүлэх боломжгүй болсон. Тус ажлыг 2024 оны II улиралд бүрэн ашиглалтад оруулахаар төлөвлөөд байна.	0%
99		Дархан сумын ЗДТГ-МСҮТ-Олон улсын авто зам хүртэлх хатуу хучилттай авто зам шинээр барих /Дархан сумын 5-р баг/		АЗДТГ	УТХО		Зам байхгүй	1.063км хатуу хучилттай авто зам шинээр барина.	1,981.8	1,981.8	Дархан сум 5-р баг Дархан сумын ЗДТГ-МСҮТ-Олон улсын авто зам хүртэлх 1.063 км хатуу хучилттай авто зам, явган зам, дугуйн зам, уулзварын өргөтгөл шинэтгэлийн ажлыг 1.9 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар "Түвшин гэгээ" ХХК гүйцэтгэж байна. 2023 онд бүрэн хэрэгжүүлж дууснa. Барилга угсралтын ажил 90 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.	90%
100		DBS-Аюулгүйн тойрог хүртэлх авто замын шинэчлэлт /Дархан сумын 9,10-р баг/		АЗДТГ	УТХО		Хатуу хучилттай 1.33км авто замтай	Хатуу хучилттай 1.33км авто замыг шинэчилнэ.	2,209.8	2,209.8	DBS-ын уулзвараас-аюулгүйн тойрог хүртэлх 1,33 км хатуу хучилттай авто зам, явган замын ажлыг 2,2 тэрбум төгрөгөөр Цахимбар инженеринг ХХК гүйцэтгэж байна. Ажил 100 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.	100%
101		Хүнсний захын уулзвараас Хүнсний хойд уулзвар хүртэлх авто замын шинэчлэлт /Дархан сумын 6,7-р баг/		АЗДТГ	УТХО		0.904км хатуу хучилттай авто замыг шинэчлэх шаардлагатай	0.904км авто замыг шинэчлэнэ.	2,051.4		Бурхант эко асфальт ХХК "Хүнсний захын уулзвараас Хүнсний хойд уулзвар хүртэлх авто замын шинэчлэлт /Дархан сумын 6,7-р баг/"-ийн ажлыг гүйцэтгэж байгаа бөгөөд ажлын явц 92%-тай. Авто замын гэрэлтүүлэг, явган замын ажил хийгдэж байна. 2023 онд баттаан комисс ажиллуулах төлөвлөгөөтэй байна.	90%
2.6.2. Байгаль орчинд ээлтэй, эрэлтэд нийцсэн хүртээмжтэй, аюулгүй тээврийн үйлчилгээг хөгжүүлнэ.												
102	ЗГҮАХ-3.6.3,	Гэр хороололруу					Алслагдсан баг,	Ширээ нуруу,	1,500.0	394.0	Алслагдсан баг хорооллын хүүхдүүдэд зориулсан автобусны	100%

	АХҮЧ-4.4.2, АЗДҮАХ-2.6.2.1.	нийтийн тээврийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.		АЗДТГ	УТХО		хорооллын 3-н чиглэлд нийтийн тээврийн үйлчилгээг үзүүлж байна.	Мангирт, Хабитат, Толгойт, Хөтөл хороолол чиглэлд нийтийн тээврийн үйлчилгээг сайжруулна..			тусгай үйлчилгээнд парк шинэчлэлтийг хийж 2022 онд 56 хүүхдийн суудалтай сурагчдын 4-н шинэ автобусыг 800.0 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар худалдан авч 2022-2023 оны хичээлийн жилд нэмэлт 2 маршрут нэмж, нийт 8-н маршрутад үйлчилгээ үзүүлж байна.	
103	ЗГҮАХ-3.6.3, АХҮЧ-4.4.2, АЗДҮАХ-2.6.2.2.	Нийтийн тээврийн хэрэгслийн 15 зогсоолын тохижилтыг хийнэ.		АЗДТГ	ОНТ		Нийтийн тээврийн 68 зогсоолоос 10 зогсоол нь стандартад нийцсэн.	Нийтийн тээврийн 5 зогсоолыг стандартад нийцүүлэн тохижуулна.	100.0	100.0	Тэди төвийн уулзвараас хуучин нисэх онгоцны буудал хүртэлх 2.8 км хатуу хучилттай авто замд 5 байршилд нийтийн тээврийн хэрэгслийн 5 зогсоол, Консулын уулзвараас- DBS-ын уулзвар хүртлэх 0,479 км хатуу хучилттай авто замын засвар шинэчлэлт, явган зам, гэрэлтүүлэг, шугамын хучилтэл, гэрлэн дохионы ажилд 1 байршилд 1 нийтийн тээврийн зогсоол, DBS-ын уулзвараас-Аюулгүйн тойрог хүртэлх 1,33 км хатуу хучилттай авто зам, явган замын ажилд 3 байршилд 3 нийтийн тээврийн зогсоолыг гаргах ажлыг хийж гүйцэтгэсэн байна.	100%
104	ЗГҮАХ-3.7.1, АХҮЧ-4.3.1, 4.3.2, 4.3.3 АЗДҮАХ-2.7.1.2.	Орхон, Хонгор сумдын төвийн Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж, хэрэгжилтийг хангуулна.		Аймаг, сумдын ЗДТГ	ОНХСан	0.0	Сумдын ерөнхий төлөвлөгөөний хэрэгжих хугацаа дууссан.	Хонгор сумын ерөнхий төлөвлөгөө шинэчлэгдсэн байна.	65.0	0.0	-Орхон сумын төвийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө хийхээр зураг төслийн ажлын даалгавар боловсруулан ГЗБГЗЗГ-тай зөвшилцөж аймгийн Засаг даргаар 2023 оны 04 сарын 23-ны өдөр батлуулж Орхон сумын ЗДТГ-т хүргүүлсэн. Орхон сумын ОНХС-аас 50 сая төгрөг батлагдаж 3 удаа тендер сонгон шалгаруулалт зарласан ч оролцогч байхгүй байна. Сумын төвийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг 2024 онд 100 сая төгрөгийг төсөвт суулгах талаар сумын ИТХ-аар 2024.12.07 өдрийн хурлаар хэлэлцүүлэн батлуулсан. -Хонгор сумын 327.5 мянган га талбайд 170 сая төгрөгийн өртгөөр "Нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, сумын төвийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулах" ажлын даалгаварыг боловсруулж тендер зарлаж "Тэгш хэм" ХХК шалгарсан. Тухайн компани ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулах ажлыг гүйцэтгэж чадахгүй болсноо мэдэгдэж албан тоот ирүүлсний дагуу гэрээ цуцлагдсан. Дахин тендер зарлагдсан.	30%
105	ЗГҮАХ-3.7.1, АХҮЧ-4.3.1, 4.3.2, 4.3.3 АЗДҮАХ-2.7.1.3.	Дархан сумын 7, 14, 29, 30 дугаар хорооллуудын хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж батлуулна.		АЗДТГ	УТХО, ОНТ		4 хорооллын хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөгүй.	14 дүгээр хорооллын хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөтэй болсон байна.	36.3	50.0	Дархан сумын 12 дугаар баг, 7, 14 дүгээр хороолол, 15 дугаар багт байрлах 29, 30 дугаар хорооллын хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулах зураг төслийн ажлын даалгаврыг боловсруулан батлуулсан. Дархан сумын 13-р багт Залуус-1 хороолол 102га талбайд, 15-р багт Залуус-2 хорооллд 23га талбайд хорооллуудыг төлөвлөн хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөг Инженер геодези ХХК гүйцэтгэж, аймгийн ИТХ-ын 2023.02.10-ны өдрийн 08 дугаар тогтоолоор батлуулсан. Дархан сумын 12 баг, 14-р хорооллын газар эзэмшигч нарыг зохион байгуулалтад оруулж 110 айлыг "Идиал групп" ХХК-тай гэрээ байгуулан хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөний зураг төслийн ажлыг 2021 онд эхлүүлсэн. Хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө батлагдаагүй байна. Эдийн засаг, хөгжлийн сайдын багцад 2023 онд тусгагдсан 750 сая төгрөгийн санхүүжилттэй Дархан сумын 1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 14, 15 дугаар багийн хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөний зураг хийх тендер Төрийн худалдан авах ажиллагааны газраар зарлагдан одоогоор гүйцэтгэгч тодроогүй байна. Энэхүү ажил хийгдсэнээр Дархан сумын нутаг дэвсгэрт дахин төлөвлөлтийн 9-н байршилд хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө бүрэн хийгдэж дуусах болно. **Үр дүн:** Залуус 1,2 төслийн хүрээнд 127 га талбайд хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулагдсан. Дэд бүтэц татах эхнийүе шатны ажлыг 47.0 тэрбум төгрөг, 2 үе шатны ажлыг 2024-2025 онд 30.0 тэрбум төгрөгөөр хэрэгжүүлнэ	0%
106	ЗГҮАХ-3.7.1, АХҮЧ-4.3.1, 4.3.2, 4.3.3 АЗДҮАХ-2.7.1.4.	Дархан сумын 4, 5, 6, 7, 8 дугаар багийн гэр хорооллыг дахин төлөвлөлтийн хүрээнд хэсэгчилсэн ерөнхий		АЗДТГ-ын ХБТХОХ, ГХБХБГ, Аймгийн Ерөнхий	ОНТ		Гэр хороолол инженерийн шугам сүлжээнд холбогдсон. Тухайн байршлуудад	Барилгын болон инженерийн бэлтгэл ажил эхлүүлнэ.	-		2021-2023 онд Дархан сумын 4, 5, 6, 7, 8 дугаар багийн нутагт 5 байршилд нийт 136 га талбайд дахин төлөвлөлтийн хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө хийлгэхээр ажлын даалгавар боловсруулж батлуулсан. Ерөнхий төлөвлөгөөний гүйцэтгэгчээр "Инженер геодези" ХХК шалгарч гэрээ байгуулсан.	70%

		төлөвлөгөө боловсруулж, хэрэгжүүлнэ.		архитектор			хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө хийгдээгүй.				Хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулах ажил 2021 оноос эхлэн боловсруулж байна. 2023 онд Эдийн засаг, хөгжлийн яам-д улсын төсвийн 750 сая.төг-ийн хөрөнгө оруулалтаар дээрх хороолуудын хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөний тендер зарлагдаж гэрээ байгуулах бэлтгэл ажил хангагдаж байгаа болно. **Үр дүн:** 5 байршилд нийт 136 га талбайд дахин төлөвлөлтийн хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулж байна.	

2.7 Дэд бүтэц

2.7.2. Хот төлөвлөлтийн хүрээнд шинэ суурьшлын бүсийг байгуулж, хот, суурины дэд бүтцийг шинэчлэн сайжруулна.

107	ЗГҮАХ-3.7.11, АХҮЧ-4.4 АЗДҮАХ-2.7.2.1.	Шинэ суурьшлын бүсийн айл өрхийг цахилгаан эрчим хүчээр хангана.		АЗДТГ-ын ХБТХОХ	-		Шинэ суурьшлын бүсийн айл өрхийн судалгаа гаргасан.	Орхон сумын 2 дугаар баг Энхтал, Ноёнхонгорын айл өрх цахилгаан эрчим хүчээр хангагдана.	-		"ДСЦТС" ХК нь Дархан сумын Малчин баг болон Орхон сумын Энхтал баг, Ноёнхонгорын Шинэ суурьшлын бүсийн цахилгаан хангамжийн ажлаар 0,4 кВ-ын 2км агаарын шугам шинээр барьж 40 айл өрхийг цахилгаан эрчим хүчээр холбосон. Дархан сумын Малчин баг болон Орхон сумын Энхтал баг, Ноёнхонгорын Шинэ суурьшлын бүсийн цахилгаан хангамжийн ажлаар аймгийн Засаг даргын нөөц хөрөнгө 24.5 сая.төг-өөр 0,4 кВ-ын агаарын шугам шинээр барьж 16 айл өрхийг цахилгаан эрчим хүчээр холбосон. **Үр дүн:** Малчин, Энхтал, Ноёнхонгор шинэ суурьшлын бүсэд 2 км агаарын шугам шинээр барьж 56 айл өрхийг найдвартай цахилгаан эрчим хүчээр хангасан.	100%
108		Өвөлжилтийн бэлтгэл ажлын төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хангуулна.		Захирагчийн ажлын алба	ОНТ	843.0	Сургууль, цэцэрлэг, НЗОС-ны инженерийн шугам сүлжээний шугамын 50%-ийг шинэчлэн сайжруулсан	Сургууль, цэцэрлэг, НЗОС-ны инженерийн шугам сүлжээний шугам хоолойг шинэчлэн сольж сайжруулна.	200.0	843.0	2023-2024 оны өвөлжилтийн бэлтгэл хангах ажлын хүрээнд 2023.05.22-05.25-ны өдрийн хооронд "Дарханы дулааны цахилгаан станц" ТӨХК-ийн ээлжит бүрэн зогсолтыг хийж засварын ажлыг хийж гүйцэтгэсэн. Тэжээлийн усны коллектор, зуух №1-9-ийн салбар шугамуудад ЭХХТ-ийн лабораториар дүгнэлт гаргуулан, Эрчим хүчний Улсын ахлах байцаагчийн хяналтад техникийн магадлал хийсэн. Эрчим хүч, инженерийн шугам сүлжээний байгууллагын өвөлжилтийн бэлтгэл хангах ажлын хүрээнд их болон урсгал засварын ажил төлөвлөгөөний дагуу хийгдсэн. Үүнд: • "Дарханы дулааны цахилгаан станц" ТӨХК-99% • "Дарханы дулааны сүлжээ" ТӨХК-100% • "Дархан-Ус суваг" ХК-100% • "Дархан Сэлэнгийн цахилгаан түгээх сүлжээ" ХК-95% • "Цахилгаан дамжуулах үндэсний сүлжээ" ТӨХК-ийн Төвийн бүсийн салбар-100% • "Дулаан шарын гол"ТӨХК-100% Дархан-Уул аймагт үйл ажиллагаа явуулж байгаа уурын зуух: • Дархан сум 8-р цэцэрлэгийн уурын зуух "Цагаан морьт залуу" ХХК-100% • Орхон сум "Орхон тохижилт"ОНӨААТҮГ-100% • Хонгор сум "Эмт наран" ОНӨААТҮГ-100% • Шарын гол сум 6-р сургуулийн уурын зуух "Цагаан морьт залуу" ХХК-100% тус тус гүйцэтгэлтэй байна. Орон нутгийн төсвийн 843 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар Дархан-Уул аймгийн Дархан сумын 9-р баг, 4-р хорооллын 7 байр, 10-р баг, 5-р хорооллын 6 байр, 1-р хорооллын 30 байр, 6-р хорооллын 4 байр, 17-р хорооллын 5 байрны нийт 52 ялтсан халаагчуудын сольж шинэчлэх, хэрэгцээний халуун усны зарцуулалт хурдэггүй олон блоктой байр болох 4-р хорооллын 1,2,3,4-р байр, 5-р хорооллын 1б, 2б, 3-р байрны нийт 7 ялтсан халаагчийн үзелийн иж бүрдлийг шинээр угсарч суурилуулах, Дулаан хуваарилах төв 13-н халаалтын ялтсан халаагчийг өргөтгөх ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.	100%
				БХБЯам, "МОН 3244/3245 төсөл" Удирдах							Азийн хөгжлийн банкнаас гэрээ байгуулах зөвшөөрөл ирж Барилга, Хот Байгуулалтын Яам болон "Байгууламж" ХХК-ний хооронд 2022 оны 10 сарын 26-ны өдөр Дархан хотын бохир ус цэвэрлэх байгууламж, насос станц болон 12 сарын зүгшрүүлэлтийн дэмжлэг үзүүлэх багцын үлдэгдэл ажлыг хийж	90%

109	ЗГҮАХ-3.7.11, АХҮЧ-4.4 АЗДҮАХ-2.7.2.8	Дархан хотын цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлтийн ажлыг бүрэн дуусгаж, ашиглалтад ор уулна.		нэгж	Азийн хөгжлийн банк	8,785.2	Дархан хотын цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлтийн ажил 70 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.	Хоногт 24000м3 бохир усыг хүлээн авах хүчин чадалтай цэвэрлэх байгууламж ашиглалтад орсон байна.	10,000.0	8,785.2	дуусгах №А1-1 2022/499 дугаартай гэрээг 12.926.000.246.00 төгрөгийн өртөг ажлыг хийж гүйцэтгэхээр гэрээ байгуулсан. Дархан хотын бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэл, насос станцын засвар шинэчлэлийн ажлын хүрээнд 41 барилга байгууламжийн шинэчлэл хийгдэхээс 23 барилгын ажил дуусаж, 15 барилгын ажил үргэлжлэн хийгдэж, 3 барилгын ажил бусад ажилтай уялдаа хамааралтайгаар эхлээгүй байна. Барилгын ажил дууссан барилга байгууламжуудад тоног төхөөрөмж угсралтын ажил үргэлжлэн хийгдэж байна. Барилга угсралтын ажлын явцын гүйцэтгэл: •Үндсэн барилга угсралтын ажил: 95% •Барилгын гадна дотор засал: 90% •Процессын шугам хоолой угсралт: 85% •Механик тоног төхөөрөмж угсралт: 85% •Агааржуулалт салхивч угсралтын ажил: 98% •Гэрэлтүүлэг, холбоо дохиолол угсралт: 85% •Буцаан дүүргэлт газар шорооны ажил: 90% •Тоног төхөөрөмжийн худалдан авалт: 87% Төслийн хэмжээнд нийт гүйцэтгэл 95%-тай байна. **Үр дүн:** 2024 оны I-р улиралд Дархан хотын төв цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлтийн ажил бүрэн дуусаж ашиглалтад оруулна.	
110	ЗГҮАХ-3.7.11, АХҮЧ-4.4 АЗДҮАХ-2.7.2.9	Хотын цэвэр усны төв шугамын засвар шинэчлэлтийн ажлыг үе шаттайгаар хийж гүйцэтгэнэ.		АЗДТГ, ГХБХБГ	УТХО	3,212.1	Цэвэр усны байнга гэмтэл гардаг 17 цэгт засвар шинэчлэлт хийгдээгүй	Цэвэр усны байнга гэмтэл гардаг 15 цэгт засвар шинэчлэлт хийгдэнэ.	5,629.4	3,212.1	Дархан сумын цэвэр усны шугамын шинэчлэлийн ажлыг Улсын төсвийн 5.6 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар нийт 15-н байршилд /Дархан сумын 3, 8, 9, 10, 11, 13, 15-р багт хийхээр төлөвлөж, нийт ф80мм-ф630мм 10.6км шугам хоолойг шинэчлэх ажлыг 80% гүйцэтгэлтэй хийгдэж байна. **Үр дүн:** Гэмтэл гардаг аваарын байдалтай байгаа 15 цэгт цэвэр усны шугамын шинэчлэлт хийгдэнэ.	70%
111	ЗГҮАХ-3.7.11, АХҮЧ-4.4 АЗДҮАХ-2.7.2.10	Цэвэрлэсэн болон саарал усыг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар дахин ашиглахыг бодлогоор дэмжинэ.		АЗДТГ, Олон улсын байгууллага	-	0,0	Томоохон үйлдвэр, аж ахуй нэгжүүдийг саарал усыг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар дахин ашиглах дэвшилтэт технологийг дэмжинэ.	Үйлдвэр, аж ахуйн нэгжүүдийг бодлогоор дэмжинэ.	-	0,0	Дархан Дулааны Цахилгаан станц жилд үнс зайлуулахад нийт 900.00м3 ус зарцуулдаг. Үнстэй усыг 650.000м3 багтаамжтай даланд тунгаахад 5% ус нь агаарт ууршиж хорогддог тооцоо гардаг эргүүлэн ашиглаж байгаа бодит усны хэмжээ нь 95% буюу 855000м3 усыг тунгаан эргүүлэн ашиглаж агаарь ууршсан 5% буюу 45000м3 усыг нөхөн сэлбэлтээр гүний худагаас хангаж ажиллаж байна.	100%
112	ЗГҮАХ-3.7.11, АХҮЧ-4.4 АЗДҮАХ-2.7.2.12	Төв суурин газрын үерийн ус зайлуулах далан сувгийг засварлах ажлыг үе шаттай гүйцэтгэнэ.		АЗДТГ-ын ХБТХОХ, Захирагчийн ажлын алба	УТХО	3,875.2	Дархан сумын 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16 дугаар багийн үерийн бетон доторлогоотой далан, байгууламж засварлагдаагүй	Дархан сумын 15 дугаар багт үерийн далан суваг хийх ажлыг үргэлжлүүлнэ	4,270.9	3,875.2	Дархан сумын 9,12 дугаар багийн нутаг дэвсгэр 25, 31 дүгээр хорооллын үерийн хамгаалалтын төв сувгаас хойш 216м урттай, угсармал бетон хавтан доторлогоотой сувгийг ОНТХ-ийн 210.0 сая.төг-өөр гүйцэтгэж эхлээд байна. Дархан сумын 15-р багийн нутаг дэвсгэрт үерийн усны байгууламжийн 3 багц ажил гүйцэтгэж дууссан. Үүнд: • "Багц 1" үерийн усны хамгаалалтын 1608 у/м сувгийн ажлыг 100% гүйцэтгэж байнгын ашиглалтад оруулсан. • "Багц 2 үерийн хамгаалалтын төв суваг хүртэл 1817 у/м төмөр бетон хавтан доторлогоотой үерийн ус дамжуулах суваг ажлыг 100% гүйцэтгэж барилга байгууламжийг байнгын ашиглалтад оруулах комисс ажилласан. • "Багц-3" үерийн усны хамгаалалтын ил суваг-360м, далд суваг, гүүр-224м нийт 584м сувгийн ажил 100% гүйцэтгэж барилга байгууламжийг байнгын ашиглалтад оруулах комисс ажилласан. • Хонгор сумын 1-р хэсэг / 519.37м/, 3-р хэсэг /395.45м/ нийт 914.82м үерийн суваг, далангийн засварын ажлыг гүйцэтгэж барилга байгууламжийг байнгын ашиглалтад оруулах комисс ажиллаж байнгын ашиглалтад оруулсан. **Үр дүн:** Үерийн усны хамгаалалтын далан суваг Дархан суманд 4009м, Хонгор суманд 914,82м шинээр нэмэгдэж үерийн усны эрсдлээс урьдчилан сэргийлэх, найдвартай ажиллагаа хангагдсан.	100%

113	ЗГҮАХ-3.7.11, АХҮЧ-4.4 АЗДҮАХ-2.7.2.13	Хотын ногоон байгууламжийг жил бүр нэмэгдүүлнэ.		АЗДТГ, Захирагчийн ажлын алба	ОНТ	286.5	Тооллогын дүнгээр 6645 айл өрх, бага оврын 203, том оврын 13 уурын зуух тоологдож 15427.8 тн хаягдлыг гадаад орчинд хаяж байна.	Ногоон Дархан-2032 хөтөлбөрийн хүрээнд хотын ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлнэ.	200.0	286.5	Ногоон Дархан-2032 хөтөлбөрийн хүрээнд хотын ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх ажлын хүрээнд орон нутгийн төсвийн 286.5 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар 3-н байршилд /Бараат хогийн цэгийг 2794у/м хашаа, Дархан-Сэлэнгийн авто зам дагуу 1027у/м ногоон байгууламжийн хашаа, Дархан сумын 5-р багт төв авто зам дагуух 820у/м ногоон байгууламжийг хашаажуулах ажлыг хийсэн. 2023 онд шинээр 2 төгөл байгуулагдаж бүх нийтээр мод үндэсний өдрийн хүрээнд 322100 ширхэг мод бут тарьсан. **Үр дүн:** Ногоон Дархан-2032 хөтөлбөрийн хүрээнд 286.5 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар 3-н байршилд 4641у/м хашаа шинээр байгуулсан.	100%
114	ЗГҮАХ-3.7.11, АХҮЧ-4.4 АЗДҮАХ-2.7.2.15	"Эко жорлон" төслийг хэрэгжүүлж, хөрсний бохирдлыг бууруулна.		Захирагчийн ажлын алба, БОАЖГ	ОНТ, Гадаад зээл тусламж		Төсөл батлагдсан.	"Эко жорлон" төслийг үе шаттай хэрэгжүүлнэ	80.0	11.5	2023 онд БОАЖЯ-ны Салбарын улсын ерөнхий байцаагчийн баталсан 01/06 дугаартай удирдамжийн дагуу Аялал жуулчлалын бааз, амралтын 17 газраас 13 газар нь стандартын шаардлага хангасан эко болон био жорлонтой болгож 4 газар нь стандартын шаардлага хангаагүй нүхэн жорлон байна. Нийт иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагаас 2 тэрбум орчим төгрөгийн зардал гарсан байна. Нүхэн жорлонгоо сайжруулж байгальд ээлтэй ариун цэврийн байгууламж байгуулсан 230 айл өрхийн бохирыг төрөөс зардлыг нь хариуцаж 11,500,000 сая төгрөгийн зардлаар соруулах ажил хийж байна. **Үр дүн:** 2021-2023 онд 336 иргэн, аж ахуйн нэгжүүд сайжруулсан ариун цэврийн байгууламж шинээр хийхэд 3,5 тэрбум төгрөг, Орон нутгийн төсвийн 11.5 сая.төгрөгөөр 230 өрхийн бохирыг соруулсан.	70%
ГУРАВ. ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГО												
3.1. ТӨРИЙН УДИРДЛАГЫН БОДЛОГО												
3.1.1. Төрийн үйлчилгээг иргэдэд ойртуулж, "Түгжрэлгүй төрийн үйлчилгээ"-г нэвтрүүлнэ.												
115	Алсын хараа-2050-ийн 5.2.4, 5.3.1, 5.3.3, 5.3.4, МУХҮЧ-5.3.4, 5.4.5, ЗГҮАХ-4.1.3, 4.1.4, АХҮЧ-5.1.1 АЗДҮАХ-3.1.1.1.	Үйлчилгээний төрлийг нэмэгдүүлнэ.		АЗДТГ-ын ТЗУХ, "Мэдээлэл технологийн абла" ОНӨААТҮГ	ОНТ	2.0	15 байгууллага 143 төрлийн төрийн үйлчилгээ үзүүлж байна.	Үйлчилгээний төрлийг 5 тоогоор нэмэгдүүлнэ	2.5	2.0	2023 онд 790 төрлийн үйлчилгээг 11089 иргэн, аж ахуй нэгж байгууллагад и-монголиа системээр үзүүлснээс 2884 олон шатлалт үйлчилгээ үзүүлсэн. 2023 оны 05 дугаар сарын 28-ны өдөр "Дархан зах"-ын байранд байрлах "Нийтийн үйлчилгээний нэгдсэн төвд "ХУРДАН" цэгийн нээлтийг хийсэн. "ХУРДАН" төрийн үйчилгээний цэг нь одоогийн байдлаар 39 байгууллагын 440 цахим үйлчилгээг үзүүлж байгаа бөгөөд 2024 оны эхэнд 55 байгууллагын 790 үйлчилгээг үзүүлдэг болно. **Үр дүн:** 2033 онд 790 төрлийн үйлчилгээг 11089 иргэн, аж ахуй нэгж байгууллагад үзүүлсэн. Дархан сум-11, Хонгор сум-2, Шарын гол сум-1, Орхон сум-1 тус тус нийтдээ 15 "Хурдан" төв ажиллаж байна. 2023 оны 24 байгууллагын 303 үйлчилгээ нэмэгдсэн.	100%
116	Алсын хараа-2050-ийн 5.2.4, 5.3.1, 5.3.3, 5.3.4, МУХҮЧ-5.3.4, 5.4.5, ЗГҮАХ-4.1.3, 4.1.4, АХҮЧ-5.1.1 АЗДҮАХ-3.1.1.2.	"E-Mongolia"-г орон нутагт нэвтрүүлэх, иргэдийн хэрэглээг нэмэгдүүлнэ.		"Мэдээлэл технологийн алба" ОНӨААТҮГ	-		4 сумын ЗДТГ-т тоног төхөөрөмж шийдвэрлэсэн. НҮНТ-д 51 төрлийн лавлагаа олгож байна.	"E-Mongolia" хэрэглээг нэмэгдүүлж, иргэд олон нийтэд сурталчилна	-		2023 онд 64 төрлийн 8205 лавлагааг и-монголиа системээр гаргасан байна. 2023 онд тус аймагт ТЦҮХ байгуулагдаж үйл ажиллагааны хүрээнд ХУРДАН төвийг байгуулан иргэд олон нийтэд төрийн цахим үйлчилгээг сурталчилан таниулж 39 байгууллагын 440 цахим үйлчилгээ үзүүлсэн. **Үр дүн:** Нийт давхцсан тоогоор 191 төрлийн 10453 лавлагааг и-монголиа системээр гаргасан байна. ТЦҮХ нь "Төрийн цахим үйлчилгээг олон нийтэд сурталчлан таниулах уулзалт, сургалт"-ыг төрийн 16 байгууллагын 404 төрийн албан хаагчид болон Дархан сумын иргэдэд зохион байгуулсан.	100%
117	Алсын хараа-2050-ийн 5.2.4, 5.3.1, 5.3.3, 5.3.4, МУХҮЧ-5.3.4,	Үйлчилгээний стандартыг баталж мөрдүүлнэ.		Аймгийн ЗДТГ-ын ТЗУХ, "Мэдээлэл технологийн алба" ОНӨААТҮГ	-		Нэгдсэн стандарт байхгүй ЗГ-ын 149 дүгээр тогтоол хүчингүй болсон.	Үйлчилгээний чанарыг нэмэгдүүлж, байгууллагын соёлыг нэвтрүүлнэ.	-		2023 онд Монголын Цахилгаан Холбооны "Call pro-70371212 Call center үйлчилгээ рүү шилжүүлэн ажиллаж байна CALL CENTER - 7037-1212" иргэдийн санал хүсэлт хүлээн авах утсаар 2023 оны 10-р сарын байдлаар 37 санал хүсэлт, өргөдөл, гомдлыг бүртгэлжүүлж авч холбогдох алба хаагч, дарга, хэлтэс, байгууллагуудад дамжуулан шийдвэрлэсэн. **Үр дүн:** 37 санал хүсэлт, өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэв.	100%

118	5.4.5, ЗГҮАХ-4.1.3, 4.1.4, АХҮЧ-5.1.1 АЗДҮАХ-3.1.1.3.	70371212 нээлттэй утсыг Callpro үйлчилгээнд холбож, оператортой байнгын ажлын байрыг бий болгоно.		Аймгийн ЗДТГ-ын ТЗУХ, "Мэдээлэл технологийн алба" ОНӨААТҮГ	-		2020 онд 578 /70371212/ 2017 оны суурь үзүүлэлттэй харьцуулахад 47.68 хувиар өссөн.	Өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлтийн цаг хугацаа, чанарыг сайжруулна.	-		Нийт 8 төрийн байгууллага, 4 дэд бүтцийн байгууллага болон Аймгийн ЗДТГ өдөр тутмын санал гомдолд дуудлага хүлээн авахаас гадна "Иргэдийн индэр" нээлттэй хэлэлцүүлэгт шууд дуудлагын утсыг ажиллуулж нийт 2809 иргэний санал хүсэлтийг хүлээн авч шийдвэрлэсэн байна.	90%
119	Алсын хараа-2050-ийн 5.2.4, 5.3.1, 5.3.3, 5.3.4, МУХҮЧ-5.3.4, 5.4.5, ЗГҮАХ-4.1.3, 4.1.4, АХҮЧ-5.1.1 АЗДҮАХ-3.1.1.4	Төрийн байгууллагуудын able програмын ашиглалтыг сайжруулж, өргөдөл, гомдлыг цахимд бүртгэлжүүлэн шийдвэрлэнэ.		Аймгийн ЗДТГ, "Мэдээлэл технологийн алба" ОНӨААТҮГ	-		Нутгийн захиргааны байгууллагад 34258 өргөдөл, гомдол ирсэн байна. Аблэ програмд 26 агентлаг, 4 сумын ЗДТГ, 26 баг, цэцэрлэгийг 100 хувь хамруулсан.	Өргөдөл гомдлык тусгай аппликейшн ажиллуулна.	-		2023 онд Эйбл систем нь 124 байгууллагын нийт 3591 хэрэглэгч бүртгэгдсэн ба able програмын ашиглалтыг хангаж, 341 өргөдөл гомдлыг хяналтад авч, шийдвэрлэсэн. "И-ДАРХАН цахим платформ"-ын вэб сайт болон гар утасны аппликейшныг хэрэглээнд нэвтрүүлсэн. Ашиглаж буй хэрэглэгчийн тоо 503, төрийн болон ОНӨГ зэрэг 46 байгууллагыг системд бүртгэж админ нарт практик сургалт орсон. И-Дархан аппликэйшн, Төрийн байгууллагуудын үйлчилгээнд иргэд санал гомдол явуулдаг систем хэрэгжиж эхэлснээр нийт 99 санал гомдол хүлээн авч шийдсэн.	100%
	3.1.2. Шийдвэр гаргахад иргэн, иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоог нэмэгдүүлнэ.											
120	Алсын хараа-2050-ийн 5.2.4, МУХҮЧ-5.1.3, ЗГҮАХ-4.2.10, АХҮЧ-5.1.1, 5.2.1 АЗДҮАХ-3.1.2.1	Бодлогын баримт бичиг, дүрэм журмын төсөлд иргэдээс цахим орчинд санал авах үйл ажиллагааг идэвхжүүлнэ.		Аймгийн ЗДТГ-ын ТЗУХ, "Мэдээлэл технологийн алба" ОНӨААТҮГ	-		-	Цахимаар иргэдээс санал авах орчныг бүрдүүлнэ.	-		2023 онд Мөн Дархан-Уул аймгийн албан ёсны цахим хуудас http://darkhan.gov.mn/, google form, "Дархан-Уул аймаг" цахим хуудас, "Дархан хот" пэйж хуудсаар Иргэдээс санал авах Иргэдийн индэр нээлттэй хэлэлцүүлэг, санал гомдлын шууд дуудлагын утсаар болон тухай бүрд нь нээлттэй санал асуулга цахимд байршуулан ажиллаж байна. Аймгийн ИТХ-ын дэргэдэх Иргэний Танхим, Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах салбар зөвлөл, Цагдаагийн газар хамтран "Архидан согтуурахтай тэмцэх хөтөлбөр"-ийн төсөлд -Газрын багц хуулийн төсөлд -Газрын ерөнхий хуулийн төсөл: -Геодези, зураг зүйн тухай /шинэчилсэн найруулга/: -Хот байгуулалтын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл: -Дархан-Уул аймгийн 2022 оны "Тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө" -Нийгмийн даатгалын багц хуулийн төсөл -Үндсэн хуулийн өөрчлөлтийн төсөл -Улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдэгчдийг цагаатгах, тэдэнд нөхөн олговор олгох тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай" хуулийн төсөлд боловсролын багц хуулийн төсөлд -Дархан-Уул аймгийн хэмжээнд "Бичил худалдаа, ажил, үйлчилгээний орлого олж байгаа хувь хүний сард төлөх албан татварын хэмжээг тогтоох" тогтоолын төсөлд санал авч ажиллалаа.	100%
121	Алсын хараа-2050-ийн 5.2.4, МУХҮЧ-5.1.3, ЗГҮАХ-4.2.10, АХҮЧ-5.1.1, 5.2.1 АЗДҮАХ-3.1.2.2	Иргэний танхимын хэлэлцүүлгийг цахимаар зохион байгуулж хэвшүүлнэ.		Аймгийн ЗДТГ	-		2020 онд ИТХ-ын Иргэний танхимтай хамтран 4 удаагийн хэлэлцүүлэг зохион байгуулагдсан.	4-өөс доошгүй удаа	-		2023 онд нийт 5 удаа "Иргэдийн индэр" нээлттэй хэлэлцүүлгийг зохион байгуулж 2743 иргэн биечлэн оролцож, санал асуулт ирүүлснийг тухай бүрт нь шийдвэрлэн хариу өгч иргэдээс гарсан санал, санаачилгыг дэмжин төрийн байгууллагын үйл ажиллагаан тусган хэрэгжүүлж ажиллаж байна. Тухайлбал төрийн байгууллагаас олгож буй зээл тусламжийн талаарх мэдээлэл өгөхөөр нээлттэй өдөрлөгийг Сумдын ЗДТазар, ХХААГазар, ХХҮГазруудаас зохион байгуулж иргэдэд шаардлагатай мэдээлэл, лавлагаагаа өгч ээзлүүдэд хэрхэн хамрагдах талаарх зааварчилгаа өглөө. Мөн иргэдийн индэрээс гарсан саналыг дагуу Малчдын зөвлөгөөнийг зохион байгуулж хөдөө аж ахуйн салбарын тулгамдаж буй асуудлуудыг шийдвэрлэлээ.	100%
122	Алсын хараа-2050-ийн 5.2.4, МУХҮЧ-5.1.3, ЗГҮАХ-4.2.10, АХҮЧ-5.1.1, 5.2.1 АЗДҮАХ-	Төрийн зарим чиг үүрэг /хөндлөнгийн хяналт тавих, төсөл хэрэгжүүлэх, сургалт явуулах, санал асуулга явуулах гэх мэт/-ийг төрийн бус байгууллагаар гэрээгээр гүйцэтгүүлж, иргэн, ТББ-ын оролцоог нэмэгдүүлнэ.		Аймгийн ЗДТГ	ОНТ	1,909.6	42 төсөл 168,2 хүртэл	Төр, ТББ-ын хамтын ажиллагаа сайжирсан байна.	100.0	1,909.6	2023 онд Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд 1,044.7 сая төгрөгийн гэрээ байгуулсан бөгөөд дэд бүтэц, нийгмийн чиглэлийн 71 төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж 1,315.7 сая төгрөгөөр зарцуулж байна. **Үр дүн:** Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд 115 төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлж 1,909.6 сая төгрөг зарцуулж байна.	100%

	3.1.2.3											
	3.1.3. Төрийн албан хаагчдыг цаг хугацаа, орон зайнаас үл хамааран сурч хөгжих орчныг бүрдүүлж, мэдлэг, чадварыг дээшлүүлэн, тогтвор суурьшилтай ажиллуулна.											
123	Алсын хараа-2050-ийн 5.4.4, МУХҮЧ-5.4.2, 5.4.4 ЗГҮАХ-4.2.6, АХҮЧ-5.3.1, 5.3.2, 5.3.3, 5..3.4 АЗДҮАХ-3.1.3.5.	Төрийн албаны тухай хуульд заасан чадахуйн зарчимд үндэслэн төрийн албан хаагчийг сонгон шалгаруулах, томилох, албан тушаал дэвшүүлэх зарчмыг хэрэгжүүлнэ.		Аймгийн ЗДТГ-ын ТЗУХ, Төрийн байгууллага	-		Нутгийн захиргааны байгууллагаас ирүүлсэн удирдах албан тушаалын 8, гүйцэтгэх албан тушаалын 62, туслах албан тушаалын 8 сул орон тооны судалгаа байна.	Төрийн албаны тусгай шалгалтын дүн	-		Төрийн албаны зөвлөлийн Дархан-Уул аймаг дахь Салбар зөвлөлөөс 2023 онд Төрийн албаны тусгай шалгалтыг 10 удаа зохион байгуулж 96 сул орон тоог нээлттэй зарлаж Төрийн албаны тухай хуульд заасан чадахуйн зарчимд үндэслэн төрийн байгууллагад ажиллаж байгаа төрийн албан хаагч болон төрийн албаны нөөцөд байгаа 292 иргэнээс албан тушаалын тодорхойлолтод заасан тусгай шаардлагын дагуу сонгон шалгаруулж 134 иргэнийг нэр дэвшүүлж, 150 сул орон тоо нөхсөн байна. Төрийн жинхэнэ албанд орох хүсэлтэй иргэнийг сонгон шалгаруулж, төрийн албан хаагчийн нөөц бүрдүүлэх зорилгоор төрийн албаны ерөнхий шалгалтыг улирал тутам зохион байгуулж 2023 онд 388 иргэд шалгалт өгөхөөр бүртгүүлж үүнээс 253 иргэн шалгалт өгч 110 иргэн шалгалтад тэнцэж төрийн албан хаагч нөөцөд бүртгүүлсэн байна. **Үр дүн:** Төрийн жинхэнэ албан тушаалын сул орон тоог Төрийн албаны тухай хуулийн дагуу чадахуйн зарчимд үндэслэн 150 сул орон тоог нөхсөн байна.	100%
124	Алсын хараа-2050-ийн 5.4.4, МУХҮЧ-5.4.2, 5.4.4 ЗГҮАХ-4.2.6, АХҮЧ-5.3.1, 5.3.2, 5.3.3, 5..3.4 АЗДҮАХ-3.1.3.6.	Салбар зөвлөлийн харьяа 23 Ёс зүйн зөвлөлийг арга зүйн удирдлагаар хангах, Ёс зүйн зөвлөлийн дүрэм боловсруулж, мөрдүүлнэ.		Аймгийн ЗДТГ-ын ТЗУХ, Төрийн байгууллага	-		Төрийн албаны зөвлөлийн салбар зөвлөлийн харьяа 23 Ёс зүйн зөвлөл, 76 хорооны гишүүд үйл ажиллагаа явуулж байна.	23 ёс зүйн зөвлөл	-		Улсын Их Хурлын сахилга хариуцлагын байнгын хороо, Авлигатай тэмцэх газар, Төрийн албаны зөвлөл хамтран Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хуулийг төслийг хэлэлцүүлэн, "Төрийн албаны шинэтгэл, Хүний нөөцийн удирдлагын мэдээллийн тогтолцоо цахим систем, танилцуулга сургалт, төрийн байгууллагын Ёс зүйн хорооны 100 гишүүнийг чадавхжуулах сургалтыг 2023 оны 3 дугаар сард зохион байгуулж, төрийн байгууллагын 400 гаруй албан хаагчдыг оролцуулан сургалт хэлэлцүүлэг зохион байгууллаа. Төрийн албаны хаагчийн ёс зүйн тухай хууль 2023 оны 05 дугаар сарын 04-ний өдрөөс мөрдөгдөж эхэлсэнтэй холбогдуулан аймгийн Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний агентлагуудад дээрх хуулийг төрийн албан хаагчдад сурталчлан таниулах, сургалт зохион байгуулах чиглэлийг өгч хэрэгжилтэд хяналт тавин ажиллалаа. Салбар зөвлөлөөс шинээр батлагдсан хууль тогтоомжийг төрийн албан хаагчдад сурталчлах, сургалт зохион байгуулах чиг үүргийн хүрээнд 2023 оны 10 дугаар сард "Төрийн албан хаагчийн ёс зүй, гүйцэтгэлийн удирдлага" сэдэвт сургалтыг 26 төрийн байгууллагын 878 төрийн албан хаагчийг хамруулан сургалт зохион байгууллаа. **Үр дүн:** Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан төрийн байгууллагын ёс зүйн хорооны ажиллах дүрэм, журам батлагдаж, хуулийг хэрэгжүүлэх чиглэлээр сургалт зохион байгуулж 1200 гаруй төрийн албан хаагчийн хамруулаа.	100%
125	ЗГҮАХ-4.5, АХҮЧ-5.2.2, АЗДҮАХ 3.1.4.1.	Шууд болон ах дүү хотуудын уламжлалт найрсаг харилцааг өргөжүүлнэ.		Аймгийн ЗДТГ-ын ТЗУХ	-		ОХУ-ын Эрхүү мужийн Братск хот, Испанийн Вант улсын Астуриас муж, БНУнгар улсын Капошвар хоттой гадаад харилцаа, хамтын ажиллагаагаа хөгжүүлсэн.	Хоёроос доошгүй гадаадын шинэ муж, хотуудтай харилцаа хамтын ажиллагааг өргөжүүлнэ.	-		2023 онд Канад, Бүгд Найрамдах Турк улс, Япон, Австрали, Унгар зэрэг 5 улсын элчин сайдуудыг хүлээн авч уулзсан. -ОУБ-НК групп, Энх тайвны корпус, НҮБ-ийн Хүн амын сан, Европын сэргээн босголт хөгжлийн банк, Швейцарын хөгжлийн агентлаг, Дэлхийн олон улсын Энэрэлийн байгууллага, Найрамдал төслийн санхүүжүүлэгч ЕХ-ны суурин төлөөлөгч, НҮБ-ийн хүүхдийн сан зэрэг 9 олон улсын байгууллагтай хамтын ажиллагаа өрнүүлсэн. 1.Италийн Бэлфил ХХК болон Ханбогд Кашмер ХХК-тай ноолуурын үйлдвэр байгуулах гурвалсан санамж бичиг, 2.БНСУ-ын Кёнги аймагтай ах дүү хотын санамж бичгийг шинэчлэн байгуулсан 3.БНСУ-ын Чөрвон сум, Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумтай хамтын ажиллагааны санамж бичиг 4.БНСУ-ын Сөүл хотын Ихау эмэгтэйчүүдийн сургуулийн эмнэлэгтэй эмнэлгийн салбарт хамтран ажиллах санамж бичиг 5. ОХУ-ын Эрхүү мужийн Братск хоттой хоёр хотын хүүхдүүдийг хүүхдийн зусланд солилцоогоор амраах харилцан ойлголцлын гэрээ байгуулснаар энэ жил нийт 3 хамтын ажиллагааны болон ах дүү хотын 1 санамж бичиг, 1 гэрээ байгуулсан.	100%

126	ЗГҮАХ-4.5, АХҮЧ-5.2.2, АЗДҮАХ 3.1.4.2.	Орон нутгийн аж ахуйн нэгж, байгууллагуудыг гадаадын төсөл хөтөлбөрт хамруулах, байгууллагуудтай хамтран ажиллахад дэмжлэг үзүүлнэ.		Аймгийн ЗДТГ-ын ТЗУХ ТЗУХ	-		Орон нутгийн 39 үйлдвэр, аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын хамтын ажиллагааг өргөжүүлсэн	10 хүртэл орон нутгийн ААНБ	-		2023 онд Найрамдал төслийн хүрээнд Австри улсын "ЮНИ КРЕДИТ" банкны санхүүжилтээр эргэн төлөх нөхцөлгүйгээр 7,5 сая еврогийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжсэн. Дархан хотын бизнес эрхлэгчдийн бараа бүтээгдхүүнийг сурталчилан танилцуулахаар Эрхүү мужийн Братск хотын "Эдийн засгийн IV дүгээр форум"-д МҮХАҮТ-ын Дархан салбар танхимын гишүүн байгууллагууд буюу Дархан хотын Дархан савхи, Дархан нэхий, Цайны их зам, Дархан ширэн урлал, Амина Х.Х, Гоёл кашмер, Таймлесс зэрэг нийт 7 аж ахуйн нэгжүүд оролцсон. Найрамдал төслийн хүрээнд Дархан-Уул аймгийн жижиг дунд бизнесийг дэмжих зорилгоор нийт 6 гарааны бизнес, мөн эмнэлэгийн үйлчилгээг цахимжуулах, ТАХ-ыг цахимжуулах сургалт, дахин төлөвлөлт зэрэг нийт 5 зорилтот төсөл болон бусад төсөл хөтөлбөрүүдэд нийт 640 сая төгрөгийн санхүүжилт олгосон. **Үр дүн:** Найрамдал төслийн хүрээнд Дархан-Уул аймгийн нийт 16 аж ахуйн нэгжид 640 сая төгрөгийн санхүүжилт олгосон.	100%
	3.2. УХААЛАГ ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ											
	3.2.1. Цахим технологид суурилсан төрийн үйлчилгээг нэмэгдүүлж, шуурхай хүртээмжтэй хүргэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.											
127	ЗГҮАХ-4.1, 4.1.1 АХҮЧ-5.1.1, АЗДҮАХ 3.2.1.1.	"Цахим Дархан" төсөл батлагдсан.		Аймгийн ЗДТГ-ын ТЗУХ, "Мэдээлэл технологийн алба" ОНӨААТҮГ	ОНТ		"Ухаалаг Дархан" аймгийн дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж орон нутагт төрийн үйлчилгээг цахимжуулах, дижитал шилжилтийн платформуудыг нэвтрүүлсэн.	"Ухаалаг Дархан" төслийг хэрэгжүүлнэ.	60.0		Төрийн цахим үйлчилгээний төв И-Монголиа төвөөс нийт 61 байгууллагын 923 төрлийн үйлчилгээг үзүүлж байна. Үүнд олон шаталт үйлчилгээ-801, лавлагаа-121, шинээр шүүхийн шийдвэрээр бусдад өр төлбөргүй эсэх тодорхойлолт, Эрүүл мэндийн байгууллагаас цаг авах, эмнэлгийн магадлагаа, Эрүүл мэндийн байгууллагын тусгай зөвшөөрөл, шинжилгээний хариу, ХХҮГ-аас хүүхэд асарсны тэтгэмж, авах хүсэлт, мөнгөн тэтгэмжийн үйлчилгээ, НД-аас ажилгүйдлийн, жирэмсний болон амаржсаны тэтгэмж авах хүсэлт, сайн дураар даатгуулах хүсэлт зэрэг үйлчилгээг үзүүлж байгаа бол Дархан-Уул аймгаас Стандарт хэмжил зүйн төв, Ус суваг, ЭМГ, Авто тээврийн төв, УБГ, БОАЖГ зэрэг байгууллагууд зарим үйлчилгээний тусгай зөвшөөрлийг цаг алдалгүй авах болсон. Тухайлбал Дархан ус суваг ХК техникийн нөхцөл олгох хүсэлт, Стандарт хэмжил зүйн газар тохирлын үнэлгээ хийх хүсэлт зэрэг үйлчилгээг үзүүлдэг болсон. **Үр дүн:** Нийт 61 байгууллагын 923 төрлийн үйлчилгээг үзүүлж байна. "И-ДАРХАН цахим платформ"-ын вэб сайт болон гар утасны аппликейшныг хэрэглээнд нэвтрүүлсэн. Ашиглаж буй хэрэглэгчийн тоо 503, төрийн болон ОНӨГ зэрэг 46 байгууллагыг системд бүртгэж админ нарт практик сургалт орсон. И-Дархан аппликэйшн, Төрийн байгууллагуудын үйлчилгээнд иргэд санал гомдол явуулдаг систем хэрэгжиж эхэлснээр нийт 99 санал гомдол хүлээн авч шийдсэн.	100%
128	ЗГҮАХ-4.1, 4.1.1 АХҮЧ-5.1.1, АЗДҮАХ 3.2.1.3.	Төрийн байгууллага хоорондын мэдээлэл солилцооны системийн ашиглалтын чанарыг сайжруулна.		"Мэдээлэл технологийн алба" ОНӨААТҮГ	ОНТ		Төрийн дотоод удирдлагын мэдээлэл солилцооны системийн төрийн 106 байгууллагын 725 хэрэглэгч хэрэглэж байна.	Хэрэглээг идэвхжүүлэх сургалт модулиудыг авч үндсэн хэрэглэгчийн тоог нэмэгдүүлнэ.	7.0		2023 онд Эйбл систем нь 124 байгууллагын нийт 3591 хэрэглэгч бүртгэгдсэн ба able програмын ашиглалтыг хангаж, 341 өргөдөл гомдлыг хяналтад авч, шийдвэрлэсэн. "И-ДАРХАН цахим платформ"-ын вэб сайт болон гар утасны аппликейшныг хэрэглээнд нэвтүүлсэн. Ашиглаж буй хэрэглэгчийн тоо 503, төрийн болон ОНӨГ зэрэг 46 байгууллагыг системд бүртгэж админ нарт практик сургалт орсон. И-Дархан аппликэйшн, Төрийн байгууллагуудын үйлчилгээнд иргэд санал гомдол явуулдаг систем хэрэгжиж эхэлснээр нийт 99 санал гомдол хүлээн авч шийдсэн. **Үр дүн:** Эйбл систем нь 124 байгууллагын нийт 3591 хэрэглэгч бүртгэлтэй байна. Able програмын ашиглалтыг хангаж, нийт 712 өргөдөл гомдлыг хяналтад авч, шийдвэрлэснээс гадна Өргөдөл, гомдлыг И-Дархан, Эрсдэл аппликейшнаар бүртгэлжүүлж, цахимаар хүлээн авч нийт 471 санал гомдлыг хүлээн авч шийдвэрлэж ажилласан.	100%
	3.3. ГАМШГААС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ, БАТЛАН ХАМГААЛАХ БОДЛОГО											
	3.3.1. Аймгийн гамшгаас хамгаалах чадавхыг нэмэгдүүлнэ.											
129	"Алсын хараа-2050" зорилт	Гамшгийн эрсдэлийг		Онцгой	ОНТ		Гамшгийн	Төлөвлөгөөг	ҮА		Гамшгийн эрсдэлийг бууруулах орон нутгийн зөвлөлийн 2023 оны	

	7.3, 1 үе шат 2021-2030 АХҮЧ-7.1.6 АЗДҮАХ-3.3.1.1.	бүүрүүлах орон нутгийн зөвлөлийн гишүүдийг шинэчлэн байгуулж, жил бүр төлөвлөгөө батлуулна.		байдлын газар		100.0	эрсдэлийг бууруулах орон нутгийн зөвлөлийг шинэчлэн байгуулсан.	дүгнэж, зөвлөлийн хуралдааныг 1-ээс доошгүй удаа хийнэ.	зардал	100.0	үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг батлуулж, тайлангийн биелэлтийг хангаж ажилласан ба тухайн онд 100 сая төгрөгийг захиран зарцуулан ажилласан байна.	100%
130	"Алсын хараа-2050" зорилт 7.3, 1 үе шат 2021-2030 МУХТЖҮЧ-6.4.3, ЗГҮАХ-4.3.11 АХҮЧ-7.1.6 ЗДҮАХ-3.3.1.2, 4.3.11	Гамшгаас хамгаалах бэлэн байдлыг бэхжүүлэх хүрээнд аврах ажиллагаа явуулах нөхцөлийг сайжруулах		Онцгой байдлын газар	Гадаад зээл тусламж	591.2	БНСУ-ын олон улсын галын академид 15 алба хаагч хамрагдсан. Аврах ажиллагааны багаж техник хэрэгсэл 65 хувьтай байна.	Усноос эрэн хайх аврах ажиллагааны техник, багаж зэвсэглэмжийг 80 хувьд хүргэнэ.	500.0	591.2	2023 оны 10-р сарын 02-нд Турк улсад зохион байгуулагдсан Найрамдал төслийн хүрээнд европын орнуудтай хийх уулзалтад Дархан-Уул аймгийн Гамшгийн нөхцөл байдал хариу арга хэмжээ, удирдлага зохион байгуулалт сэдвээр илтгэлд 1 алба хаагч оролцсон. МУЗГ-ын тогтоолоор 540,2 сая төгрөгийн үнэ бүхий 3 нэгж техник хүлээн авч техник бэлэн байдлыг дээшлүүлсэн. /ковш-50-1ш, ниссан патрол-1ш, ланд круизер-78-1ш/ Мөн ОБГ-ын өргөтгөлийн барилгын 2 дугаар давхарт байрлах "Иргэний сургалт арга зүйн танхим"-ыг байгуулах төслийн хүрээнд Австрали улсын тусламжаар 51 сая төгрөгийн үнэ бүхий ЛЕД дэлгэц, дагалдах хэрэгслийг хүлээн авсан ба уг танхимыг тохижуулахад шаардлагатай үлдэгдэл техник хэрэгслийг БНСУ-ын Кёнги аймгийн тусламжаар шийдвэрлүүлэхээр 25 сая төгрөгийн төслийг хүргүүлээд байна.	70%
131	"Алсын хараа-2050" зорилт 7.3, 1 үе шат 2021-2030 АХҮЧ-7.1.6 АЗДҮАХ-3.3.1.4.	Дархан сумын эргэн тойронд аянга зайлуулах хамгаалалтын системийн тоог жилд нэгээр нэмж байгуулна		Онцгой байдлын газар	ОНТ		Дархан сумын 9, 15 дугаар багийн нутаг дэвсгэрт 2 ширхэг босоо аянга хүлээн авагч суурилуулсан	1-ээс доошгүй аянга зайлуулагч шинээр нэмэгдүүлнэ.	15.0	0.0	Дархан сумын эргэн тойронд аянга зайлуулах хамгаалалтын систем нь 2019 онд Дархан сумын 9, 15-р багт хийгдсэн байна. 2021-2023 онд дахин аянга зайлуулах хамгаалалтын системийн хөрөнгийн эх үүсвэр шийдвэрлэгдээгүй тул хийгдээгүй.	0%
	3.3.2.Дайчилгааны болон орон нутгийн хамгаалалтын томилгоот нэгжүүдийн бэлэн байдлыг дээшлүүлнэ											
132	МУХҮЧ-7.1.2 ЗГҮАХ-4.6.3, 4.6.8 АЗДҮАХ-3.3.2.2.	Аймгийн дайчилгаа удирдах бүлэгт томилгооны дагуу үүрэг гүйцэтгэх үндсэн үүргийн талаар сургалт дадлага зохион байгуулж, шаардлагатай материал, хувцас хэрэглэлээр хангана.		Цэргийн штаб	ОНТ		Аймгийн Засаг даргын захирамжаар цугларах, шилжүүлэх байрыг томилгоожуулсан.	Томилгоот байгууллага, аж ахуйн нэгж, албан тушаалтнууд томилгоожиж, үүрэг гүйцэтгэх боломж хангагдана.	6.0	0.0	**1.Батлан хамгаалах газар:** Дархан-Уул аймгийн Засаг дарга, Батлан хамгаалах газрын даргын 2022 оны 09 дүгээр сарын 30-ны өдрийн МН/01 дүгээр захирамжаар "Дархан-Уул аймгийн батлан хамгаалах газар"-ын бүрэлдэхүүнийг томилох тухай захирамжийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллаж байна. Батлан хамгаалах газарт нийт 27 албан тушаалтанг томилгоожуулан тэдгээрийн бэлэн байдлыг хангах үүднээс зарлан мэдээлэл явуулах бүдүүвчийг боловсруулан харилцан ажиллагааг зохион байгуулан тодотгол хийж нууцын баталгааг гаргуулсан. **2.Цугларах шилжүүлэх байр:** Дархан-Уул аймгийн Засаг дарга, Батлан хамгаалах газрын даргын 2022 оны 09 дүгээр сарын 30-ны өдрийн МН/02 дугаар захирамжаар "Дархан-Уул аймгийн цугларах, шилжүүлэх байр"-ын бүрэлдэхүүнийг томилох тухай захирамжийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллаж байна. Дархан-уул аймгийн цугларах байранд нийт 30 албан тушаалтан, шилжүүлэх байранд нийт 20 албан тушаалтан томилож тэдгээрийн бэлэн байдлыг хангах үүднээс зарлан мэдээлэл явуулах бүдүүвчийг боловсруулан харилцан ажиллагааг зохион байгуулан тодотгол хийж цугларах байрын бүрэлдэхүүнд 2023 оны 04 дүгээр сарын 12-ны өдөр сургалт явуулж нууцын баталгааг гаргуулан ажил үүргийн хуваарийг танилцуулсан.	100%
133	МУХҮЧ-7.1.2 ЗГҮАХ-4.6.3, 4.6.8 АЗДҮАХ-3.3.2.3.	Хээрийн сургалтын төвд хичээлийн байр, ерөнхий цэргийн саад, буудлагын талбайг тохижуулж, тоноглоно.		Цэргийн штаб	ОНТ	20.0	Сургалтын төвд 50 сая төгрөгний үнэ бүхий 3 ш амрах байрыг байрлуулсан.	Сургалтын материаллаг бааз бэхжинэ	50.0	20.0	Сургалт явуулах орчин нөхцөлийг сайжруулах ажлын хүрээнд хээрийн сургалтын төвийн байрлалд явган хүний зам, жагсаалын талбайн индэр, гэрлийн шон, орон нутгийн хөрөнгө оруултаар 20 сая төгрөгний үнэ бүхий 40 хүний багтаамжтай 2 ширхэг сэндвич байрыг байрлуулсан.	100%
	3.4. ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН БОДЛОГО											
	3.4.1. Иргэдийн эрх зүйн боловсролыг дээшлүүлнэ.											
134	МУХТЖҮЧ-5.6.2 ЗГҮАХ-4.2.1						2018-2020 оны	Арга хэмжээний	5.0	0.0	Авлигатай тэмцэх газраас ирүүлсэн "Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр (2023-2030)-ийн төсөл"-д санал авах тухай 01/3476 дугаартай албан бичгийн хариуд 4 санал хүргүүлснээс 1 санал	100%

	АХҮЧ-5.4.2 АЗДҮАХ-3.4.1.3.	Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.		ХЭЗХ	ОНТ		дундаж- 91.4%	хэрэгжилтийг 94.4 хувьд хүргэнэ.			тусгагдсан. 2023.06.30-ны өдрийн 59 дүгээр тогтоолоор "Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр" батлагдсан. 2023.12.04-ны өдрийн 08/19784 дугаартай албан бичгээр үндэсний хөтөлбөрт заагдсан зорилго, зорилтуудыг байгууллагынхаа 2024 оны төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжүүлэх чиглэл өгсний дагуу аймгийн 2024 оны "Авлигын эсрэг үйл ажиллагааны төлөвлөгөө"-д тусгахаар төлөвлөгөө боловсруулж байна. Аймгийн хэмжээнд авлигын эсрэг, урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр 9 удаагийн сургалтад 466 албан хаагчийг хамруулж, видео шторкыг орон нутгийн телевизээр 3400 удаагийн давтамжтайгаар цацаж, цахим сүлжээнд постер, шторк, нийтлэлүүд 64300 орчим иргэнд хүрсэн. Авлигын эсрэг олон улсын өдрөөр " Үл тэвчье, үл эвлэрье" өдөрлөг зохион байгуулж үүний хүрээнд 3 төрлийн уралдаан зарлаж нийт 95 бүтээл ирснээс 12 шагнал байр, 4 гарын бэлэг гардуулсан. Уралдаанд шалгарсан шилдэг видео контентыг олон нийтэд түгээж байна. Нийгмийн салбарын 8 байгууллага дунд "Дэвжээ" тэмцээн зохион байгуулж төрийн 3 байгууллагатай хамтран видео контент бүтээн олон нийтэд авлигыг үл тэвчих үзлийг төрийн байгууллагын оролцоотойгоор түгээн дэлгэрүүлж байна. "Шүгэл ажиллагаа"-ны хүрээнд "НЭГДЬЕ" аяныг зохион байгуулан төв зам дагуу 4 том анонс байрлуулж, 100ш зурагт хуудас, 10ш стикерийг багийн төвийн байр, автобусны буудал, томоохон худалдааны төвүүдэд байрлуулж, орон нутгийн телевизээр шторкыг 3400 удаагийн давтамжтайгаар цацаж, цахим сүлжээнд постер, шторк, нийтлэлүүдийг 64300 иргэнд хүргэсэн. **Үр дүн:** "Шүүр ажиллагаа"-ны хүрээнд 11 чиглэлээр хяналт, шалгалт хийж 52 зөрчлийг илрүүлж, ХАСУМ-г АТГ-т хянуулаагүй томилогдсон, ХАСХОМ-гийг мэдүүлэх үүргээ биелүүлээгүй 6 зөрчлийг арилгуулаа.	
135		Соён гэгээрүүлж, урьдчилан сэргийлнэ.		ХЭЗХ	ОНТ	0.0	338 хүнд сургалт хийж, цахим хэлбэрээр 20154 хүнд хүргэсэн.	Соён гэгээрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх ажлын хүртээмж нэмэгдсэн байна.	0.2	0.0	Авлигаас урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх чиглэлээр 11 удаагийн сургалтаар 548 албан хаагч, иргэнийг хамруулсан. Авлигатай тэмцэх газраас зохион байгуулсан аян, арга хэмжээний хүрээнд шинээр бэлтгэсэн шторкыг орон нутгийн телевизээр 3400 удаагийн давтамжтайгаар цацаж, цахим сүлжээнд постер, шторк, нийтлэлүүд 64300 орчим иргэнд хүрсэн байна. **Үр дүн:** Дархан-Уул аймгийн ЗДТГ "Дэвжээ" тэмцээнийг 8 байгууллагын дунд зохион байгуулсан.	100%
	3.4.3 Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлж, иргэдийн аюулгүй, амар тайван байдлыг хангана.											
136	ЗГҮАХ-4.3 АЗДҮАХ-3.4.3.2	Сургалт, сурталчилгаа, нөлөөллийн арга хэмжээг зохион байгуулна		Цагдаагийн газар	ОНТ, ГХЗУС АЗЗ-өөс	29.9	Урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр 18 арга хэмжээ, хэлэлцүүлэг, зөвлөгөөн, 75 удаагийн сургалт явуулсан	Устгалын ажлыг зохион байгуулна	10.0	29.9	Хар тамхи, мансууралтай тэмцэх чиглэлээр "Устгал" арга хэмжээг 450 га талбайд гар аргаар болон техникээр ЦЕГ-ын ХТТГ, Шарын гол, Орхон, Хонгор, Дархан сумын ЗДТГ, НААУГ, УГТЭШХүрээлэн зэрэг байгууллагын нийт 35 албан хаагчийг дайчлан хийж гүйцэтгэлээ. Арга хэмжээний зардал 29.9 сая төгрөгийг аймгийн ГХУСАЗСЗ-өөс гаргаж санхүүжүүлсэн. **Үр дүн:** Хар тамхи, мансууралтай тэмцэх чиглэлээр "Устгал" арга хэмжээг 450 га талбайд гар аргаар болон техникээр хориотой ургамлын устгал хийсэн.	100%
137	ЗГҮАХ-4.3 АЗДҮАХ-3.4.3.3	Сургалт, сурталчилгаа, нөлөөллийн арга хэмжээг зохион байгуулна.		Цагдаагийн газар	ОНТ, ГХЗУС АЗЗ-өөс		Урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр 18 арга хэмжээ, хэлэлцүүлэг, зөвлөгөөн, 75 удаагийн сургалт явуулсан	Урьдчилан сэргийлэх нөлөөллийн ажлыг зохион байгуулна. /хэсэгчилсэн, тусгай арга хэмжээ, зөвлөгөөн	2.5	0.0	ЦЕГ-аас зохион байгуулсан нэгдсэн болон хэсэгчилсэн арга хэмжээний хүрээнд 5 удаа хяналт шалгалтыг байгуулж, "Буудал" хэсэгчилсэн арга хэмжээний хүрээнд биеэ үнэлэлт зохион байгуулсан 1 гэмт хэргийг илрүүлэн шүүхээр шийдвэрлүүллээ. Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх "Нууцалъя" аяны хүрээнд 3 удаагийн сургалтыг хийж 310 хүнд мэдээлэл өглөө. Биеэ үнэлэхийг зохион байгуулах гэмт хэрэг үйлдэж шүүхээр ял шийтгүүлсэн 3, үйлдэж болзошгүй сэжигтэй 4 этгээдийг хяналтад авч "Хяналтын систем"-д 6 этгээдийн мэдээллийг оруулаа.	100%
138	ЗГҮАХ-4.3 АЗДҮАХ-3.4.3.4	Архинд донтох эмгэгтэй		АЗДТГ, Цагдаагийн газар	ОНТХО	266.3	Архинд донтох эмгэгтэй 135 иргэнийг бүртгэлд	Архинд донтох эмгэгтэй 22 иргэнийг албадан	246.6	266.3	Төв аймгийн Мааньт сум дахь Албадан эмчилгээний төвд 12 иргэнийг хамруулж 1.1 сая төгрөгийг зарцууллаа. Зорилтот бүлгийн иргэдэд зориулсан "Жаргалтай амьдрах төв"-ийг	

		иргэдийг албадан болон сайн дурын эмчилгээнд хамруулах, сургалт, сурталчилгаа, нөлөөллийн арга хэмжээг зохион байгуулж, согтууруулах ундаагаар үйлчилдэг цэгүүдэд хяналт шалгалт хийнэ.					судалгаанд хамруулсан	эмчилгээнд хамруулж, "Жаргалтай амьдрах төв" байгуулна.			байгуулахаар төлөвлөн аймгийн ГХУСАЗЗ-ийн 2023 оны төсөвт үйл ажиллагааны зардал 138.6 сая төгрөгийг тусган 4 дүгээр улирлын дулаан, цахилгааны зэрэг тогтмол зардлыг гаргахаар төлөвлөн ажиллаж байна. Жаргалтай амьдрал төв байгуулах ажлын хүрээнд барилгын засварын ажлыг 105.0 сая төгрөг, тоног төхөөрөмж худалдан авах ажилд 161.3 сая төгрөг зарцуулаад байна. **Үр дүн:** Жаргалтай амьдрал төвийн барилгын их засвар тоног төхөөрөмж нийлүүлэх ажил бүрэн дууссан. Үйл ажиллагаа явуулахад бэлэн болсон.	100%
139	МУХТЖҮЧ-6.3.1, ЗГҮАХ-4.3.2	Дулааны цахилгаан станц, ус хангамжийн эх үүсвэрийн барилга байгууламжийг дотоодын цэргийн хамгаалалтад авах		ДЦС, Дархан Ус Суваг ХК	-		-	Арга хэмжээний хэрэгжилт 100% биелсэн байна.	-		Дархан-Ус суваг ХК-ий гүний 18 худаг, 2 өргөгч станцыг Дархан-Уул аймгийн дотоодын цэргийн 822 дугаар тусгай салбарын хамгаалалтад 24 цагаар хяналт тавин ажиллаж байна. "Дарханы Дулааны Цахилгаан Станц" ТӨҮГ-ыг дотоодын цэргийн хамгаалалтад шилжүүлэх хүсэлтийг холбогдох орон тоо, зардлын судалгааны хамт Дотоодын цэргийн штабт хүргүүлээ. Тус штабаас хамгаалалтад авах боломжтой ба шаардлагатай төсвийг ирэх оны орон нутгийн болон хамгаалуулагч байгууллагын төсөвт тусган шийдвэрлэх, холбогдох бэлтгэлийг хангах боломжтой эсэх талар саналаа ирүүлэх тухай 2023 оны 11 дүгээр сарын 24-ний өдрийн 2/2099 дугээр албан бичгийг ирүүлсэн болно. Аймгийн Засаг даргаас 2023 оны 12 дугаар сарын 05-ны өдрийн 1-10/807 дугаар албан бичгээр Монгол улсын Засгийн газрын 283 дугаар тогтоолоор батлагдсан дүрмийн 7 дугаар хэсгийн 7.2 дахь заалтад заасан нөхцөлийг бүрдүүлэхэд шаардлагатай зардлыг хамгаалуулагч байгууллага шийдвэрлэх боломжтой бөгөөд хамгаалалтад авахыг дэмжиж байгаа тухай албан бичгийг Дотоодын цэргийн штабт хүргүүллээ.	70%
140	МУХТЖҮЧ-7.4.1, ЗГҮАХ-4.3.2	Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, илрүүлэх, таслан зогсоох тогтолцоог бэхжүүлж, дэвшилтэт технологи бүхий камержуулалтын нэгдсэн системийг нэвтрүүлэх		Цагдаагийн газар	УТХО	2,675.2	Цагдаагийн газрын барилгын өргөтгөл 70% гүйцэтгэлтэй	Цагдаагийн газрын барилгын өргөтгөлийг ашиглалтад оруулна.	-	2,675.2	Аймгийн Цагдаагийн газрын барилгын өргөтгөлийн ажлыг 2022 оны 12 дугаар сард бүрэн ашиглалтад оруулсан. Тус барилга нь 24.0 x 11.50м хэмжээтэй, зоорьтой, 3 давхар барилга. Төсөвт өртөг нь 2.1 тэрбум төгрөг. **Үр дүн:** Стандарт нийцсэн өрөө тасалгаагаар хангагдсан.	100%
	ДӨРӨВ. НОГООН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО											
	4.1. НОГООН ХӨГЖИЛ											
	4.1.1.Усны нөөц, чанарын хяналтыг сайжруулж, хүн амыг эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн усаар хангах, зөв зохистой ашиглах менежментийг хэрэгжүүлнэ.											
141	ЗГҮАХ-5.1.3, АХҮЧ-6.1, АЗДҮАХ-4.1.1.1	Булаг шандын эхийг 4 газарт хамгаална.		АЗДТГ-ын ХБТХОХ, БОАЖГ	ОНТ		3-н булаг шандын эхийг хашаажуулсан.	3-н булаг шандын эхийг тохижуулна.	10.0	10.0	2023 онд Хонгор сумын 2 дугаар багийн нутаг Могойн голын дээд болон доод 2 булгийг Дархан төмөрлөгийн үйлдвэр ХХК тохижуулсан. Дархан сумын Малчин багийн нутаг Дархан-2 өртөөний орчимд байрлах Ужим булгийг Монголын ээмгэйчүүдийн манлайлал сан төслөөс санхүүжүүлэн Дархан сумын ахмадын хорооны ээмгэй манлайлал ТТБайгууллагаас тохижуулсан. **Үр дүн:** Нийт 3 булаг тохижуулсан.	100%
142		Усны тоо бүртгэлийн ажлыг жил бүр зохион байгуулна.		БОАЖГ, Хараа өрөө голын сав газрын захиргаа	ОНТ	0.0	Усны тоо бүртгэлийн ажлыг жил бүр зохион байгуулсан.	Усны тоо бүртгэлийн ажлыг зохион байгуулна.	3.2	0.0	Аймгийн хэмжээнд усны тоо бүртгэлийн ажлыг 2022 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс 08 дугаар сарын 07-ны өдрийн хооронд зохион байгуулж, нийт 519 уст цэгийг тоо тоолж, тоо бүртгэлд бүртгэлээ. Үүнд: 1. Газар доорх усны эх үүсвэр / Инженерийн хийцтэй худаг / - 429 2. Гол горхи –27 3. Булаг –32 4. Услалтын систем - 5 5. Нуур- 3 6.Цэвэрлэх байгууламж – 6 7. Үерийн хамгаалалт - 9 8.Усан сан – 8 2023 онд мэдээллийн шинэчлэл баяжилт хийсэн. **Үр дүн:** 2022 онд зохион байгуулж, 2023 онд мэдээллийн санд	100%

											баяжилт хийсэн.	
143	ЗГҮАХ-5.1.3, АХҮЧ-6.1 АЗДҮАХ-4.1.1.2	Цэвэрлэх байгууламжийн хүчин чадал, тоног төхөөрөмжийг шинэчлэн байнгын ашиглалтад оруулна.		АЗДТГ-ын ХШҮДАХ	-		Цэвэрлэх байгууламжийн хүчин чадал нэмэгдэнэ.	Цэвэрлэх байгууламжаас гарах цэвэрлэсэн ус, лагийн дахин ашиглалт нэмэгдэнэ.	-		Азийн хөгжлийн банкнаас гэрээ байгуулах зөвшөөрөл ирж Барилга, Хот Байгуулалтын Яам болон "Байгууламж" ХХК-ны хооронд 2022 оны 10 сарын 26-ны өдөр Дархан хотын бохир ус цэвэрлэх байгууламж, насос станц болон 12 сарын зүгшрүүлэлтийн дэмжлэг үзүүлэх багцын үлдэгдэл ажлыг хийж дуусгах №А1-1 2022/499 дугаартай гэрээг 12.926.000.246.00 төгрөгийн өртөгт ажлыг хийж гүйцэтгэхээр гэрээ байгуулсан. Дархан хотын бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэл, насос станцын засвар шинэчлэлийн ажлын хүрээнд 41 барилга байгууламжийн шинэчлэл хийгдэхээс 23 барилгын ажил дуусаж, 15 барилгын ажил үргэлжлэн хийгдэж, 3 барилгын ажил бусад ажилтай уялдаа хамааралтайгаар эхлээгүй байна. Барилгын ажил дууссан барилга байгууламжуудад тоног төхөөрөмж угсралтын ажил үргэлжлэн хийгдэж байна. Барилга угсралтын ажлын явцын гүйцэтгэл: •Үндсэн барилга угсралтын ажил: 95% •Барилгын гадна дотор засал: 90% •Процессын шугам хоолой угсралт: 85% •Механик тоног төхөөрөмж угсралт: 85% •Агааржуулалт салхивч угсралтын ажил: 98% •Гэрэлтүүлэг, холбоо дохиолол угсралт: 85% •Буцаан дүүргэлт газар шорооны ажил: 90% •Тоног төхөөрөмжийн худалдан авалт: 87% Төслийн хэмжээнд нийт гүйцэтгэл 95%-тай байна. **Үр дүн**: 2024 оны I-р улиралд Дархан хотын төв цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлтийн ажил бүрэн дуусаж ашиглалтад оруулна.	90%
	4.1.2. Байгаль орчныг хамгаалан, байгалийн нөөцийг зүй зохистой ашиглаж, байгаль хамгаалалд иргэдийн оролцоог хангана.											
144	МУХТЖҮЧ-6.2.5 ЗГҮАХ-5.1.5, АХҮЧ-6.2.1, 6.2.2, 6.2.3 АЗДҮАХ-4.1.2.7	Ойжуулах, байгалийн сэргэн ургалтыг дэмжих, ойн хомстол, доройтлыг бууруулах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх		АЗДТГ, Захирагчийн ажлын алба	ОНТ	286.5	3,5 га талбайд "Ногоон паспорт-Ногоон төгөл"-д арчилгаа, хамгаалалт хийгдсэн.	"Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд 500000 ширхэг мод тарина.	500.0	286.5	"Ногоон Дархан-2032" хөтөлбөрийн хүрээнд 2023 онд шинээр 2 төгөл байгуулагдаж бүх нийтээр мод үндэсний өдрийн хүрээнд 325,1 мян.ширхэг мод бут тарьсан. Улсын төсвийн хөрөнгө, Байгаль орчныг хамгаалах нөхөн сэргээх зардал, Хонгор сумын сум хөгжүүлэх сангийн нийт 131,4 сая төгрөгийн төсөвт өртгөөр хийгдсэн 4 га талбайд навчит модны суулгацаар ойн зурвас, 42 га газрын шилмүүст модны ойжуулалтын ажил, 50 га талбайд байгалийн сэргэн ургалтыг дэмжих ажил гүйцэтгэгч аж ахуйн нэгжүүдтэй байгуулах гэрээнд 3 жилийн хугацаанд ургалтыг хариуцах асуудлыг тусгаж хэрэгжилтийг хангуулан ажиллаж байна. **Үр дүн:** Хөтөлбөр хэрэгжсэнээр аймгийн хэмжээнд нийт 11 төгөл байгуулагдаж, бүх нийтээр мод үндэсний өдрийн хүрээнд 546772 ширхэг мод бут тарьсан. Ногоон байгууламжийн хашааг 3 байршилд 4641у/м хашаа шинээр барих ажилд 286.5 сая төгрөг зарцуулсан.	100%
145	МУХТЖҮЧ-6.2.4 ЗГҮАХ-5.1.8, АХҮЧ-6.2.1, 6.2.2, 6.2.3 АЗДҮАХ-4.1.2.1	Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх		АЗДТГ-ын ХБТХОХ, БОАЖГ	ОНТ	30.2	Эвдэрсэн 587.2 га талбай байгаагаас эвдэрч эзэнгүй орхигдсон нийт 375.3 га талбай байна.	2 га нөхөн сэргээнэ.	30.0	30.2	2023 онд аймгийн хэмжээнд Байгаль хамгаалах нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардлаар 2 га газар техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийхээр Шарын гол сумаас ирүүлсэн газрын саналын дагуу техникийн тодорхойлолтыг боловсруулан ажлыг гүйцэтгүүлэхээр БОАЖГ-аас 4 удаа зарласан боловч 1 оролцогчоос төсөвт өртгөөс 47 хувиар илүү үнийн санал ирж шаардлага хангаагүй, 3 удаа зарлахад оролцогчийн санал ирээгүй. Нөхөн сэргээлт хийх ажлын төсөв 60.0 сая төгрөг. "Хүрээлэн буй орчны эсрэг" гэмт хэрэг зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, илрүүлэх, таслан зогсоох, хууль бус олборлолттой тэмцэх, нөхөн сэргээлтийн ажлыг эрчимжүүлэх чиглэлээр аймгийн Засаг даргын баталсан удирдамжийн дагуу БОАЖГ, Цагдаагийн газар болон Хонгор, Шарын гол сумдын Засаг даргын Тамгын газруудтай хамтран 6 удаагийн нэгдсэн хяналт шалгалтыг зохион байгуулж давхардсан тоогоор 15 албан хаагч ажилласан. "Хүрээлэн байгаа орчны эсрэг" гэмт хэрэг зөрчлөөс урьдчилан	70%

											сэргийлэх зорилгоор аймгийн Засаг даргын 2023 оны 04 сарын 06-ний өдрийн 01-А/87 дугаартай захирамжаар "Хүрээлэн байгаа орчны эсрэг" гэмт хэрэг, зөрчил, ой хээрийн түймэр зэргээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор ашигт малтмалын нөөц, ордтой, ойн сан бүхий Сэлэнгэ аймгийн Ерөө, Мандал, Баянгол, Бугант, Хүдэр, Жавхлант, сумуудтай холбосон авто замын гол зангилаа бүхий тодорхой газарт Шарын гол сумын Санжинт баг "Цагаан хөтөл" гэх газарт Хяналтын 1 дүгээр цэг, Хонгор сумын 2 дугаар баг "Цэхэр цөөрөм" гэх газарт Хяналтын 2 дугаар цэг, Хонгор сумын 2 дугаар баг "Бичигт хад" гэх газарт Хяналтын 3 дугаар цэгт 24 цагийн үйл ажиллагаатай, сумдын Засаг даргын тамгын газрын ажилтан, байгаль хамгаалагч нар үүрэг гүйцэтгэж ажиллахад шаардагдах зардалд 30,2 сая төгрөгийг зардал зарцуулаад байна. **Үр дүн:** 6 удаагийн нэгдсэн хяналт шалгалтыг зохион байгуулж давхардсан тоогоор 15 албан хаагч ажиллаж, шаардагдах зардалд 30,2 сая төгрөгийг зарцуулсан.	
146	ЗГҮАХ-5.1.9, АХҮЧ-6.2.1, 6.2.2, 6.2.3 АЗДҮАХ-4.1.2.3	Үржил шимтэй газрыг хамгаалж ойжуулалтын ажлыг 132 га талбайд хийнэ.		БОАЖГ, Сум дундын ойн анги	Улсын төсөв, ОНХСан	50.0	Ойжуулалт 21 га талбайд хийгдсэн.	Шилмүүст мод- 20 га, Байгаль сэргэн ургах талбай-10 га хийнэ.	90.4	50.0	Улсын төсвийн 36,0 сая.төгрөгийн хөрөнгөөр байгалийн сэргэн ургалтад дэмжих ажлыг 50 га талбайд ойн мэргэжлийн байгууллагууд шон татаж зурвас гаргах, хөрсний өнгөн хэсгийг хуулж талбар гаргах, хөрсийг сийрүүлэх, уг талбарт нарс, хусны үр суулгаж хөнгөн хөрсөөр хучих аргаар гүйцэтгэж, ажлын хэмжээ, үр дүнд орон нутгаас гүйцэтгэлийн акт үйлдэж, Ойн газарт хүргүүлсэн. **Үр дүн:** 50 га талбайд үрийн талбай тусгаарласан.	100%
147	МУХТЖҮЧ-6.2.1 ЗГҮАХ-5.1.5, АХҮЧ-6.2.1, 6.2.2, 6.2.3 АЗДҮАХ-4.1.2.4	Цөлжилтийг сааруулах, элсний нүүлтээс хамгаалах, хамгаалалтын зурвас байгуулах		АЗДТГ-ын ХБТХОХ	ОНХСан	45.0	9 га талбайд ойн зурвас хийгдсэн.	Ойн зурвас 10 га талбайд хийнэ.	20.8	45.0	Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээний 45,0 сая.төгрөгийн зардлаар 4 га талбайд цөлжилтийг сааруулах зорилгоор навчит модны суулгацаар ойн зурвас байгуулсан. "Ногоон Дархан-2032" хөтөлбөрийн хүрээнд 5.2.3 дахь заалтыг үндэслэн 5,2 га талбайд авто замыг хамгаалах ойн зурвас байгуулах ажлыг гүйцэтгэгч аж ахуйн нэгжүүдтэй байгуулах гэрээнд 3 жилийн хугацаанд ургалтыг хариуцуулж байна. **Үр дүн:** Цөлжилтийг сааруулах зорилгоор 4 га, авто замын дагуу 5.2 га талбайд ойн зурвас байгуулсан.	100%
148	ЗГҮАХ-5.1.9, АХҮЧ-6.2.1, 6.2.2, 6.2.3 АЗДҮАХ-4.1.2.6	Ойжуулалт нөхөн сэргээлтийн ажлыг 20 га-д хийж ойг хамгаалах арга хэмжээг жилд 10-с доошгүй удаа зохион байгуулна.		БОАЖГ, Сум дундын ойн анги	Хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалт	20.5	74 нөхөрлөл, 7 ойн мэргэжлийн байгууллага 68,0 мян.га талбайг хамгаалдаг.	Ойжуулалт нөхөн сэргээлт 5 га-д хийж хамгаалах арга хэмжээг 13-с доошгүй удаа хийнэ.	23.0	20.5	БОХНСАХЗардлаар 10 га, Хонгор сумын сум хөгжүүлэх сангийн зардлаар 32 га талбайд шилмүүст модны ойжуулалтын ажлыг гүйцэтгэгч аж ахуйн нэгжүүдтэй байгуулах гэрээнд 3 жилийн хугацаанд ургалтыг хариуцуулсан. **Үр дүн:** 42 га талбайд доройтсон ойг нөхөн сэргээх ойжуулалтын ажил гүйцэтгэсэн.	100%
		4.1.3. Ойгоор бүрхэгдсэн талбайн хэмжээг шинээр мод тарьж нэмэгдүүлнэ.										
149	МУХТЖҮЧ-6.2.5 ЗГҮАХ-5.1.5, АХҮЧ-6.2.3, АЗДҮАХ-4.1.3.1, 4.1.3.3	15 га талбайг тусгаарлаж, Сор, шилмэл модны нэг дүгээр зэргийн үр бэлтгэнэ.		Сум дундын ойн анги	БОХНСАХЗ	2.8	2020 онд үрийн талбай байгуулах ажил хийгдээгүй.	Сор, шилмэл модны 1 дүгээр зэргийн үр бэлтгэх зорилгоор үр түүх байнгын 5 га талбайг тусгаарлана	3.2	2.8	Хонгор сумын Домогт гэх газар ойн сан гэрээгээр эзэмшигч "Домогт Шарын гол" ХХК-тай гэрээ байгуулж, 2 га үрийн байнгын талбай тусгаарлах ажилд 2.8 сая төгрөг зарцуулсан. Улс, орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр үрийн талбай тусгаарласан 67 га талбайг тухайн ойн сан гэрээгээр эзэмшиж байгаа нөхөрлөлд хариуцуулан хүлээлгэн өгч, сор шилмэл модны үр түүх талбайн мэдээллийг гаргасан. **Үр дүн:** 2 га талбайд сор, шилмэл модны үрийн талбай тусгаарлах ажлыг мэргэжлийн байгууллагуудаар гүйцэтгүүлж, их үрийн жилд 1-р зэргийн нарс модны үр 3-5 кг түүх боломжтойгоор болсон. Орон нутагт 67 га үрийн талбайг тухайн нөхөрлөлд хариуцуулан үр түүх боломжийг бий болгосон.	100%
150		Ойн менежментийн төлөвлөгөө боловсруулж, хилийн цэс тогтоон, ойн мэдээллийн сан шинэчилнэ.		БОАЖГ, Сум дундын ойн анги	УТХО		Ойн сангийн гэрээгээр эзэмшигч 6 нөхөрлөлийн ойн менежментийн төлөвлөгөөг баталсан.	Ойн сан 81997 га талбайд ой зохион байгуулалт хийнэ.	41.8		2023 оны байдлаар ойн менежментийн төлөвлөгөөтэй 46 ойн нөхөрлөл үйл ажиллагаа явуулж байна. Ойн сангийн гэрээгээр эзэмшигч иргэдийн нөхөрлөлийн мэдээллийг eic.mn БОАЖЯ-ны мэдээллийн санд шинэчлэн байршуулсан. Ойн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.2-т заасны дагуу улсын төсвийн хөрөнгөөр 10 жил тутам хийгдэх ой зохион байгуулалтын ажлыг "Аглаг ой" ХХК ойн мэргэжлийн байгууллага 82,0 мян.га талбайн ойн санд хээрийн судалгааны ажил бүрэн дууссан. **Үр дүн:** Аймгийн хэмжээнд 46 ойн нөхөрлөл ойн менежментийн төлөвлөгөөгөө боловсруулах арга зүйн зөвлөгөө өгч, ойн	100%

											мэдээллийн санг шинэчилнэ. Ойн менежментийн төлөвлөгөөний суурь мэдээлэл болох ой зохион байгуулалт 82,0 мян.га талбайд хийгдсэн.	
151	ЗГҮАХ-5.1.5, АХҮЧ-6.2.3, АЗДҮАХ-4.1.3.4	Аймгийн хэмжээнд мод орлох хямд, эдэлгээтэй материалын үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжин ажиллана.		АЗДТГ-ын ХБТХОХ, БОАЖГ	УТХО, Олон Улсын төсөл, ААНБ		Түлшний мод хэрэглэдэг иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын модны эрэлт нийлүүлэлтийн судалгаа хийгдсэн.	Мод орлох хямд, эдэлгээтэй материалын үйлдвэрлэлийг дэмжиж ажиллана.	-		2023 онд барилга, байгууламж барих ажилд дахин боловсруулсан бүтээгдэхүүн ашиглах техникийн тодорхойлолт, ажлын даалгаварт тусгах талаар чиглэл, зөвлөмжийг Орон нутгийн өмчийн газарт албан бичгээр хүргүүлсэн. **Үр дүн:** 12 га талбайд хамгаалалтын хашааг мод орлох бүтээгдэхүүнээр хийсэн.	100%
	4.1.4. Ойн түймэр, хөнөөлт шавж өвчнөөс хамгаалж, ойг хомсдол, доройтлоос сэргийлнэ.											
152	АЗДҮАХ - 4.1.4.1	Ойн түймрээс урьдчилан сэргийлж, тандалт судалгааг хийж ойн цэвэрлэгээний ажлыг 155 га талбайд хийнэ.		Сум дундын ойн анги	-	15.5	4 ойн мэргэжлийн байгууллага, 3 нөхөрлөлд 59 га талбайд ойн цэвэрлэгээ хийлгэсэн.	35га талбайд ойн цэвэрлэгээний ажил хийлгэж ой, хээрийн түймэр гарах эрсдэлийг бууруулна.	-	15.5	Ой, түймрээс урьдчилсан сэргийлж, тандалт судалгааг хийх ажлыг хууралшилтын улирал хариуцлагатай жижүүрийг ажиллуулж, мэдээг Ойн газарт цагийн байдлыг 60 удаа мэдээлж ажилласан. 2023 онд 300 га талбайд ойн цэвэрлэгээний ажлаар иргэдийн түлшинд зориулж мод бэлтгэх эрхийн бичгийг 716 иргэн, ААНБ-д нарс 1836 м.куб, улиас 1018 м.куб, хус 16 м.куб нийт 2870 м.куб олгож, ойн нөөц ашигласны төлбөрийн орлого 15,566,447,0 төгрөг төвлөрсөн байна. **Үр дүн:** Ойн цэвэрлэгээний ажлыг 300 га талбайд хийж, ойн нөөц ашигласны төлбөр 15.5 сая.төгрөгийг орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлсэн.	100%
153	МУХТЖҮЧ-6.2.5 ЗГҮАХ-5.1.5 АЗДҮАХ - 4.1.4.2	Ойн хөнөөлт шавжтай тэмцэх ажлыг 3000га талбайд хийнэ.		ХБТХОХ, БОАЖГ	БОХНС АХЗардал	6.6	Ойн хортон шавжийн тэмцлийн ажил хийгдээгүй.	3000га талбайд хийнэ.	10.0	6.6	2023 онд Дархан-Уул аймгийн ойн сангийн хортон шавжийн тархалтын тоймчилсон ажиглалт, судалгааг улсын төсвийн хөрөнгөөр 13,7 мян.га талбайд, БОХНСАХЗардлаар 82,0 мян.га талбайн хортон шавжийн тархалт бүхий газар нутгийг тогтоосон. Аймгийн хэмжээнд тэмцлийн ажил явуулах голомт бүхий талбай байхгүй. Тархалттай талбай 1500 га талбай тогтоосон. **Үр дүн:** Ойн хөнөөлт шавжийн тархалтыг тогтоох тоймчилсон судалгааны ажлыг 82,0 мян.га талбайд хийж гүйцэтгэснээр 2024 онд тэмцэх талбайн хэмжээ 1500 хүртэл га талбай тодорхойлж гаргасан.	100%
	4.2. НҮҮРСТӨРӨГЧ БАГАТАЙ, БҮТЭЭМЖТЭЙ, ХҮРТЭЭМЖТЭЙ НОГООН ХӨГЖИЛ											
	4.2.1. Ус, цаг уурын ажиглалтын болон орчны хяналт-шинжилгээний сүлжээг өргөжүүлж, цаг агаарын аюулт үзэгдлийг урьдчилан мэдээлэх, сэрэмжлүүлэх чадавхыг бэхжүүлнэ.											
154	ЗГҮАХ-5.1.12 АХҮЧ-6.3.1 АЗДҮАХ - 4.2.1.1	Уур амьсгалын хуурайшилтыг бууруулж, хөрсний чийгийг нэмэгдүүлэн, ургамлын ургалтыг сайжруулахаар цаг агаарт зориудаар нөлөөлнө.		Ус, цаг уур, орчны шинжилгээний төв	ОНТ	0.0	Сүүлийн жилүүдэд ой хээрийн түймэр гараагүй байгалийн жамаар орох тунадас 17-20 мм нэмэгдсэн.	Тунадасны хэмжээг 26 мм-ээр нэмэгдүүлнэ.	1.0	0.0	2023 оны 4-5 дугаар саруудад орсон хур тунадасны хэмжээ олон жилийн дунджаас 2 дахин их, хуурайшилт бага байсан тул цаг агаарт зориудаар нөлөөлөх ажиллагаа 6-р сард эхлүүлсэн. Ургамлын эмзэг үе, ус чийг их шаарддаг 6-р сард 2 удаа ажиллаж 8.4 мм тунадас нэмэгдүүлснээр /эдийн засгийн үр ашгийн тооцоогоор 275.1 мянган м3 ус буюу 55.0 сая төгрөгөөр үнэлэгдэх/ хуурайшилтын зэрэг бууруч хөрсний чийгийн хангамж сайжирсан. Хуурайшилт багасч ой хээрийн түймэр гараагүй. Аймгийн хэмжээнд бэлчээрийн ургамлын ургац олон жилийн дунджаас 1-2 дахин, буудайн ургац дунджаас 2-3 ц/га -аар илүү хурааж авсан. **Үр дүн:** Сүүлийн 3 жилийн 32.4мм тунадас нэмэгдүүлж зорилтот түвшинд хүрсэн.	100%
155	ЗГҮАХ-5.1.12 АХҮЧ-6.3.1 АЗДҮАХ - 4.2.1.2	Цаг агаарын аюултай үзэгдлээс учруулах хохирлыг багасах, хэрэглэгчийн тоог нэмэгдүүлж, "Цахим сэрэмжлүүлэг-Дархан" аппликейшнийг хөгжүүлнэ.		Ус, цаг уур, орчны шинжилгээний төв	ОНТ	0.2	Аймаг, сумдын ОК-ын 59, 511 малчинд нийт 4260 удаа мэдээлэл хүргэж үйлчилсэн.	Цаг агаарын аюултай үзэгдлээс учруулах хохирлыг багасгах, хэрэглэгчийн тоог нэмэгдүүлнэ.	0.2	0.2	Цаг агаарын аюултай үзэгдлийн сэрэмжлүүлэг мэдээ 4, анхааруулга мэдээ 15 нийт 19 мэдээллийг "ЦАГ АГААР" аппликейшнд тавьж хэрэглэгчдэд онцгойлон анхааруулж байна. Цаг агаарын аюултай үзэгдлийн мэдээ болон хавар шар усны. 7 дугаар сард голууд үерийн аюултай түвшинд хүрч үерлэхэд 352 удаагийн давтамжтай анхааруулга өгч иргэдийг болзошгүй эрсдлээс урьдчилан сэрэмжлүүлсэн. **Үр дүн:** нийт 7335 удаагийн мэдээллээр үйлчилж зорилтот түвшинд 100% хүрсэн.	100%
	4.2.2. Хог хаягдлын менежментийг сайжруулж, хог дахин боловсруулах үйлдвэрлэлийн ажлыг эхлүүлнэ.											
		Хог дахин боловсруулах үйлдвэрийн ТЭЗҮ-ийг боловсруулж, хувийн хэвшлийн оролцоотой хог дахин		АЗДТГ-ын ХБТХОХ, Захирагчийн ажлын алба, БОАЖГ	БОХНС 3, Хувийн хэвшлийн	1,200.0	Хог дахин боловсруулах үйлдвэрийн ТЭЗҮ, зураг, төсөв байхгүй	Хог дахин боловсруулах үйлдвэр шинээр барих ажлыг хэрэгжилт 20	-		2023 онд хог хаягдлын менежментийг сайжруулах ажлын хүрээнд дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэсэн.Үүнд: Орон нутгийн төсвийн 0.5 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар хуванцар хог хаягдлыг дахин боловсруулах үйлдвэрийн тоног төхөөрөмж нийлүүлэх ажлын гүйцэтгэл /"Сан оргиу" ХХК/ 95 хувь,	100%

156	ЗГҮАХ 6.1.9.1 АЗДҮАХ 4.2.2.1	боловсруулах үйлдвэрийг барьж ашиглалтад оруулна.			хөрөнгө оруулалт, Гадаадын хөрөнгө оруулалт			хувьд хүрсэн байна.		1,200.0	0.3 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар аюултай хог хаягдлыг шатаах зуух барилгын ажлын гүйцэтгэл /"Технологи бридж" ХХК/ 95 хувь гүйцэтгэлтэй байна. -Европын Холбооны санхүүжилттэй "НАЙРАМДАЛ" төслийн II зорилт буюу Иргэдийн оролцоот засаглалыг дэмжих ажлын төлөвлөгөөний дагуу "Хоггүй Дарханыг хамтдаа бүтээе" сэдвээр Дархан форум хэлэлцүүлгийг холбогдох байгууллагуудтай хамтран зохион байгуулсан. Дархан сумын 10-р багт Хогоо ангилья-Багасгая төслийн хүрээнд иргэдэд хогоо хэрхэн ангилж мөнгө болгох талаарх сургалт, сурталчилгааны ажилд 20.0 сая төгрөг зарцуулсан. **Үр дүн:** Барaат хогийн цэгт ажиллах Экскаватор, Бульдозер нийлүүлэх 1,2 тэрбум төгрөгийн өртөг бүхий 2 техникийг хүлээлгэн өгсөн.	
157	ЗГҮАХ 6.1.9 АХҮЧ-6.3.3 АЗДҮАХ-4.2.2.2	Хог тээврийн тусгай зориулалтын автомашины парк шинэчлэлтийг ажлыг үе шаттай хийнэ.		АЗДТГ	ОНТ	2,100.0	НААҮГ нийт 25 тээврийн хэрэгсэлтэй.	Хог тээврийн тусгай зориулалтын 3-н авто машин нийлүүлнэ.	489.0	2,100.0	Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар "Дархан хотын тохижилт үйлчилгээний газар ОНӨААТҮГ"-т Хог тээврийн 8м3 багтаамжтай тусгай зориулалтын 4 авто машин, хово автомашин 1ш, тусгай зориулалтын ковш 1ш, хог цэвэрлэгээний тусгай зориулалтын 3ш техник нийлүүлэх ажилд 500.0 сая төгрөг, ухах, ачиж буулгах зориулалттай гинжит экскаваторыг 825 сая, Хятад улсад үйлдвэрлэсэн SHEHWA брэндийн TYS 165-3 HW маркийн түрэх зориулалттай бульдозерыг 388 сая төгрөгөөр тус тус нийлүүлсэн. **Үр дүн:** "Дархан хот тохижилт " ОНӨААТҮГ- Хог тээврийн тусгай зориулалтын автомашины парк шинэчлэлтийн ажилд 11 техник нийлүүлэх ажилд 2.1 тэрбум төгрөг зарцуулаад байна.	100%
158	ЗГҮАХ 6.1.9 АХҮЧ-6.3.3 АЗДҮАХ-4.2.2.3	"Цэвэр хот" дэд хөтөлбөр батлагдсан.		АЗДТГ, БОАЖГ	БОХНС АЗ, ОНТ	188.8	Жил бүр сургалт сурталчилгааг иргэд, олон нийтийн дунд явуулна. ТВ шторк бэлэн болсон байна.	Дархан, Орхон, Шарын гол, Хонгор сумдад дэд хөтөлбөрийн хэрэгжилт хангагдсан байна.	2.0	188.8	2023 онд Барaат хогийн цэгийн гадна цахилгаан хангамжийг сайжруулах ажлын хүрээнд ОНХО-188,799,746 төгрөгийн ажил хийгдсэн. Аймгийн Засаг даргын 2023 оны 01-А/57 дугаар "Шар усны үерийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх нэгдсэн арга хэмжээг зохион байгуулах тухай" захирамж, Онцгой комиссын 2023 оны 04 дүгээр сарын 04-ний өдрийн 02 дугаар хуралдаанаас өгөгдсөн үүрэг даалгаврын дагуу Дархан сумын 5,6,7,8,9,10, 12,13,14,15 дугаар багуудын нутаг дэвсгэрт байрлах үерийн усгаас хамгаалах ил сувгийн цэвэрлэгээг түлш эрчим хүчний албаны мэргэжлийн ангийн томилгоот бүрэлдэхүүн болох "ДДЦС" ТӨХК, "ДДС" ТӨХК, "Цахилгаан дамжуулах үндэсний сүлжээ" ТӨХК-ийн Төвийн бүсийн салбар, "ДСЦТС" ХК, "Дархан-Ус суваг "ХК-ийн ажилтан албан хаагч нар хийж гүйцэтгэж, төр хувийн хэвшлийн санхүүжилт 500 орчим сая төгрөг зардал гаргасан Дархан, Орхон, Шарын гол, Хонгор сумдад дэд хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хангуулсан ажиллалаа.	100%
159	ЗГҮАХ 6.1.9 АХҮЧ-6.3.3 АЗДҮАХ-4.2.2.4	"Шарилжгүй Дархан" дэд хөтөлбөрийг үргэлжлүүлэн жил болгон 150 га багагүй талбайд шарилж устгалыг хийнэ.		АЗДТГ	БОХНС 3	19.1	Жилд 130-150га талбайд шарилж устгалыг хийдэг.	Дархан сумын хэмжээнд нийт 200га талбайд шарилж устгалыг хийнэ	10.0	19 1	2023 онд 18,1 сая төгрөгийг зарцуулж нийтийн аж ахуй үйлчилгээний газраас хог ургамал буюу шарилжийг устгах ажлын хүрээнд Дархан сумын нутаг дэвсгэрийн 640 га талбайд устгалд хийж байна. **Үр дүн:** Дархан сумын хэмжээнд 640 га талбайд шарилж устгалын ажил хийж, 47,9 сая төгрөг зарцуулсан.	100%
160	ЗГҮАХ 6.1.9.2 АЗДҮАХ-4.2.2.	Гэр хорооллын айл өрхийн хог татан авах, үнс хадгалах зориулалтын 2000 савыг гэр хорооллын айл өрхүүдэд үе шаттайгаар нийлүүлнэ.		Захирагчийн ажлын алба, НААҮГ	ОНТ		100 ш үнсний савыг Дархан сумын 2 багт нийлүүлсэн.	Үнсний савыг гэр хорооллын 600 айлд нийлүүлнэ.	30.0	19.6	2021 онд гэр хорооллын айл өрхийн хогийг татан авах ажлын хүрээнд орон нутгийн төсвийн 130.0 сая.төг-ийн хөрөнгө оруулалтаар 18м3 багтаамжтай Хово маркийн авто машин, 2022 онд 8ш техникээр парк шинэчлэлтийг нэмэгдүүлэх ажилд 1927.0 сая.төг, 2023 онд иргэдийн хог хаягдлын боловсролыг дээшлүүлж, хотын өнгө үзэмжийг сайжруулах ажлын хүрээнд орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтаар /19.6 сая.төг/ 95ш хуванцар хийх савыг бэлэн болгож, нийтийн зээмшлийн зам талбайд байршуулсан. **Үр дүн:** Гэр хорооллын айл өрхийн хог хаягдлын татан авалт сайжирч, орон сууцны иргэд хуванцар савыг ангилдаг хэвшил бий болсон.	0%

	4.2.3. Агаарын бохирдлыг бууруулах боломжит судалгааг хийн, төсөл хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.											
161	АХҮЧ-3.3.2 АЗДҮАХ-4.2.3.3	Гэр хорооллын айл өрхүүдийн яндангийн тооллого хийж, төвлөрсөн дэд бүтцэд холбох ажлыг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.		АЗДТГ-ын ХБТХОХ	ОНТ	0.0	Агаарын бохирдлын эх үүсвэрийн тоо бүртгэлийн ажлыг 2017-2020 онд 3 удаа зохион байгуулсан.	Гэр хорооллын айл өрхийг төвлөрсөн дэд бүтцэд холбох ажлыг хийнэ.	20.0	0.0	Аймгийн хэмжээнд агаарын бохирдлын эх үүсвэрийн тооллогыг I улиралд хийж дата мэдээг "Орчны бохирдлын эх үүсвэр, хаягдлын тооллогын мэдээллийн сан" www.envpol.mne.gov.mn-д байршуулсан. Үр дүн: 1.Аймгийн хэмжээнд галлагаатай 7513 өрх тоологдож өмнөх оноос 356 айл буюу 4.7%-аар нэмэгдсэн. 2.15-100кВт хүртэл хүчин чадалтай 34 зуух 1105.0тн нүүрс шатааж өмнөх оноос зуух 1-ээр, түлш 0.8%-аар нэмэгдсэн байна. 3.100-4200кВт хүртэл хүчин чадалтай 18 зуух 10533тн нүүрс шатаасанг өмнөх оны дүнтэй харьцуулахад зуухны тоо нэмэгдээгүй шатаасан нүүрсний хэмжээ 2.9%-иар багассан байна. 4.4200кВт-аас дээш хүчин чадалтай ДДЦСтанц ТӨХК, Дулаан Шарын гол ТӨХК-уудын 13 зуух 453312тн нүүрс шатаасан нь өмнөх оноос Дулаан Шарын гол ТӨХК 260тн, ДДЦСтанц ТӨХК 94639тн-оор нэмэгдсэн. 21255 тээврийн хэрэгсэл тоологдсон бөгөөд өмнөх оноос 8.9%-иар нэмэгдсэн. 2024 оны 1 улиралд багтаан агаарын бохирдлын эх үүсвэрийн тооллогыг зохион байгуулахаар бэлтгэл ажлаа хангаад байна. **Үр дүн:** Агаарын бохирдлыг бууруулах нөхцөл боломж бүрдэж байна.	30%
162	АХҮЧ-3.3.2 АЗДҮАХ-4.2.3.4	Байгальд ээлтэй эрчим хүчний хэмнэлттэй, дулааны алдагдалгүй ногоон барилга байгууламжийг нэмэгдүүлнэ.		ГХБХБГ	УТХО	0.0	Дархан сумын 9,10,12 дугаар багийн нутаг дэвсгэрт байрлах 31 дүгээр хорооллын ИШС-ний ажил хийгдсэн.	31 дүгээр хороололд амины орон сууцны ногоон барилга байгууламжийг нэмэгдүүлнэ.	-	0.0	Дархан сумын 9,10,12-р багийн нутаг дэвсгэрт байрлах амины орон сууцны 31-р хорооллын цэвэр, бохир усны шугам хоолой, цахилгаан хангамж угсрах ажил бүрэн дууссан. Улсын комисс ажиллаж тус хороололд хийгдсэн цахилгаан хангамжийн систем тоноглолыг ашиглагч байгууллага болох "ДСЦТС" ХК-д хүлээлгэн өгсөн. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2024 оны төсөвт 31-р хорооллын төвлөрсөн дулаан хангамж шинээр татах ажилд 11.2 тэрбум төгрөг батлагдсан. **Үр дүн:** Айл өрхүүд цахилгаан эрчим хүчинд холбогдсон, дулаан халаалтыг асуудлыг цахилгаан хангамжаар шийдвэрлэсэн. 2024 онд тус хорооллыг төвлөрсөн дулаан хангамжид холбох ажлыг эхлүүлнэ.	100%
	4.2.4. Ногоон худалдан авалтыг нэмэгдүүлнэ.											
163	АЗДҮАХ-4.2.4.	Төрийн болон орон нутгийн өмч, хөрөнгөөр байгалийн нөөц баялаг, эрчим хүчний хэмнэлттэй, эдийн засгийн үр ашигтай бараа, ажил, үйлчилгээний худалдан авалтын эзлэх хувийг нэмэгдүүлнэ.		АЗДТГ-ын ХБТХОХ	-		Орон нутгийн аж ахуй нэгж, байгууллагыг дэмжин ажиллаж, нийт худалдан авалтын 10 хувьд дотоодын аж ахуйн нэгж шалгарсан байна.	Нийт худалдан авалтын 15 хувьд дотоодын аж ахуйн нэгж шалгарсан байна.	-		ОНӨГ-ын 2021-2023 оны Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих 382,193.2 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 56, өвсний үндэс төслийн хүрээнд хэрэгжих 615.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 1, орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих 18,691.3 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 61, орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих 3,782.1 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 11, авто замын сангийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих 3,062.4 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 5, БОХНСАХЗ-аар санхүүжигдэх 654.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 10, төсөл, арга хэмжээ төлөвлөгдсөнөөс давхардсан тоогоор 316 удаагийн тендер сонгон шалгаруулалтыг 100 хувийн гүйцэтгэлтэй, 2,783.0 сая төгрөгийн хэмнэлт, үр ашигтай зохион байгуулан ажиллаж байна. **Үр дүн:** 2021-2023 онд 409,914.6 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 567 төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлж 2,783.0 сая төгрөгийн хэмнэлтийг гаргасан.	100%
	ТАВ. БҮС, ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО											
	5.1. БҮС, ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖИЛ											
	5.1.1. Хөрөнгө оруулалтыг дэмжиж, ажлын байрыг нэмэгдүүлэн, орон нутгийн хөгжлийн таатай орчныг бүрдүүлнэ.											
164	ЗГҮАХ-6.2.14, АХҮЧ-4.1.2 АЗДҮАХ-5.1.1.1	Хар металлургийн үйлдвэрийн цогцолбор, Барилга, барилгын материалын үйлдвэрийн цогцолбор, Дархан арьс		АЗДТГ-ын ХБТХОХ, Хүнс, хөдөө аж ахуйн газар	ЖДҮХС, Хорошоо хөгжүү		Аж үйлдвэрийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг салбараар өнгөрсөн оны мөн үетэй	Салбарын үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг хөнгөлөлттэй зээлийн	250.0		Ажлын байр дэмжих хөнгөлөлттэй зээл"-д 566 иргэн, 132 аж ахуйн нэгж 41.16 тэрбум төгрөгийн хөнгөлөлттэй 3 хувийн хүүтэй зээлийг 3 жилийн хугацаатай арилжааны банкаар дамжуулан олголоо. Улсын Их Хурлын 36 дугаар тогтоолын хүрээнд 188 иргэн, аж ахуйн нэгжид 41.8 тэрбум төгрөгийн 5-6 хувийн хүүтэй	100%

		ширний үйлдвэрийн цогцолбор, Хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх замаар ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ.			лэх сан, ЗБДС		харьцуулбал дулаан цахилгааны үйлдвэрлэл 6.6 хувь, бусад ашигт малтмалын 68.6 хувиар өссөн байна	бодлогоор дэмжиж ажиллана.			хөнгөлөлттэй зээлийг арилжааны банкаар дамжуулан олголоо. Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн зээлд 14 аж ахуйн нэгж 1.7 тэрбум төгрөг, Хоршоо хөгжүүлэх сангийн хөнгөлөлттэй зээлд 117 иргэн, аж ахуйн нэгжид 937.4 сая төгрөг, батлан даалттай зээлд 13 аж ахуйн нэгж 2345.7 сая төгрөгөөр хамрагдаж, 3000 гаруй ажлын байр хадгалагдлаа. Дархан арьс ширний цогцолбор ХХК-ийн 180га талбайд "Дархан арьс ширний цогцолбор" үйлдвэрийг байгуулснаар 7500 орчим байнгын ажлын байр, жилдээ 10 сая.ш арьс шир боловсруулах 13 үйлдвэр, 10 мян.тн ноос боловсруулах ноос, ноолуур угаах самнах үйлдвэр, түүний цэвэрлэх байгууламж, инженерийн дэд бүтцийн барилга байгууламж бий болох бөгөөд эрчим хүч, усан хангамж, бохир ус цэвэрлэх байгууламж, дулаан хангамж, уурын зуух зэргийг барьж байгуулахад 15.4 сая ам долларын хөрөнгө оруулалтыг хийж, эрчим хүч 95%, дэд станц ажил гүйцэтгэл 90%, ус, дулаан хангамж 70%, бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн аэро-танк зэрэг ажлууд өмнөх онд хийгдсэн. Дархан арьс ширний цогцолбор ТӨХК-д аймгаас 25 га талбай газрыг олгож, бүтээн байгуулалтыг дэмжиж ажиллаж байна. Аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэл 2023 оны эхний 9 сард урьдчилсан гүйцэтгэлээр 537.4 тэрбум төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 204.4 (61.4%) тэрбум төгрөгөөр өссөн. Үүнд: боловсруулах үйлдвэрлэл 153.5 (65.9%) тэрбум төгрөг, үйлдвэрлэсэн гол нэр төрлийн 34 бүтээгдэхүүнээс алт 4.9 дахин өссөн, гурил, хэвлэл, цахилгаан, дулаан, цэвэр ус, нүүрс, хүдэр, төмрийн бэлдэц, цувимал, элс хайрга, хөнгөн бетон, зуурмаг 5.8-83.6 хувиар тус тус өссөн байна. Хүнсний боловсруулах үйлдвэрлэл: мал төхөөрөх 2, мах боловсруулах 6, мах ангилан савлах 2, хагас боловсруулсан махан бүтээгдэхүүний 21, гурилын 3, гурилан бүтээгдэхүүний 43, сүү сүүн бүтээгдэхүүний 6, ус савлах үйлдвэр 5, хүнсний ногоо боловсруулах 8, жимс жимсгэний шүүс үйлдвэр 1, өндөгний 3, ургамлын цайны 1, нийт 101 үйлдвэр цех үйл ажиллагаа явуулж байна. **Үр дүн:** Бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл өмнөх оны мөн үетэй цуулахад 61.4 хувиар өссөн.	
	5.1.2 Инженерийн хангамжтай орон сууц, хувийн орон сууцны хангамжийг нэмэгдүүлж, иргэдийн амьдралын чанарыг дээшлүүлнэ											
165	МУХТЖҮЧ-9.3.2, ЗГҮАХ-3.7.4, 3.7.9, 3.7.13, 6.1.3, АХҮЧ-3.2 АЗДҮАХ-2.7.3.1	Орон сууц" аймгийн дэд хөтөлбөр батлагдсан.		ГХБХБГ	Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл	125,000.0	Нийт айл өрхийн 55.2% нь инженерийн бүрэн хангамжтай орон сууцаар хангагдсан.	400 айлын орон сууц ашиглалтад орсон байна.	34,600.0	125,000.0	Орон сууц" дэд хөтөлбөрийн хүрээнд тус аймгийн хэмжээнд 2021 онд 318 айлын орон сууц баригдаж 318 айл өрх, 2022 онд 584 айлын орон сууц баригдаж 536 айл өрх, 2023 онд 17 байршилд 1793 айлын нийтийн орон сууц баригдаж байнгын ашиглалтад хүлээн авсан. **Үр дүн:** 2021-2023 онд нийт 2647 айлын орон сууц ашиглалтад орсон. 2023 онд нийт 20 байршилд 1939 айлын орон сууц баригдаж байгаагаас 1793 айлын орон сууц ашиглалтад ороод байна.	100%
166		Залуус хороолол төслийг хэрэгжүүлнэ		АЗДТГ	УТХО	12,000.0	143 га талбайд ерөнхий төлөвлөгөө хийгдэж байна.	Хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж төвлөрсөн дэд бүтцийг татах ажлыг эхлүүлнэ.	47,000.0	12,000.0	Дархан сумын 13-р багт Залуус-1 хороолол 102га талбайд, 15-р багт Залуус-2 хороололд 23га талбайд хорооллуудыг төлөвлөн хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөг Инженер геодези ХХК гүйцэтгэж, аймгийн ИТХ-ын 2023.02.10-ны өдрийн 08 дугаар тогтоолоор батлуулсан. Иргэдийн орлогод нийцсэн орон сууцны нийлүүлэлтийг нэмэгдүүлэх, орон сууцыг цогцолбор байдлаар барих, авто зогсоол ногоон байгууламж, нийгмийн дэд бүтцийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхэд чиглэгдсэн Залуус 1, 2 хорооллыг төлөвлөсөн. Дархан сумын 13-р баг 29-р хороолол "Залуус-1" хороолол 102 га газарт 8000 айлын нийтийн орон сууц, Дархан сумын 15-р багт Залуус-2 хорооллын 25 га газарт 2000 айлын орон сууц тухайн 2 байршилд төвлөрсөн инженерийн шугам сүлжээ татах ажлыг 77.0 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар 2022-2025 онд хэрэгжүүлнэ.	100%

											Үр дүн: Залуус хорооллын хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулагдаж батлагдсан. 2022-2025 онд 77.0 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар дэд бүтэц татах ажил хийгдэж байна.	
167	ЗГҮАХ-6.2.8. АХҮЧ-3.2.2 АЗДҮАХ-5.1.2.4	Хотын төвийн мал бүхий иргэдийг нийлүүлгэн шилжүүлж шинз суурьшлын бүс байгуулна.		Дархн сумын ЗДТГ	ОНТ, Хоршоо хөгжүүлэх сан, Төсөл, хөтөлбөр		"Ноён хонгорт" туслах аж ахуйтай 30-н өрхийн суурьшлын бүс байгуулахаар төлөвлөн цахилгаан хангамж, худаг гаргах ажлыг хийгдэж байна.	Өндөр ашиг шимтэй гахай, шувууны бүтээгдэхүүн иргэдэд нийлүүлэх ложистикийн үйлчилгээ үзүүлэхэд дэмжлэг үзүүлнэ.	200.0		Нийт 13 байгууллагын 70 гаруй албан хаагч ажиллаж малтай өрх 85,7 хувь, Гахайтай өрхийн 41,8 хувийг гаргаж дунджаар 64,7 хувийг тус тус гаргасан байна. Хотын төвөөс малаа гаргаагүй өрхийг "Эрчимжсэн мал аж ахуй", "Туслах аж ахуй"-н суурьшлын бүсэд нүүлгэн шилжүүлэх ажлыг зохион байгуулж, Төвийн гэр хорооллын 5, 6, 7, 8, 15 дугаар багийн нутаг дэвсгэрт мал, туслах аж ахуй (гахай) нэвтрүүлэхгүй байхыг 5, 6, 7, 8, 15 дугаар багийн Засаг дарга нарт үүрэг болгон ажиллаж байна. Туслах аж ахуйн суурьшлын бүсийн худгийг ажилд оруулах ажлыг Орхон сумын ЗДТГ-тай хамтран хэрэгжүүлж тус бүсэд гахайгаа гаргасан 7 өрхөөс хэрэгжилт хангасан 5 иргэний газрын гэрчилгээг гаргууллаа. **Үр дүн:** Мал аж ахуйн суурьшлын бүсэд нийт 31 өрх шилжин суурьшиж ус цахилгаанаар бүрэн хангагдсан. ХХҮГ-тай хамтран хотын төвөөс малаа гаргаагүй өрх малаа зарах хүсэлт ирүүлсэн бөгөөд 1 иргэний малыг малжуулах төсөлд худалдан борлуулах ажлыг гүйцэтгэж 1 өрхийг малгүй болгоод байна. Гэр хорооллын бүсэд байнгын хяналт хийж байна. 2023 оны 10 дугаар сарын байдлаар малтай өрх 90,1 хувь (5.6.7.8.15-р баг), Гахайтай өрхийн 60% хувийг тус тус гаргаад байна.	90%
	5.1.3.Түүхий эдийн нөөцөд тулгуурлан, орон нутгийн онцлогт тохирсон эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих үйлдвэрлэлийг хөгжүүлнэ.											
168	ЗГҮАХ-6.2.13. АХҮЧ-4.1.3 АЗДҮАХ-5.1.3.1	Дархан үйлдвэр технологийн парк"-ийн ТЭЗҮ боловсруулж, ҮТП-ын 1, 2 дугаар бүсэд үйлдвэрлэлийг кластер хэлбэрээр хөгжүүлнэ.		"Дархан үйлдвэр технологийн парк" ОНӨААТҮГ, ХБТХОХ	ОНТ	0.0	Дархан Үйлдвэрлэл Технологийн Парк ОНӨААТҮГ нь ТЭЗҮ болон холбогдох бичиг баримтууд одоо хүчин төгөлдөр байгаа тусгай зөвшөөрлийн хугацаа 2022 онд дуусгавар болно.	ТЭЗҮ-ийг боловсруулж, аймгийн ИТХ-ийн хуралдаанаар батлуулна.	220.0	0.0	Дархан Үйлдвэрлэл Технологийн Парк ОНӨААТҮГ нь ТЭЗҮ боловсруулах ажлын даалгавар боловсруулагдсан. ТЭЗҮ боловсруулахад шаардагдах 220.0 сая төгрөгийн хөрөнгийн эх үүсвэр шийдвэрлэгдээгүй	0%
169	ЗГҮАХ-6.2.13. АХҮЧ-4.1.3 АЗДҮАХ-5.1.3.4	Барилга, барилгын материалын үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж ажиллана.		АЗДТГ, ГХБХБГ	ЖДҮХС, Хоршоо хөгжүүлэх сан		Барилгын материалын үйлдвэрлэл эрхлэгч 2 үйлдвэрийг 180.0 сая төгрөгөөр дэмжиж ажилласан.	Нэгээс доошгүй үйлдвэрлэгчийг дэмжиж ажиллана.	25.0		2023 онд Дархан сумын 13-р баг Үйлдвэрчний 2-р гудамж 203 тоот 1 нэгж талбар 8 га газрыг үйлдвэрлэлийн чиглэлээр газар олгосон. **Үр дүн:** Аймгийн хэмжээнд барилгын материал үйлдвэрлэлийн ААНБ-уудын 2023 онд тусгай зөвшөөрлийн сунгалт болон шинээр авсан бүртгэлийг шинэчлэн гаргалаа. Аймагт тусгай зөвшөөрөлтэй 24 ААНБ, 33 тохирлын гэрчилгээтэй 30 ААНБ барилгын материал үйлдвэрлэл эрхэлж байна Зарим ААНБ хэд хэдэн нэр төрлөөр бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж тухайн бүтээгдэхүүнд тохирлын гэрчилгээ авч үйлдвэрлэл эрхэлнэ. Өнгөрсөн оноос 5 ААНБ тохирлын гэрчилгээ авч нэмэгдсэн байна.	100%
170	ЗГҮАХ-6.2.13. АХҮЧ-4.1.3 АЗДҮАХ-5.1.3.5	Төмс, хүнсний ногоо, жимс жимсгэнийг дахин боловсруулах үйлдвэрлэлийг кластер хэлбэрээр хөгжүүлнэ.		АЗДТГ-ын ХБТХОХ, ХХААГ	Төсөл, хөтөлбөрүүд, аж ахуйн нэгж, иргэний хөрөнгө		Төмс, хүнсний ногоо, жимсгэнэ дахин боловсруулах үйлдвэр байхгүй.	Төмс, хүнсний ногоо, жимс жимсгэнийг дахин боловсруулах үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааг тогтворжуулна.	50.0		Салбарын суурь судалгаагаар төмс, хүнсний ногооны үйлдвэрлэл эрхэлдэг 32 аж ахуйн нэгж, 1687 иргэн байна Аймгийн хэмжээнд 12.5 мян.тн багтаамжтай 9.0 мян.ш зоорь ашиглагдаж байна. 2023 онд төмс, хүнсний ногоо 7476.2тн, хүнсний ногоо 20005тн ургац хураан авсан. "Хүнсний ногоо" үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд хүнсний ногооны үйлдвэрлэлээр өрхийн орлогыг нэмэгдүүлэх, баталгаатай үрээр хангах зорилгоор 2023 онд ХХААХҮЯ-аас 126.2 сая.төг-ийн 11 нэр төрлийн хүнсний ногооны үрийг 80 хувийн хөнгөлөлттэй үнээр үр үржүүлэгч болон тариалан эрхлэгчдэд сумын ХАА-н тасгаар дамжуулан олгосон байна. "Хүнсний хувьсгал" үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд Хүнс, хөдөө аж ахуйн салбарын үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх зорилгоор арилжааны банкаар дамжуулан 5 жилийн хугацаатай 5 ба 6 хувийн хүүтэй хөрөнгө оруулалтын зээл, 2 жилийн хугацаатай 6 хувийн хүүтэй эргэлтийн хөрөнгийн хөнгөлөлттэй зээлд хамрагдах хүсэлтийг	100%

											ХХААХҮЯ-д уламжилснаар хүнсний ногооны тариалан эрхлэгч 76 иргэн, 6 аж ахуйн нэгжид 4336.25 сая.төг-ийн зээл аваад байна. Аймгийн хэмжээнд Хүнсний ногоо боловсруулах, нөөшлөх, савлах, хатаах чиглэлээр Мөнхөт үржих зөгий ХХК, Цогт Ану ХХК-ийн Мандуул цех, Амгалан монгол ногоо ХХК, Батбүрэн толгой ХХК 4 аж ахуйн нэгж, Буян-Да хоршоо, Орхон бялхам өгөөж хоршоо 2 хоршоо, 4 иргэн, нийт 29 ажилтантай, жимс жимсгэнэ боловсруулах 1 аж ахуйн нэгж, 2 ажилтантай үйл ажиллагаа явуулж байна. Улаанбаатар хотын Вагро, Газар шим, Дөрвөн өлзий зэрэг хүнсний ногоо боловсруулах томоохон үйлдвэрүүд түхий эдийн цэгийг байршуулж, өргөст хэмх, сонгино, лууван, хүрэн манжин зэрэг бүтээгдэхүүнийг Орхон сумын хүнсний ногооны тариалан эрхлэгчидтэй гэрээлэн түүхий эдийг кластер хэлбэрээр татан төвлөрүүлж байна ХХААГ, "Хөгжлийн шийдэл" ТББ-тай хамтран зохион байгуулсан "Хүлэмжийн зохистой дадал" сургалтанд нийт 30 хүлэмжийн аж ахуйн эрхлэгчдийг хамруулж, мэдлэг чадварыг дээшлүүллээ. Бүтээгдэхүүн үйлчилгээг нийтэд таниулах, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх зорилгоор Хөгжлийн шийдэл ТББ-ын санхүүжилтээр Цахим каталогит Батбүрэн толгой, Найрамдал мөөг, аймгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр Цэц.мн сайтаар Батбүрэн толгой Наараа кимчи цехийн үйл ажиллагааг сурталчилсан. Жимс, жимсгэнийн үйлдвэрлэл эрхлэгч 5 аж ахуйн нэгж жилд дунджаар 6.9 га талбайд жимс жимсгэнэ тариалж, 21.3тн бүтээгдэхүүнийг зах зээлд нийлүүлсэн. **Үр дүн:** Хүнсний ногоо боловсруулах, нөөшлөх, савлах, хатаах чиглэлээр нийт 4 аж ахуйн нэгж, 2 хоршоо, 4 цех, нийт 29 ажилтантай, жимс жимсгэнэ боловсруулах 1 аж ахуйн нэгж, 2 ажилтантайгаар үйл ажиллагаа явуулж байна. Улаанбаатар хотын 3 үйлдвэрт кластер хэлбэрээр түүхий эд бэлтгэн нийлүүлж байна.	
171	ЗГҮАХ-6.2.13, АХҮЧ-4.1.3 АЗДҮАХ-5.1.3.6	Мах, махан бүтээгдэхүүн, сүү, сүүн бүтээгдэхүүн, гурил, гурилан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ.		ААН, ХХААГ	-		Махан бүтээгдэхүүн 109 тонн, сүүн бүтээгдэхүүн 190 мян.л, гурил 22244 тонн, талх 420 тонн, нарийн боов 572 тонн үйлдвэрлэсэн байна.	Бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг 1.0-1.5%-иар нэмэгдүүлнэ	-		Орон нутгийн хүнсний боловсруулах үйлдвэрийн 2023 оны 12-р сарын хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр махан бүтээгдэхүүн 179.4тн, сүүн бүтээгдэхүүн 123.6 мян.л, гурил 33557.2тн, талх, гурилан бүтээгдэхүүн 1018тн үйлдвэрлэсэн нь 2020 оны суурь түвшинтэй харьцуулахад гурил 39.6%, талх, нарийн боов 8.13%, хиамны үйлдвэрлэл 63.5%-аар өссөн байна. Өвлийн улирлын сүүний нийлүүлэлтийг нэмэгдүүлэхээр 2022-2023 онд 2 үйлдвэр, 2023-2024 онд 1 үйлдвэр сонгон шалгаруулалтад хамрагдаж, 11-26 малчинтай гэрээ байгуулан үйлдвэрлэлийг тасралтгүй явуулж байна. Хаврын улирлын цаг агаарын нөхцөл байдал, малын тарга тэвээрэгтэй холбоотойгоор малчдаас сүүний нийлүүлэлт 5-р сарын 20-ноос нэмэгдсэн. Тус аймагт 1 үйлдвэрт технологийн шинэчлэл хийж, 3.0 мян.ш/цагт зайрмаг үйлдвэрлэх хүчин чадалтай урсгал шугамыг 2021 онд бүрэн угсарч ашиглалтад оруулснаар хүчин чадлыг 3 дахин нэмэгдүүлж, 7 нэр төрлийн зайрмаг үйлдвэрлэдэг байсан бол 13 нэр төрөл болгон нэмэгдүүлж, хүнсний үйлдвэрлэлийн "Шилдэг бүтээгдэхүүн"-ээр шалгарлаа. Мөн 3 үйлдвэр цөцгийтэй тараг /0.9 гр чихэртэй, чихэргүй/ үйлдвэрлэж, ЕБС-ийн хүүхдэд сард 2-3 удаа нийлүүлэлт хийж байна. Аарцан бүтээгдэхүүн "Сырок" нэрийн бүтээгдэхүүний шинэ технологийг 2020 онд туршиж, 2021 онд үйлдвэрлэлд нэвтрүүлж, 40.0 мян.ш-ийг үйлдвэрлэж, өмнөх оноос 50 хувиар нэмэгдүүлж, 2023 онд "Импортыг орлох шилдэг бүтээгдэхүүн"-ээр шалгарсан. Гурилын 3 үйлдвэр бүрэн автомат тоног төхөөрөмжтэй, гурилаар бүрэн хангаж, улсын хэмжээний хэрэгцээт гурилын 40-50 хувийг хангах хэмжээний үйлдвэрлэл явуулдаг гурилын үйлдвэрүүд ээлийн хүүгийн хөнгөлөлтөд хамрагдаж, намрын ургац хураалтаас үр тарианы чанараас хамааран жилд 40-90 мян.тн улаанбуудай татан авч байна. Гурилын 2 үйлдвэр чанарын	100%

											менежментийн стандарт нэвтрүүлж, БНХАУ-руу экспортлох хянан магадлагаанд тэнцсэн ба 2023 онд 1 үйлдвэр 20.0 тн гурил экспортолсон. Талх, нарийн боовны 15 аж ахуйн нэгж, 18 иргэн, хэрчсэн гурилын 2 аж ахуйн нэгж, 8 иргэн үйлдвэрлэл явуулж байна. Хөрөнгийн аргаар үйлдвэрлэх талхны технологи 2 цехээр нэмэгдэж, 4 боллоо. Хүнсний хувьсгалын хүрээнд хөнгөлөлттэй зээлд 3 үйлдвэр хамрагдсанаар үйлдвэрийн байранд урсгал засвар хийж, тоног төхөөрөмжийн хүчин чадлыг 2 хувиар нэмэгдүүлсэн. Үйлдвэрлэлт суурь оноос 33.7 хувиар нэмэгдсэн. Хаврын улиралд тодорхой хэмжээний махны нөөц бүрдүүлж, нийлүүлэх талаар махны хангамжийг нэмэгдүүлж ажилласан. Мах боловсруулах 3 үйлдвэр, ангилан савлах болон хагас боловсруулсан бүтээгдэхүүний 1, мал төхөөрөх 2 үйлдвэр, сумдын Засаг дарга нарт мал, махны үнэ хямд үед махны нөөц бүрдүүлэх талаар чиглэл хүргүүлж ажилласан. Мөн махны салбарын малчин, мал мах бэлтгэгч, мал төхөөрөх үйлдвэр, мах боловсруулах үйлдвэр, махны төрөлжсөн дэлгүүр, хүнсний дэлгүүрийн төлөөлөл, зах худалдааны төв, нийт 21 үйлдвэрлэл, худалдаа, үйлчилгээ эрхлэгч нартай "Мал, махны бэлтгэл, махны нөөц бүрдүүлэх" асуудлаар уулзалт хийлээ. Уг уулзалтад 2024 оны хаврын улиралд 140 тонн мах бэлтгэн нийлүүлэх талаар болон 2023.01.01-ний өдрөөс мөрдөж эхэлсэн мах, махан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, худалдааны техникийн зохицуулалт /ЗГ-ын тогтоол 2022 оны №224/, 2023.09 сард батлагдсан Стратегийн хүнсний улирлын нөөц бүрдүүлэх, зарцуулах журам /ЗГ-ын тогтоол 2023 оны №344/-ыг танилцуулав. Хүнсний хувьсгал хөдөлгөөний хүрээнд хүнс, хөдөө аж ахуйн салбарын үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх зорилгоор арилжааны банкаар дамжуулан 5 жилийн хугацаатай 5 ба 6 хувийн хүүтэй хөрөнгө оруулалтын зээл, 2 жилийн хугацаатай 6 хувийн хүүтэй эргэлтийн хөрөнгийн хөнгөлөлттэй зээлд хамрагдах хүсэлтийг ХХААХҮЯ-д уламжилсан. Үүнээс сүү боловсруулах 1 үйлдвэр 80.0 сая.төг, гурилын 1 үйлдвэр 5.0 тэрбум төг, гурилан бүтээгдэхүүний 3 үйлдвэр 450 сая.төг, махан бүтээгдэхүүний 5 үйлдвэр 1245.0 сая төгрөгийн хөнгөлөлтэй зээлэнд хамрагдаж үйл ажиллагаа өргөжүүлэхэд дэмжлэг боллоо. **Үр дүн:** 2023 оны гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлтийг 2020 онтой харьцуулбал гурил 39.6%, талх, нарийн боов 8.13%, хиамны үйлдвэрлэл 63.5%-аар өссөн байна. 2023 онд 10 үйлдвэрт 6.775 тэрбум төгрөгийн хөнгөлөлттэй зээлийн дэмжлэг үзүүлсэн.	
	ЗУРГАА. ХАЛДВАРТ ЦАР ТАХЛААС ҮҮДЭЛТЭЙ ЭДИЙН ЗАСАГ, НИЙГМИЙН ХҮНДРЭЛИЙГ ДАВАН ТУУЛАХ БОДЛОГО											
	6.1 ХАЛДВАРТ ЦАР ТАХЛААС ҮҮДЭЛТЭЙ ЭДИЙН ЗАСАГ, НИЙГМИЙН ХҮНДРЭЛИЙГ ДАВАН ТУУЛАХ БОДЛОГЫН АРГА ХЭМЖЭЭГ ХЭРЭГЖҮҮЛНЭ.											
	6.1.1 Халдварт цар тахлын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлж, бэлэн байдлыг хангахтай холбоотой төсвийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлнэ.											
172	ЗГҮАХ-1.1.2.2 АЗДҮАХ-6.1.1.1	Цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, хариу арга хэмжээ авахад зориулсан санхүүжилтийг төсөвт тусгана.		АЗДТГ, СТСХэлтэс	ОНТ	0	50.0 сая төгрөг батлагдсан	Цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, хариу арга хэмжээ авах	-	0.0	Аймгийн хэмжээнд 2021 оны Короновируст халдвар (КОВИД-19)-ын цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, хариу арга хэмжээг авахтай холбогдуулан хөрөнгө гаргах 57 асуудлын 599.2 сая төгрөг, 2022 онд 127.0 сая төгрөгийг аймгийн Засаг даргын нөөц хөрөнгөөс шийдвэрлэж нийт 726,2 сая төгрөгийг орон нутгийн төсвөөс санхүүжилт хийсэн.	100%
173	ЗГҮАХ-1.1.2.2 АЗДҮАХ-6.1.1.2.	Эмч мэргэжилтнүүдийн чадавхыг сайжруулах дадлага болон онолын сургалтыг тасралтгүй зохион байгуулна.		ЭМГ	ОНТ	0	360 удаагийн сургалт зохион байгуулсан	Эмч мэргэжилтнүүдийн чадавхыг сайжруулах дадлага болон онолын сургалтыг тасралтгүй зохион байгуулна.	3.0	0	Гамшгаас хамгаалах стратегийн команд штабын сургууль болон Гамшгаас хамгаалах иж бүрэн сургуулилт хийгдсэн. Үүнд: Нэгдсэн эмнэлэг хээрийн эмнэлэг дэлгэх, Хонгор сумыг нүүлгэн шилжүүлэх, өөгдсөн цагийн байдалд ажиллах зэрэг үйл ажиллагаанууд зохион байгуулагдсан. - Дархан-Уул аймгийн хэмжээнд Томуу, томуу тест өвчний дэгдэлтийн үед эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний бэлэн байдлыг хангах, томуугийн харуулдан тандалтын үйл ажиллагааг бэхжүүлэх сайжруулах зорилгын хүрээнд 2023.11.08-09-ний өдрүүдэд	100%

											"Дархан-Уул аймгийн томуугийн зөвлөгөөн"-ийг зохион байгуулж, зөвлөгөөнд Дархан-Уул аймгийн Засаг даргын Тамгын газар, Боловсрол Шинжлэх Ухааны газар, ЭМГ, Нэгдсэн эмнэлэг, Өрх, Сумын эрүүл мэндийн төв зэрэг холбогдох байгууллагуудаас 80 хүн хамрагдсан - Халдварт өвчнөөс сэргийлэх 4 төрлийн сургалтад 90 эрүүл мэндийн ажилтан хамрагдсан. Мөн улаанбурхан, улаануудын нэмэлт дархлаажуулалтыг зохион байгуулахтай холбоотой өрх, сумын ЭМТ-ийн удирдлага, вакцинатори, ЕБС, СӨБ-ын эмч 65 хүнд, "Вакцины хүйтэн хэлхээ, аюулгүй тарилга, халдварын сэргийлэлт хяналт сургалт"-ыг 2 удаа 16 хүнд, ЭМБ-уудын ХСХ-ын үйл ажиллагааг сайжруулах ажлын байран дахь сургалт 175 хүнд, Томуугийн дархлаажуулалтын сургалтыг эрүүл мэндийн 38 ажилтанд зохион байгуулсан нийт 384 хүнд зохион байгуулсан. Хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл орон нутгийн ТВ-ээр "Тууралтат халдварын тохиолдол, сэргийлэх арга хэмжээ" "Короновируст халдвар /Ковид-19/-ын нөхцөл байдал", "Дархлаажуулалт гэж юу вэ?", "Улаанбурхан, улаануудын нэмэлт дархлаажуулалтыг зохион байгуулах тухай" мэдээ, зөвлөмжийг хүргэсэн. **Үр дүн:** Сургалтад 384 эмнэлгийн ажилтан, мэдээлэл сурталчилгаанд 4353 хүнд, ТВ-ийн мэдээлэл 6 удаа, цахим мэдээлэл 8 төрлөөр хийсэн байна.	
	6.1.2 Халдварт цар тахлын голомт, бусад тусламж үйлчилгээнд ажиллах эмч, эмнэлгийн ажилтан, тоног төхөөрөмжийн нөөцийн бэлэн байдлыг хангана											
174	ЗГҮАХ-1.1.2.2 АЗДҮАХ-6.1.2.1.	Томуугийн вакцин хийх ажлыг эрчимжүүлнэ		ЭМГ	УТХО	0	90% хамрагдсан	Сургууль, цэцэрлэгийн хүүхдүүдийг улирлын томуугийн вакцинд 90% доошгүй хамрагдуулна	9.0		ЭМС-ын 2023.10.10-ны өдрийн А/358, ЭМГ-ын даргын 2023.10.13-ны өдрийн А/120 дугаар тушаалын дагуу 0-5 насны хүүхэд, жирэмсэн эмэгтэйчүүд, 65-с дээш насны ахмадууд, архаг хууч өвчтэй нийт 8130 хүнийг томуугийн вакцинаар 100% дархлаажуулсан. Томуугийн вакцинд 2-5 насны 3544 хүүхэд хамрагдсан. **Үр дүн:** Дархлаажуулалтын дараах урвал хүндрэл гараагүй.	100%
175	ЗГҮАХ-1.1.2.2 АЗДҮАХ-6.1.2.2.	Тархвар Судлалын Заалтаар сургууль, Цэцэрлэгийн хүүхдүүдийг Дархлаажуулалтад хамруулна.		ЭМГ	-	0	90% хамрагдсан	90.5 хувийг хамруулна	-		Тархвар судлалын заалтаар: - ВГВ-ын эсрэг дархлаажуулалтыг төрсний дараа 24 цагийн дотор 1826 хүүхдэд, - Гепатит В вирусын халдвартай эхээс төрсөн 35 нярайд В вирусын эсрэг иммуноглобулиныг 35 хүүхдэд, - Улаанбурхан, улаануудын нэмэлт дархлаажуулалтыг 10022 хүүхдэд /10 сартайгаас-8 нас хүртэх/ - Томуугийн вакциныг 2-5 насны 3544 хүүхдэд, - Сахуу татрангийн 2 дахь вакцинд 7 нас, 15 настай 3836 хүүхдэд, - Короновируст халдвар /Ковид-19/-аас сэргийлэх дархлаажуулалтад 5-11 нас 565, 12-17 нас 16891, нийт 171371 хүүхэд 1-4-р тун хийлгэсэн. **Үр дүн:** Дархлаажуулалтын дараах урвал хүндрэл гараагүй.	100%
176	ЗГҮАХ-1.1.2.2 АЗДҮАХ-6.1.2.3	Халдварт өвчнөөс сэргийлэх хариу арга хэмжээний нөөцийн бэлэн байдлыг хангана.		ЭМГ	УТХО	0	14 Төрлийн 59 тоног төхөөрөмжтэй	Тоног төхөөрөмжийг нэмэгдүүлнэ	20.0		Халдварт өвчнөөс сэргийлэх хяналтын албанд багаж материал ариутгадаг автоклавын аппарат 1 ширхэг, өрөөний нян бактер устгадаг зөөврийн кварц 1 ширхэгийг авсан. Үр дүн: Нэгдсэн эмнэлэгт халдвараас сэргийлэх 2 тоног төхөөрөмж нэмэгдсэн.	100%
177	ЗГҮАХ-1.1.2.2 АЗДҮАХ-6.1.2.4	Халдварт өвчнөөс сэргийлэх мэдээ мэдээлэл, сургалт сурталчилгаагаар зохион байгуулна.		ЭМГ	УТХО	0	17000 иргэн хамрагдсан.	20000иргэн хамруулна.	2.0		Амьсгалын замын халдвар, ТТӨ-өөс сэргийлэх–хандалт 12038 иргэн - Дархлаажуулалт гэж юу вэ? сэдэвт мэдээллийг 9200 иргэнд - Улаанбурхан, улаануудын нэмэлт дархлаажуулалтыг зохион байгуулах тухай – хандалт 2578 байна. - ТТӨ-ий өнөөгийн нөхцөл байдал, сэргийлэх арга хэмжээ – хандалт 537 **Үр дүн:** Сургалт, мэдээллийг 24353 хүнд, ТВ-ийн мэдээлэл 6 удаа, цахим мэдээлэл 8 төрлөөр хийсэн байна.	100%

178	ЗГҮАХ-1.1.2.2 АЗДҮАХ-6.1.2.5	Цар тахлын үед ажиллах хүний нөөц болон эм, эмнэлгийн хэрэгслийн бэлэн байдлыг 100% хангана.		Эрүүл мэндийн газар	УТХО	0	Хэрэгжилтэд хяналт тавин ажиллаж байна.	Тоног төхөөрөмжийг сайжруулна	50.0		Цар тахлын үед ажиллах хүний нөөц батлагдсан орон тоогоор ажиллаж байна. Цар тахал, томуугийн дэгдэлт үүссэн үед нэмэлтээр ажилуулах хүний нөөцийн төлөвлөлт хийсэн ба эм тарианы 2 сарын нөөцийг бүрдүүлэн ажиллаж байна. Халдвараас сэргийлэх чиглэлээр Ходоодны дуран угаагчийн шүүлтүүр, шүдний аппаратны шүүлтүүр, Гемодиализын аппаратны шүүлтүүр, ариутгалын кварцын аппаратны лампнууд, Амьсгалын аппаратны сенсор, Биохими болон гемотлогийн аппаратны ламп зүү, Автоклавын шүүлтүүр, масло, Отосс шүүлтүүр гэх мэт хугацаат сэлбэг хэрэгслүүдийг цаг тухай бүрт сольж эвдрэл гэмтэл гарсан үед цаг алдалгүй засварласан. **Үр дүн:** 10 тоног төхөөрөмжийн сэлбэг хэрэгслийг авч эвдрэл гэмтэл гарсан үед цаг алдалгүй засварлан үйлчилгээг шуурхай хүргэлээ.	100%

ТАНИЛЦСАН:

ДАРХАН-УУЛ АЙМГИЙН ЗАСАГ

ДАРГА Б.АЗЖАРГАЛ

ХЭРЭГЖИЛТИЙГ ХЯНАСАН:

ХБТХОХ-ИЙН ДАРГА П.БАТСҮХ

ХЭРЭГЖИЛТ НЭГТГЭЖ, БОЛОВСРУУЛСАН

АЙМГИЙН ЭДИЙН ЗАСАГЧ Б.БАТСҮХ

ДАРХАН-УУЛ АЙМГИЙГ 2023 ОНД ХӨГЖҮҮЛЭХ ХӨГЖЛИЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТЭД ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭ ХИЙСЭН ТАНИЛЦУУЛГА /арга хэмжээгээр/

2023.11.24 Дархан-Уул аймаг

№	Хяналтад авсан бодлого / Арга хэмжээний үнэлгээ			Бүгд	Бодлого, арга хэмжээгээр					
					I. Хүний хөгжлийн бодлого	II. Эдийн засгийн бодлого	III. Засаглалын бодлого	IV. Ногоон хөгжлийн бодлого	V. Бүс, орон нутгийн хөгжлийн бодлого	VI. Цар тахлын хүндрэлийг даван туулах бодлого
1.	Хяналтанд авсан нийт зорилтын тоо			**42**	**6**	**7**	**4**	**2**	**1**	**1**
2.	Хяналтанд авсан нийт арга хэмжээний тоо			**177**	**51**	**62**	**26**	**23**	**8**	**7**
3.	Үнээс	Үр дүнтэй буюу 100.0%		**134**	38	42	22	19	6	7
		Тодорхой үр дүнд хүрсэн буюу	90.0%	**18**	4	11	1	1	1	-
			70.0%	**16**	8	5	2	1	-	-
		Эрчимжүүлэх шаардлагатай буюу	50.0%	**1**	1	-	-	-	-	-
			30.0%	**3**	-	2	-	1	-	-
		Үр дүнгүй буюу 0.0%		**5**	-	2	1	1	1	-
Хэрэгжилтийн дундаж хувь, оноо				**92.0% буюу 4.60 оноо**	**93.53% буюу 4.67 оноо**	**90.32% буюу 4.50 оноо**	**93.46% буюу 4.67 оноо**	**90.87% буюу 4.54 оноо**	**86.25% буюу 4.31 оноо**	**100% буюу 5.0 оноо**

Тайлбар: Эрх зүйн акт батлагдаагүй тул 18 дугаар арга хэмжээг үнэлгээнээс хасаж тооцлоо.

ТАНИЛЦСАН:
ДАРХАН-УУЛ АЙМГИЙН ЗАСАГ
ДАРГА Б.АЗЖАРГАЛ

ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭГ ХЯНАСАН:
ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭНИЙ ХЭЛТСИЙН
ДАРГА П.БАЯРСАЙХАН

ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭ ХИЙСЭН:
АХЛАХ МЭРГЭЖИЛТЭН О.МӨНХСҮРЭН

ДАРХАН-УУЛ АЙМГИЙГ 2023 ОНД ХӨГЖҮҮЛЭХ ХӨГЖЛИЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТЭД ХИЙСЭН ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАНИЛЦУУЛГА

2023.12.15

Нэг. Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний зорилго

"Дархан-Уул аймгийг 2023 онд хөгжүүлэх хөгжлийн жилийн төлөвлөгөө"-ний хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ хийж, гүйцэтгэлийн үр дүнг үнэлэх, гарсан дүгнэлт зөвлөмжийг 2024 оны хөгжлийн жилийн төлөвлөлтөд тусгах, үр нөлөөг нэмэгдүүлэх, хэрэгжилт, зохион байгуулалт, хариуцлагыг сайжруулах, удирдлагыг үнэн зөв, бодит мэдээллээр хангах, зорилт, арга хэмжээг бүрэн биелүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэхэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний зорилго оршино.

Хоёр. Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний үндэслэл, арга зүй

Засгийн газрын 2021 оны 374 дугаар тогтоолоор нэмэлт, өөрчлөлт орсон "Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт, захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам"-ын дагуу Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, хөрөнгө оруулалтын хэлтсээс нэгтгэж ирүүлсэн "Дархан-Уул аймгийг 2023 онд хөгжүүлэх хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөний хэрэгжилт"-ийн үр дүнд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг хийлээ.

Зорилт, арга хэмжээний хэрэгжилтийг үнэлэхдээ "Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт, захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам"-ын 6 дугаар бүлгийн 6.2.1, 6.2.2-т заасан аргачлалын дагуу арга хэмжээний хүрсэн түвшинг хүрэх түвшинд харьцуулан хувиар, зорилтын хэрэгжилтийг энэ журмын 6.2.3-т заасан аргачлалын дагуу тооцож, арга хэмжээний дундаж үнэлгээгээр 4 ангилалд шилжүүлэн тооцлоо.

Дархан-Уул аймгийн ЗДТГ-ын хэлтсийн дарга нарын 2023 оны 11 сарын 13-ны өдрийн хуралдаан, 11 сарын 17-ны өдрийн аймгийн ИТХ-ын зөвлөлийн хуралдааг, 11 сарын 24-ний өдрийн аймгийн ИТХ-ын хуралдаанаас гарсан санал, зөвлөмж, аймгийн ЗДТГ-ын Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, хөрөнгө оруулалтын хэлтсээс тус тайлангийн 19 арга хэмжээний хэрэгжилтэд сайжруулалт хийсэн тайланд үндэслэн Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг 2 удаа гүйцэтгэлээ.

Гурав. Дүгнэлт

"Дархан-Уул аймгийг 2023 онд хөгжүүлэх хөгжлийн жилийн төлөвлөгөө"-ний
Нэг. Хүний хөгжлийн бодлогын хүрээнд 52 арга хэмжээ,
Хоёр. Эдийн засгийн бодлогын хүрээнд 62 арга хэмжээ,
Гурав. Засаглалын бодлогын хүрээнд 26 арга хэмжээ,
Дөрөв. Ногоон хөгжлийн бодлогын хүрээнд 23 арга хэмжээ,
Тав. Бүс, орон нутгийн хөгжлийн бодлогын хүрээнд 8 арга хэмжээ,
Зургаа. Цар тахлын хүндрэлийг даван туулах бодлогын хүрээнд 7 арга хэмжээ, нийт 6 бодлогын хүрээнд **178** арга хэмжээнд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг хийхэд

ерөнхий үнэлгээ арга хэмжээгээр **“Тодорхой үр дүнд хүрсэн”** буюу **92.0%**-иар үнэлэгдлээ.

- “Үр дүнтэй” буюу 100% үнэлгээтэй 134 арга хэмжээ,
- “Тодорхой үр дүнд хүрсэн” буюу 90-70% үнэлгээтэй 34 арга хэмжээ,
- “Эрчимжүүлэх шаардлагатай” буюу 30-50% үнэлгээтэй 4 арга хэмжээ байна.

Журмын 6 дугаар бүлгийн 6.2.1, 6.2.2-т заасан аргачлалын дагуу ***арга хэмжээний хүрсэн түвшинг хүрэх түвшинд харьцуулан хувиар илэрхийлбэл:***

№	Хяналтад авсан бодлого / Арга хэмжээний үнэлгээ			Бүгд	Бодлого, арга хэмжээгээр					
					I. Хүний хөгжлийн бодлого	II. Эдийн засгийн бодлого	III. Засаглалын бодлого	IV. Ногоон хөгжлийн бодлого	V. Бүс, орон нутгийн хөгжлийн бодлого	VI. Цар тахлын хүндрэлийг даван туулах бодлого
1.	Хяналтанд авсан нийт зорилтын тоо			**42**	**6**	**7**	**4**	**2**	**1**	**1**
2.	Хяналтанд авсан нийт арга хэмжээний тоо			**177**	**51**	**62**	**26**	**23**	**8**	**7**
3.	Үнээс	Үр дүнтэй буюу 100.0%		**134**	38	42	22	19	6	7
		Тодорхой үр дүнд хүрсэн буюу	90.0%	**18**	4	11	1	1	1	-
			70.0%	**16**	8	5	2	1	-	-
		Эрчимжүүлэх шаардлагатай буюу	50.0%	**1**	1	-	-	-	-	-
			30.0%	**3**	-	2	-	1	-	-
		Үр дүнгүй буюу 0.0%		**5**	-	2	1	1	1	-
Хэрэгжилтийн дундаж хувь, оноо				**92.0% буюу 4.60 оноо**	**93.53% буюу 4.67 оноо**	**90.32% буюу 4.50 оноо**	**93.46% буюу 4.67 оноо**	**90.87% буюу 4.54 оноо**	**86.25% буюу 4.31 оноо**	**100% буюу 5.0 оноо**

Тайлбар: Эрх зүйн акт батлагдаагүй тул 18 дугаар арга хэмжээг үнэлгээнээс хасаж тооцлоо.

0-50%-ийн үнэлгээтэй 9 арга хэмжээнүүдийг дэлгэрэнгүй танилцуулбал:

№	Бодлогын үндэслэл	Зорилт, арга хэмжээ	Үндсэн хэрэгжүүлэгч	Эх үүсвэр	Суурь түвшин	Хүрэх түвшин	Зарцуулсан төсөв	Хүрсэн түвшин	Үнэлгээ
42	МУХТЖ ҮЧ--9.1.1, АХҮЧ-3.4.4 АЗДҮАХ -1.5.7.2	Залуучуудын хөгжлийн төвд Америкийн соёл мэдээллийн төвийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулна.	Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар	Улсын төсөв, гадаад эх үүсвэр	Нийт залуучуудын 45 хувьд үйлчилгээ үзүүлсэн.	50%	4.0	Хүүхэд, өсвөр үеийнхэнд зориулсан 16 төрлийн 90 удаагийн хөтөлбөрийг зохион байгуулсан. Англи хэлний мэдлэгийг дээшлүүлэх, хувь хүний хөгжлийг дэмжих зорилготойгоор "Call for you" хөтөлбөрт 120 өсвөр үеийн залуучууд бүртгүүлснээс 3-н шатны шалгаруулалтаар 25 хүнийг сонгон англи хэлний мэдлэг болон хувь хүний хөгжлийг дээшлүүлэв. Дархан-Уул аймгийн Засаг даргын ивээл дор Junior Empower Program хөтөлбөрт нийт 90 сурагч бүртгүүлж, сонгон шалгаруулалтаар 15 сурагч сонгогдож хувь хүний хөгжил, гадаадад суралцах талаарх мэдлэг болон сайн дурын ажил хийх талаар мэдлэгээ нэмэгдүүлэв. **Үр дүн:** SIP-2 хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж 8 дадлагажигч, 5 төгсөгч нийт 15 өсвөр үеийн залуучуудыг 6 сарын хугацаатай ажиллуулж байна.	50%
								Дархан төмөрлөгийн үйлдвэр нь	

65	МУХТ ЖҮЧ-4.2.11, ШСБ ЗГҮАХ 3.2.7, 3.2.8 АХҮЧ-4.1.1, 4.1.7, ЗДҮАХ 2.2.1.3	Дархан-Сэлэнгийн бүсэд хар төмөрлөгийн цогцолборыг дэд бүтцийн хамт байгуулах барилгын явц, хувиар	"Дархан Төмөрлөг ийн үйлдвэр" ТӨХК	-	Хаягдал төмрөөр эсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж байна.	Үйлдвэрийн өргөтгөлийн ажил эхэлсэн байна.	-	менежментийн гэрээгээр ажиллах хугацаанд хүчин чадлын 20 хувийг ашиглаж байсан. Засгийн газрын шийдвэрээр 2022 онд "Дархан Төмөрлөгийн үйлдвэр" ТӨХК болсон. 2021 онд "Монгол Ган цогцолбор I" төслийн ТЭЗҮ боловсруулагдаж дууссан. Хонгор сумын Төмөртолгойн уурхай, Сэлэнгэ аймгийн Хүдэр сумын Төмөртэйн уурхайг түшиглэн "Монгол Ган цогцолбор 1" төслийг хэрэгжүүлэхэд үйлдвэрийн барилгын ажлын өргөтгөлд шаардагдах 24 га газрын асуудлыг шийдвэрлэсэн. 2023 онд Төмөртэйн уурхайн нойтон баяжуулах үйлдвэр, хорголжийн үйлдвэр төслийн гадна цахилгаан хангамжийн ТЭЗҮ, зураг төслийн ажлын санхүүжилтийг улсын төсөвт суулгахаар саналаа явуулсан. Төмөртэйн уурхайн нөөцийн нарийвчилсан хайгуулын ажлыг хийлгэж нөөцийг шинэчлэн баталгаажуулахаар ажиллаж байна. **Үр дүн:** "Монгол ган цогцолбор 1" төсөл хэрэгжүүлснээр нэмүү өртөг шингэсэн, импортыг орлох эцсийн ган бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, 1915 шууд ажлын байр шинээр бий болно. Бусад төрлийн үйлдвэрлэл кластер хэлбэрээр хөгжих нөхцөл бүрдэнэ. Барилгын өртөг зардал, барилгын материалын үнэ тогтворжуулахад хувь нэмрийг оруулна.	30%
98		Төв авто зам-Төмөр замын гарам хүртэлх авто замын шинэчлэлт /Дархан сум 1, 5-р баг/	АЗДТГ	УТХО	Хатуу хучилттай 1.091км авто замтай	1.091км авто замыг өргөтгөж, шинэчилнэ	2,557.8	Төв авто зам-Төмөр замын гарам хүртэлх авто зам, явган замын засвар шинэчлэлтийн ажлыг 2,5 тэрбум төгрөгөөр ажил 0 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. Цахимбар инженеринг ХХК гэрээ байгуулсан. Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар тус төслийн дутуу санхүүжилт болох 2024 онд 253.6 сая төгрөгийг баталсан. Дархан сумын 1,8-р багийг холбосон гүүрэн гарц ашиглалтад ороогүй тул Төв авто зам-Төмөр замын гарам хүртэлх авто замын шинэчлэлтийн ажлыг эхлүүлэх боломжгүй болсон. Тус ажлыг 2024 оны II улирал бүрэн ашиглалтад оруулахаар төлөвлөөд байна.	0%
104	ЗГҮАХ-3.7.1, АХҮЧ-4.3.1, 4.3.2, 4.3.3 АЗДҮАХ-2.7.1.2.	Орхон, Хонгор сумдын төвийн Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж, хэрэгжилтийг хангуулна.	Аймаг, сумдын ЗДТГ	ОНХСан	Сумдын ерөнхий төлөвлөгөөний хэрэгжих хугацаа дууссан.	Хонгор сумын ерөнхий төлөвлөгөө шинэчлэгдсэн байна.	65.0	-Орхон сумын төвийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө хийхээр зураг төслийн ажлын даалгавар боловсруулан ГЗБГЗЗГ-тай зөвшилцөн аймгийн Засаг даргаар 2023 оны 04 сарын 23-ны өдөр батлуулж, Орхон сумын ЗДТГ-т хүргүүлсэн. Орхон сумын ОНХС-аас 50 сая төгрөг батлагдаж 3 удаа тендер сонгон шалгаруулалт зарласан ч оролцогч байхгүй байна. Сумын төвийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг 2024 онд 100 сая төгрөгөөр төсөвт суулгах асуудлаар сумын ИТХ-ын 2024.12.07 өдрийн хурлаар хэлэлцүүлэн батлуулсан. -Хонгор сумын 327.5 мянган га талбайд 170 сая төгрөгийн өртгөөр "Нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, сумын төвийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулах" ажлын даалгаварыг боловсруулж тендер зарлан "Тэгш хэм" ХХК шалгарсан. Тухайн компани ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулах ажлыг гүйцэтгэж чадахгүй болсноо мэдэгдэж албан тоот ирүүлсний дагуу гэрээ цуцлагдсан. Дахин тендер зарлагдсан.	30%
105	ЗГҮАХ-3.7.1, АХҮЧ-4.3.1, 4.3.2, 4.3.3 АЗДҮАХ-2.7.1.3.	Дархан сумын 7, 14, 29, 30 дугаар хорооллуудын хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж батлуулна.	АЗДТГ	УТХО, ОНТ	4 хорооллын хэсэгчилсэн ~~ерөнхий~~ төлөвлөгөөгүй.	14 дүгээр хорооллын хэсэгчилсэн ~~ерөнхий~~ төлөвлөгөөтэй болсон байна.	36.3	Дархан сумын 12 дугаар баг, 7, 14 дүгээр хороолол, 15 дугаар багт байрлах 29, 30 дугаар хорооллын хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулах зураг төслийн ажлын даалгаврыг боловсруулан батлуулсан. Дархан сумын 13-р багт Залуус-1 хороолол 102 га талбайд, 15-р багт Залуус-2 хороололд 23 га талбайд хорооллуудыг төлөвлөн хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөг Инженер геодези ХХК гүйцэтгэж, аймгийн ИТХ-ын 2023.02.10-ны өдрийн 08 дугаар тогтоолоор батлуулсан. Дархан сумын 12 баг, 14-р хорооллын газар эзэмшигч нарыг зохион байгуулалтад оруулж 110 айлыг "Идиал групп" ХХК-тай гэрээ байгуулан хэсэгчилсэн ерөнхий	0%

								төлөвлөгөөний зураг төслийн ажлыг 2021 онд эхлүүлсэн. Хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө батлагдаагүй байна. Эдийн засаг, хөгжлийн сайдын багцад 2023 онд тусгагдсан 750 сая төгрөгийн санхүүжилттэй Дархан сумын 1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 14, 15 дугаар багийн хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөний зураг хийх тендер Төрийн худалдан авах ажиллагааны газраар зарлагдан одоогоор гүйцэтгэгч тодроогүй байна. Энэхүү ажил хийгдсэнээр Дархан сумын нутаг дэвсгэрт дахин төлөвлөлтийн 9-н байршилд хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө бүрэн хийгдэж дуусах болно. **Үр дүн:** Залуус 1,2 төслийн хүрээнд 127 га талбайд хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулагдсан. Дэд бүтэц татах эхний үе шатны ажлыг 47.0 тэрбум төгрөг, 2 үе шатны ажлыг 2024-2025 онд 30.0 тэрбум төгрөгөөр хэрэгжүүлнэ	
131	"Алсын хараа-2050" зорилт 7.3, 1 үе шат 2021-2030 АХҮЧ-7.1.6 АЗДҮАХ-3.3.1.4.	Дархан сумын эргэн тойронд аянга зайлуулах хамгаалалтын системийн тоог жилд нэгээр нэмж байгуулна.	Онцгой байдлын газар	ОНТ	Дархан сумын 9, 15 дугаар багийн нутаг дэвсгэрт 2 ширхэг босоо аянга хүлээн авагч суурилуулсан	1-ээс доошгүй аянга зайлуулагч шинээр нэмэгдүүлнэ.	15.0	Дархан сумын эргэн тойронд аянга зайлуулах хамгаалалтын систем нь 2019 онд 9, 15-р багт хийгдсэн байна. 2021-2023 онд дахин аянга зайлуулах хамгаалалтын системийн хөрөнгийн эх үүсвэр шийдвэрлэгдээгүй тул хийгдээгүй.	0%
160	ЗГҮАХ 6.1.9.2 АЗДҮАХ-4.2.2.	Гэр хорооллын айл өрхийн хог татан авах, үнс хадгалах зориулалтын 2000 савыг гэр хорооллын айл өрхүүдэд үе шаттайгаар нийлүүлнэ.	Захирагчийн ажлын алба, НААҮГ	ОНТ	100 ш үнсний савыг Дархан сумын 2 багт нийлүүлсэн	Үнсний савыг гэр хорооллын 600 айлд нийлүүлнэ.	30.0	2021 онд гэр хорооллын айл өрхийн хогийг татан авах ажлын хүрээнд орон нутгийн төсвийн 130.0 сая.төг-ийн хөрөнгө оруулалтаар 18 м3 багтаамжтай Хово маркийн авто машин, 2022 онд 8 ш техникээр парк шинэчлэлтийг нэмэгдүүлэх ажилд 1927.0 сая.төг, 2023 онд иргэдийн хог хаягдлын боловсролыг дээшлүүлж, хотын өнгө үзэмжийг сайжруулах ажлын хүрээнд орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтаар /19.6 сая.төг/ 95 ш хуванцар савыг бэлэн болгож, нийтийн эзэмшлийн зам талбайд байршуулсан. **Үр дүн:** Гэр хорооллын айл өрхийн хог хаягдлын татан авалт сайжирч, орон сууцны иргэд хуванцар саванд хогоо ангилдаг болсон.	0%
161	АХҮЧ-3.3.2 АЗДҮАХ-4.2.3.3	Гэр хорооллын айл өрхүүдийн яндангийн тооллого хийж, төвлөрсөн дэд бүтцэд холбох ажлыг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.	АЗДТГ-ын ХБТХОХ	ОНТ	Агаарын бохирдлын эх үүсвэрийн тоо бүртгэлийн ажлыг 2017-2020 онд 3 удаа зохион байгуулсан.	Гэр хорооллын айл өрхийг төвлөрсөн дэд бүтцэд холбох ажлыг хийнэ.	20.0	Аймгийн хэмжээнд агаарын бохирдлын эх үүсвэрийн тооллогыг I улиралд хийж дата мэдээг "Орчны бохирдлын эх үүсвэр, хаягдлын тооллогын мэдээллийн сан" www.envpol.mne.gov.mn-д байршуулсан. Үр дүн: 1.Аймгийн хэмжээнд галлагаатай 7513 өрх тоологдож өмнөх оноос 356 айл буюу 4.7%-аар нэмэгдсэн. 2.15-100кВт хүртэл хүчин чадалтай 34 зуух 1105.0 тн нүүрс шатааж өмнөх оноос зуух 1-ээр, түлш 0.8%-аар нэмэгдсэн байна. 3.100-4200 кВт хүртэл хүчин чадалтай 18 зуух 10533 тн нүүрс шатаасныг өмнөх оны дүнтэй харьцуулахад зуухны тоо нэмэгдээгүй шатаасан нүүрсний хэмжээ 2.9%-иар багассан байна. 4. 4200 кВт-аас дээш хүчин чадалтай ДДЦСтанц ТӨХК, Дулаан Шарын гол ТӨХК-уудын 13 зуух 453312 тн нүүрс шатаасан нь өмнөх оноос Дулаан Шарын гол ТӨХК 260 тн, ДДЦСтанц ТӨХК 94639 тн-оор нэмэгдсэн. 21255 тээврийн хэрэгсэл тоологдсон бөгөөд өмнөх оноос 8.9%-иар нэмэгдсэн. 2024 оны 1 дүгээр улиралд багтаан агаарын бохирдлын эх үүсвэрийн тооллогыг зохион байгуулахаар бэлтгэл ажлаа хангаад байна. **Үр дүн:** Агаарын бохирдлыг бууруулах нөхцөл боломж бүрдэж байна.	30%

168	ЗГҮАХ-6.2.13, АХҮЧ-4.1.3 АЗДҮАХ-5.1.3.1	Дархан үйлдвэр технологийн парк"-ийн ТЭЗҮ боловсруулж, ҮТП-ын 1, 2 дугаар бүсэд үйлдвэрлэлийг кластер хэлбэрээр хөгжүүлнэ.	"Дархан үйлдвэр технологийн парк" ОНӨААТҮГ, ХБТХОХ	ОНТ	Дархан Үйлдвэрлэл Технологийн Парк ОНӨААТҮГ нь ТЭЗҮ болон холбогдох бичиг баримтууд одоо хүчин төгөлдөр байгаа тусгай зөвшөөрлийн хугацаа 2022 онд дуусгавар болно.	ТЭЗҮ-ийг боловсруулж, аймгийн ИТХ-ийн хуралдаанаар батлуулна.	220.0	Дархан Үйлдвэрлэл Технологийн Парк ОНӨААТҮГ нь ТЭЗҮ боловсруулах ажлын даалгавар боловсруулагдсан. ТЭЗҮ боловсруулахад шаардагдах 220.0 сая төгрөгийн хөрөнгийн эх үүсвэр шийдвэрлэгдээгүй	0%

Дээрх 9 арга хэмжээний хувьд:

- Санхүүгийн эх үүсвэр тодорхойгүй 65,131,168 дугаар арга хэмжээнүүд; хугацааны хувьд хэрэгжих боломжгүй 98, 104, 105, 161 дүгээр арга хэмжээнүүд нийт 7 арга хэмжээ нь 2022 оны жилийн эцсийн байдлаар үнэлгээ нэмэгдэх боломжгүй байна. 2024 онд хэрэгжих боломжтой 98, 104,105 дугаар арга хэмжээнүүд байна.
- 42, 160 дугаар арга хэмжээнүүдийн хувьд хүрэх түвшинтэй уялдуулан тайлагнаагүй байна.

Дөрөв. Цаашид анхаарах асуудал (Зөвлөмж)

Сайн тал:

2022 оны хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөний хэрэгжилттэй харьцуулахад сайжруулах арга хэмжээний тоо 3 дахин буурсан (2022 онд 60 байсан бол 2023 онд 19), хэрэгжилтийг хугацаанд нь ирүүлсэн, суурь түвшин, шалгуур үзүүлэлтийг тусгасан. Хүрэх түвшинтэй уялдуулан тайлагнасан байна. Зөвлөмж, чиглэлийг хэрэгжүүлэхэд ахицтай хандсан. Хийсэн ажлын үр дүнг 2000 тэмдэгтэд багтаан хэмжиж болохуйцаар тайлагнасан байна.

Дутагдалтай тал:

Санхүүжилт нь шийдэгдсэн, сонгон шалгаруулалтын хугацаа шаардагдсан, орон нутгийн хөгжил болон иргэдийн амьдралд эерэг нөлөө үзүүлэхүйц Дугаар 98, 104, 105 арга хэмжээнүүдийг 2024 оны хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжүүлэхийг зөвлөж байна.

ТАНИЛЦСАН:
ДАРХАН-УУЛ АЙМГИЙН ЗАСАГ
ДАРГА Б.АЗЖАРГАЛ

ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ ҮНЭЛГЭЭГ ХЯНАСАН:
ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭНИЙ ХЭЛТСИЙН
ДАРГА П.БАЯРСАЙХАН

ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭ ХИЙСЭН:
АХЛАХ МЭРГЭЖИЛТЭН О.МӨНХСҮРЭН